

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΜΣ : ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ,
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ & ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Η ΕΠΑΡΚΕΙΑ
ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΘΕΣΤΩΤΩΝ.
ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΞΩΧΩΡΙΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ.»**

ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΡΙΓΓΑΡΗΣ (ΑΜ1207 Μ082)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2009

MET
STP

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

A. Ιστορική αναδρομή	3
B. Νέα δεδομένα στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον.....	5
Γ. Τα εξωχώρα κέντρα σήμερα	6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1. Εξωχώρα κέντρα	
1.1.1 Εννοιολογική προσέγγιση	8
1.1.2 Κίνητρα εξωχώριων κέντρων	10
1.2. Εξωχώριες εταιρείες	
1.2.1 Εννοιολογική προσέγγιση	11
1.2.2 Μορφές εξωχώριων δραστηριοτήτων	12
1.2.3 Κίνητρα εξωχώριων επενδύσεων	
1.2.3.1 Αποφυγή φορολογίας	13
1.2.3.2 Αρχή του απορρήτου	14
1.2.3.3 Έλλειψη ελέγχου στην διακίνηση κεφαλαίου	15
1.2.3.4 Αποφυγή χρονοβόρων διαδικασιών	16
1.2.3.5 Αποφυγή νομοθετικών ρυθμίσεων	16
1.2.3.6 Παράνομες δραστηριότητες	17
1.3 Επιπτώσεις στην επάρκεια των διεθνών οικονομικών καθεστώτων	18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1. Νέες διεθνείς πρωτοβουλίες	20
2.1.1 Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης	21
2.1.2 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	24
2.1.3 G-20	26

2.1.4 Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας	29
2.1.5 Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	33
2.1.6 Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία	35
2.1.7 Offshore Group of Banking Supervisors	37
2.1.8 The Wolfsberg Group	38
2.1.9 Διεθνής Οργάνωση Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς	39
2.2 Νέο Ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο	
2.2.1 Αντιμετώπιση της Φοροδιαφυγής	41
2.2.1.1 Άμεση Φορολογία	43
2.2.1.2 Έμμεση Φορολογία	49
2.2.2 Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας	51
2.2.3 Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας	54
2.3. Νέο Εθνικό ρυθμιστικό πλαίσιο	
2.3.1 Αντιμετώπιση της Φοροδιαφυγής	56
2.3.2 Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας	60
ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ	65
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ	67
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	71
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΕΚ	72
ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ	73
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	76
ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	77
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ & ΛΟΙΠΕΣ ΠΗΓΕΣ	78

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

A. Ιστορική αναδρομή

Τα εξωχώρια κέντρα, κατά την περίοδο που διανύουμε, έχουν λάβει εξαιρετική δημοσιότητα και έχουν αναδυθεί στην πρώτη γραμμή των γεγονότων. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτά προκαλούν το κοινό αίσθημα, καθώς στιγματίζονται αυθορμήτως ως παράνομες ή στην καλύτερη των περιπτώσεων πέραν των νόμων που ισχύουν για τους υπολοίπους πολίτες. Η ύπαρξη εξωχώριων εταιρειών θεωρείται ως ενοχοποιητικό και επιβαρυντικό στοιχείο σε περιπτώσεις ήδη παράνομων καταστάσεων. Άπαντες οι διεθνείς οργανισμοί και ιδιαίτερα τα 20 οικονομικά ισχυρότερα κράτη του κόσμου, εν μέσω της σημαντικότητας χρηματοπιστωτικής κρίσης, λαμβάνουν μέτρα και διακηρύττουν πολιτικές με σκοπό τον περιορισμό των εξωχώριων κέντρων. Αποδίδουν σε αυτά την ύπαρξη κατάλληλων συνθηκών για την ανάπτυξη παρανόμων πράξεων και ιδιαίτερα της φοροδιαφυγής, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Οι κατάλληλες αυτές συνθήκες αφορούν την έλλειψη ρυθμιστικού πλαισίου και την ελάχιστη φορολόγηση που υφίστανται στα εξωχώρια κέντρα. Η μη ρύθμιση και φορολόγηση, όμως, σε συνθήκες παγκοσμιοποιημένης αγοράς δίνει την δυνατότητα σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα να επιλέγουν κατά βούληση τους κανόνες και την φορολογία που αυτά επιθυμούν. Η δυνατότητα αυτή καταργεί ή κατ' ελάχιστο αποδυναμώνει την ίδια την ισχύ των ρυθμίσεων των υπολοίπων κρατών και θέτει σε αμφιβολία την επάρκεια αυτών.

Το φαινόμενο αυτό έχει λάβει αναμφίβολα εξαιρετικά αρνητική δημοσιότητα στις μέρες μας, γιατί συνδυάστηκε διεθνώς αφ' ενός με την έξαρση της τρομοκρατίας και αφετέρου με τον δυσανάλογο πλουτισμό μιας μερίδας ανθρώπων σε σύγκριση με τα δυσβάσταχτα φορολογικά βάρη των υπολοίπων, ειδικά σε περιόδους κρίσεως κατά τις οποίες τα βάρη αυτά αναθεωρούνται προς τα άνω. Δεν ήταν, όμως, πάντα έτσι.

Η αρχή του φαινομένου, το οποίο προκάλεσε αμφισβήτηση για την επάρκεια της ρυθμίσεως του διεθνούς οικονομικού στερεώματος, αναζητείται στην δημιουργία των αγορών του Ευρώ- δολαρίου. Μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο και σε μια απέλπιδα προσπάθεια της Αγγλίας να ανακτήσει την χαμένη της οικονομική δύναμη και κυρίως να εξακολουθήσει να είναι το Λονδίνο κυρίαρχο διεθνές οικονομικό κέντρο, δόθηκε η δυνατότητα στις Αγγλικές Τράπεζες, όπως και σε αυτές που έδρευαν στο Παρίσι και στο Μιλάνο, να διαχειρίζονται ξένα νομίσματα και να δέχονται καταθέσεις σε δολάρια. Παράλληλα, το σχέδιο Μάρσαλ για την στήριξη της Ευρώπης από τις Η.Π.Α. βρισκόταν σε πλήρη ανάπτυξη και ασφαλώς η αγορά την Ηνωμένων Πολιτειών ήταν η μεγαλύτερη καταναλωτική δύναμη διεθνώς. Κατά αυτόν τον τρόπο μεγάλες ποσότητες δολαρίου εξήχθησαν από την Αμερική και κατατέθηκαν στην Ευρώπη ανοίγοντας τις αγορές του επονομαζόμενου Ευρώ-δολαρίου.

Ήδη, οι μέχρι πρότινος αποικίες και εδάφη των ευρωπαϊκών χωρών κατά τα τέλη του 19^{ου} και αρχές του 20^{ου} αιώνας είχαν ανεξαρτητοποιηθεί, διατηρώντας, όμως, τον ιδιαίτερο οικονομικό δεσμό με τις μητροπόλεις. Τα κρατίδια αυτά

διαμορφώνονται στα πλαίσια της αρχής της εθνικής τους κυριαρχίας, αλλά και με άμεση υποστήριξη από τα μεγάλα οικονομικά κέντρα ως ιδιόμορφα καθεστάτα δεκτικά αποταμιεύσεως κεφαλαίων ξένων νομισμάτων, κυρίως δολαρίου, προερχομένων από την Ευρώπη και την Αμερική.

Αν και τα «υπεράκτια» κέντρα είχαν δημιουργηθεί, όπως αναφέρθηκε άνω, στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και αρχές 20^{ου}, η ανάγκη για επένδυση σε αυτά δεν προέκυψε παρά μόνο κατά τα μισά του 20^{ου} αιώνα. Πράγματι, το 1957, οι Η.Π.Α. πώλησαν μεγάλες ποσότητες αγγλικών στερλινών με απώτερο σκοπό να πιέσουν την Βρετανική κυβέρνηση να αποχωρήσει από τις δραστηριότητες που διατηρούσε στην διώρυγα του Σουέζ¹. Τα μέτρα που έλαβε η Αγγλία ως απάντηση μείωσαν την ζήτηση για στερλίνες και κατέστησαν ασύμφορη την επένδυση και χρηματοδότηση από κεφάλαια στερλινών των δραστηριοποιούμενων στο εξωτερικό επιχειρήσεων και επενδυτικών τραπεζών, οι οποίες αναζήτησαν την διατήρηση των κερδών των κεφαλαίων τους από την αγορά Ευρώ-δολαρίου, η οποία είχε ήδη αναπτυχθεί.

Η δυνατότητα που δόθηκε στις Τράπεζες, και ιδιαίτερα στα επενδυτικά τραπεζικά ιδρύματα που διαχειρίζονταν κεφάλαια εταιρειών και εύπορων φυσικών προσώπων, του City του Λονδίνου να δέχονται καταθέσεις σε δολάρια και να πραγματοποιούν συναλλαγές με αυτό το νόμισμα χωρίς να το μετατρέπουν σε στερλίνες, δημιούργησε μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία για τους κατόχους κεφαλαίων να συναλλάσσονται με τα δολάρια αυτά χωρίς να υπόκεινται σε όρια εξαγωγής συναλλάγματος, φορολογικούς νόμους και περιορισμούς, διότι οι συναλλαγές σε ευρώ-δολάρια δεν ρυθμιζόνταν ούτε από τις Η.Π.Α. καθώς διενεργούνταν καθ' ολοκληρία εκτός της εδαφικής της κυριαρχίας, αλλά ούτε και από την Αγγλία καθώς αφορούσαν ξένο νόμισμα. Ειδικότερα, ο Αγγλικός Νόμος (Bank Control Act 1947) δεν απαγόρευε τις συναλλαγές σε αλλοδαπό νόμισμα από αλλοδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα εντός της Βρετανικής επικράτειας. Κατά συνέπεια, πλήθος βρετανικών πιστωτικών ιδρυμάτων μετέτρεψαν τις καταθέσεις τους από στερλίνες σε δολάρια και πραγματοποιούσαν συναλλαγές προς όφελος και για λογαριασμό ξένων υπηκόων, οι οποίοι απέφευγαν τις φορολογικές και άλλες ρυθμίσεις και της χώρας τους αλλά και των Η.Π.Α. Τα εν λόγω πιστωτικά ιδρύματα διατηρούσαν δύο ειδών λογιστικά βιβλία: α) για τις onshore και β) για τις offshore συναλλαγές.

Σε όλα τα παραπάνω δέον να αναφερθεί και η πολιτική των αναπτυσσομένων τότε χωρών, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδος, η οποία συνίστατο στην θεσμοθέτηση ευνοϊκής μεταχείρισεως των ξένων κεφαλαίων, τα οποία επενδύονταν στις χώρες αυτές. Δυνατότητες όπως η κατάθεση σε δολάρια χωρίς μετατροπή, η αφορολόγητη εισαγωγή συναλλάγματος, η έλλειψη περιορισμού στην εξαγωγή των κερδών σε συνάλλαγμα από δραστηριότητα στην χώρα επένδυσης, αποτελούσαν ρυθμίσεις, οι οποίες προσέλκυαν επενδυτές στις αναπτυσσόμενες χώρες, ικανοποιώντας και τις δύο πλευρές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα προερχόμενο από την Ελλάδα, το Νομοθετικό Διάταγμα του 1977 με το οποίο ιδιαίτερα προνόμια δίδονταν στις υπεράκτιες ναυτιλιακές εταιρείες ελληνικών προφανώς συμφερόντων, οι οποίες θα επέλεγαν ως κεντρική τους διοίκηση και έδρα, αλλά και ως σημαίες των πλοίων τους τον Πειραιά, παρόλο που αυτές τυπικά είχαν έδρα αλλοδαπά κράτη.

Η έννοια “offshore” μόλις είχε αρχικά σκιαγραφηθεί χαρακτηρίζοντας δραστηριότητες οι οποίες διέφευγαν της ρυθμίσεως των χωρών υπηκοότητας των

¹ Palan R., 2003, The Offshore World, σελ. 27

υποκειμένων που τις διενεργούσαν. Τα ρυθμιστικά κενά (ηθελημένα ή μη) στην Αγγλική και άλλες κρατικές νομοθεσίες υφίσταντο, εξασφαλίζοντας ελευθερία κινήσεων και συναλλαγών των αλλοδαπών σε ξένο νόμισμα εντός των κρατών. Δεδομένων και των περιορισμών που υπήρχαν στις εισαγωγές/εξαγωγές συναλλάγματος και στην φορολόγησή του κεφαλαίου σε εγχώριο νόμισμα και βέβαια της έλλειψης εναρμόνισης των διακρατικών φορολογικών συστημάτων² διαφαίνεται πλέον ξεκάθαρα το πλαίσιο, οι παράγοντες και οι συνθήκες εντός των οποίων η δημιουργία εταιρειών υπηκοότητας υπερπόντιων, υπεράκτιων κρατών, οι οποίες θα διαχειρίζονταν ως αλλοδαπά πρόσωπα κεφάλαια ημεδαπών στις χώρες τους αποτελούσε και ίσως αποτελεί και σήμερα, όπως θα αναπτυχθεί κατωτέρω, πολύ συμφέρουσα επιλογή.

B. Νέα δεδομένα στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον

Το διεθνές περιβάλλον εντός του οποίου δραστηριοποιούνται οικονομικά τα φυσικά και νομικά πρόσωπα έχει αλλάξει ριζικά.

Η «παγκοσμιοποίηση» θεωρείται ως ένας από τους καταλυτικότερους παράγοντες στην εξέλιξη του διεθνούς οικονομικού γίγνεσθαι και χαρακτηρίζεται από την τάση «ομοιογενοποίησης των διαφορετικών χωρών και την συσσώρευση του κεφαλαίου³». Η παγκοσμιοποίηση, η οποία θεωρείται εξέλιξη του διεθνικού φαινομένου⁴ και ειδικότερα η συνέχεια της πολυεθνικοποίησης⁵, προέκυψε από την απελευθέρωση του οικονομικού περιβάλλοντος και τον περιορισμό του κρατικού παρεμβατισμού⁶. Τα μέτρα που εφαρμόστηκαν είχαν στόχο την απορύθμιση^{7,8}, ήτοι αφενός την εξάλειψη των περιορισμών που θέτουν τα νομικά πλαίσια των κρατών όσον αφορά την κίνηση των κεφαλαίων, υπηρεσιών και προϊόντων και αφετέρου την φιλελευθεροποίηση των νομοθετικών διατάξεων, έτσι ώστε να προάγεται η κινητικότητα του κεφαλαίου, ο ανταγωνισμός και οι φιλικές προς τον επενδυτή πολιτικές των κρατών. Κατά συνέπεια, η εξέλιξη που ορίζεται ως οικονομική παγκοσμιοποίηση μετέτρεψε ριζικά το διεθνές οικονομικό περιβάλλον, καθώς όπως εύστοχα διατυπώθηκε το κεφάλαιο «έγινε πιο κινητό από την εργασία»⁹.

Η δυναμική της οικονομικής παγκοσμιοποίησης εντάθηκε και συμπληρώθηκε μέσω των εξελίξεων σε ποικίλους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Νέα τεχνολογικά επιτεύγματα στους κλάδους της πληροφόρησης, των τηλεπικοινωνιών και των μεταφορών προκάλεσαν την σε μεγαλύτερο βαθμό αλληλεξάρτηση των αγορών¹⁰ και γέννησαν την ανάγκη για νέα επενδυτικά προϊόντα. Οι νέες αυτές συνθήκες καθιστούν δυνατή την απευθείας επένδυση σε πρωτογενείς αγορές, την

² Δουβής Π., 2008, Offshore Δραστηριότητες, σελ. 43

³ Ρουμελιώτης Π., 2006, Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση, σελ.57

⁴ Γκλαβίνης Π., 2002, Η νομική διάσταση της παγκοσμιοποίησης, σελ.44

⁵ Ρουμελιώτης Π., 2006, Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση, σελ.57

⁶ Ibid, σελ.80

⁷ Sharman J.C., 2006, Havens in a Storm, σελ. 3

⁸ Για την «απορρύθμιση» Βλ. Ρουμελιώτης Π., 2006, Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση, σελ.78

⁹ Κοτσίρης Α., 2002, 2^ο Συνέδριο Ελληνικών Νομικών Σχολών, «Το εμπορικό δίκαιο στο πνεύμα της παγκοσμιοποίησης».

¹⁰ Ρουμελιώτης Π., 2006, Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση, σελ.51

εξεύρεση εναλλακτικών, οικονομικότερων και ευνοϊκότερων πηγών μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης και την μείωση του κόστους των υπαρχόντων πηγών χρηματοδότησης¹¹.

Γ. Τα εξωχώρια κέντρα σήμερα

Οι άνω εξελίξεις διαμόρφωσαν το πλαίσιο, εντός του οποίου τα εξωχώρια κέντρα και οι μέσω αυτών δραστηριοποιούμενες εταιρείες παρουσίαζαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και πλεονεκτήματα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, το 2007 διακινούνταν κεφάλαια δολαρίων ύψους 5 έως 7 τρις μέσω εταιρειών με έδρα τα υπεράκτια κέντρα. Φυσικά και νομικά πρόσωπα απέκτρυνταν από τις φορολογικές αρχές ποσά άνω των 11,5 τρις δολάρια¹². Σήμερα θεωρείται ότι ποσοστό 6-8% των παγκοσμίων επενδύσεων διακινείται μέσω υπεράκτιων κέντρων.

Η οικονομική δραστηριότητα που σχετίζεται με τα εξωχώρια κέντρα αποτελεί ένα μεγάλο μέρος της οικονομίας με πολλά αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα, γεγονός που δικαιολογεί την ύπαρξη της δυναμικής που σκοπό είχε τον περιορισμό του φαινομένου. Οι Η.Π.Α. υπό τον φόβο οικονομικής κάμψης και ενδεχομένου αρνητικού ισοζυγίου πληρωμών¹³ επιχείρησαν μόλις το 1962 (Revenue Act) να περιορίσουν την εξαγωγή κεφαλαίων δολαρίων μέσω των υπεράκτιων αμερικανικών συμφερόντων εταιρειών προς τα επονομαζόμενα μετέπειτα ως φορολογικούς παραδείσους κράτη. Έκτοτε, και ιδίως κατά την δεκαετία του 1990, τα ανεπτυγμένα κράτη, τα οποία παρατηρούσαν την φορολογική τους βάση να συρρικνώνεται και κεφάλαια να διαφεύγουν στο εξωτερικό, άρχισαν να επιδιώκουν την εξάλειψη των υπεράκτιων κέντρων και φορολογικοί παράδεισοι όπως τα νησιά Cayman και Bahamas βρέθηκαν στο κέντρο των πιέσεων, με συνέπεια να μην αποτελούν πλέον ιδιαίτερα συμφέροντα υπεράκτια κέντρα¹⁴.

Με πρωτοβουλίες των πλέον ανεπτυγμένων οικονομικά κρατών και των κυριότερων διεθνών οργανισμών και μορφωμάτων, όπως τα Ηνωμένα Έθνη (UN), ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD), η «Ομάδα Κρούσεως» για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (FATF) κ.τ.τ, επιχειρείται η ανάπτυξη ενός επαρκούς διεθνούς ρυθμιστικού πλαισίου, το οποίο θα περιορίζει τα πλεονεκτήματα των νομικών και φορολογικών συστημάτων των εξωχώριων κέντρων, μέσω της διεθνούς συνεργασίας, της συλλογής στοιχείων και της επιβολής φόρων και κυρώσεων στις υπεράκτιες εταιρείες και στους ιδιοκτήτες αυτών. Στην σθεναρή επιδίωξη των ισχυρών οικονομικά χωρών με ό,τι μέσα διαθέτουν -διπλωματικά, οικονομικά, πολιτικά- να ρυθμίσουν τα εξωχώρια κέντρα, έχουν δοθεί ποικίλες ερμηνείες. Κύριοι στόχοι θεωρούνται η διασφάλιση της σταθερότητας του

¹¹ Καινούργιος Δ., Διαδικασία της χρηματοοικονομικής καινοτομίας και χρηματοοικονομική μηχανική: μια συνολική θεωρητική προσέγγιση και ανάλυση, Επιθεώρηση Οικονομικών Επιστημών, Τεύχος 7, 2005, σελ. 137-154

¹² Δουβής Π., 2008, Offshore Δραστηριότητες, σελ. 43

¹³ Palan R, 2003, The Offshore World, σελ. 30

¹⁴ Barber H., 2007, Tax Havens Today, σελ. 16

χρηματοπιστωτικού συστήματος, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οικονομικού ή κοινού εγκλήματος, αλλά δεν λείπουν και οι φόβοι για την δημιουργία ενός παγκοσμίου και συγκεντρωτικού συστήματος φορολόγησης¹⁵.

Προσφάτως, διαφαίνεται μια προσπάθεια συνδέσεως των υπεράκτιων εταιρειών και των κεφαλαίων που διακινούνται μέσω υπεράκτιων κέντρων με ποικίλες μορφές παράνομων δραστηριοτήτων. Η ανάπτυξη του φαινομένου της τρομοκρατίας και το ενδεχόμενο χρηματοδότησης αυτής από τις υπεράκτιες εταιρείες αποτέλεσε ένα ακόμη επιχείρημα υπέρ της θέσπισης νομοθετικών ρυθμίσεων με κύριο σκοπό τον περιορισμό της ανωνυμίας των μετόχων τους. Μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, θεωρήθηκε αναγκαία η εγκαθίδρυση μεγαλύτερου βαθμού διαφάνειας και ελέγχου στις συναλλαγές φυσικών ή νομικών προσώπων. Πλέον, η απόκρυψη στοιχείων είναι δυσχερής, καθώς απαιτείται να είναι γνωστός ο τελικός δικαιούχος και οι ανώνυμες μετοχές τείνουν να καταργηθούν¹⁶. Πέραν των ανωτέρω, σχεδόν σε κάθε πολιτικό ή οικονομικό σκάνδαλο δημοσιεύονται επωνυμίες υπεράκτιων εταιρειών, δια μέσω των οποίων φέρεται ότι διακινούνταν χρήματα με σκοπό άλλοτε την πληρωμή ανώτατων δημοσίων υπαλλήλων και άλλοτε την διανομή υπέρογκων κερδών και «bonus» σε εταιρικά στελέχη.

Εν μέσω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, τον Μάρτιο του 2009, εξαγγέλθηκαν μέτρα κατά των υπεράκτιων κέντρων από τα 20 πιο ανεπτυγμένα οικονομικά κράτη του κόσμου. Ζητήθηκε από τον ΟΟΣΑ να ταξινομήσει σε δύο κατηγορίες (black list, grey list) τα εν λόγω κράτη αναλόγως με τις επιδόσεις τους σε θέματα ανταλλαγής στοιχείων και πληροφοριών μεταξύ φορολογικών υπηρεσιών¹⁷ και εξαγγέλλεται ότι η εποχή της ανωνυμίας των στοιχείων των εξωχώριων εταιρειών έχει παρέλθει και ότι η προστασία του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος θα διασφαλισθεί και μέσω των μέτρων κατά του καθεστώτος της ανωνυμίας των φορολογικών παραδείσων που υφίσταται. Οι δηλώσεις του Γάλλου Προέδρου κ. Sarkozy σχετικά με την ανάγκη ρυθμίσεως των εξωχώριων κέντρων για την διασφάλιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος σκιαγραφεί ζοφερό το μέλλον για τα υπεράκτια κέντρα, όπως τα γνωρίζαμε.

Κατά ταύτα, αποδεικνύεται ότι η πολιτική ρυθμίσεως και περιορισμού των εξωχώριων κέντρων έχει ενταθεί. Είναι ορατό πλέον το ενδεχόμενο πλήρους καταργήσεως των κυριοτέρων θετικών στοιχείων της υπεράκτιας εταιρείας. Είναι, όμως αυτό δυνατό; Η διεθνής κοινότητα έχει τα μέσα να επιβάλει και να επιβλέψει την τήρηση των αναγκαίων ρυθμίσεων; Τα κράτη που την αποτελούν διαθέτουν κοινή πολιτική ενώπιον του ζητήματος; Ποια μέτρα λαμβάνονται και είναι σε θέση αυτά να ρυθμίσουν επαρκώς τα εξωχώρια κέντρα; Οι υπεράκτιες εταιρείες και τα εξωχώρια κέντρα θα παύσουν να υπάρχουν ή θα παύσουν να υφίστανται όπως τα γνωρίζαμε;

¹⁵ Barber H., 2007, Tax Havens Today, σελ. 24

¹⁶ Δουβής Π., 2008, Offshore Δραστηριότητες, σελ. 129

¹⁷ http://www.bbc.co.uk/caribbean/news/story/2009/04/090403_offshore_response.shtml

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1 Εξωχώρια κέντρα

1.1.1 Εννοιολογική προσέγγιση

Δεν υπάρχει ενιαίος και πλήρης ορισμός του φαινομένου των εξωχώριων κέντρων¹⁸. Ο όρος εξωχώριο κέντρο θεωρείται συνώνυμος με τον όρο υπεράκτιο κέντρο, ο οποίος στην Αγγλική μεταφράζεται “Offshore Center” και είναι επίσης σχεδόν ταυτόσημος με τον όρο φορολογικός «παράδεισος», δεδομένου ότι, το κυριότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα, όπως θα αναλυθεί παρακάτω, των κέντρων αυτών είναι το καθεστώς φορολογικών απαλλαγών που προσφέρουν.

Χρησιμοποιείται ο όρος «κέντρα» για να περιγράψει τις εν λόγω δικαιοδοσίες, διότι τυπικώς μερικές ευρίσκονται ακόμη υπό καθεστώς εξαρτήσεως από ισχυρότερα κράτη, ήτοι τις, κατά την αποικιοκρατική περίοδο, μητροπόλεις τους και δεν διαθέτουν την απαραίτητη εξουσία¹⁹, ώστε να μπορούν να χαρακτηριστούν ως κράτη. Στην πραγματικότητα, τα κέντρα αυτά²⁰ διαθέτουν απόλυτη ελευθερία και εξουσία επί των φορολογικών και νομικών τους συστημάτων. Κατά ταύτα, στη συνέχεια, για λόγους συντομίας, όταν θα αναφέρονται τα εξωχώρια κέντρα θα εννοούνται και τα εξωχώρια κράτη και αντίστροφα.

Περαιτέρω, κάθε δικαιοδοσία έχει τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και προσφέρει ποικίλες διευκολύνσεις, όπως φορολογική απαλλαγή ή μειωμένη φορολογία, ανωνυμία των μετόχων, ελαστική εργατική νομοθεσία κ.α.

Κατά την αναφορά του Gordon R.J. προς το Υπουργείο Οικονομίας των Η.Π.Α. το 1980 «δεν υπάρχει αντικειμενικό και σαφές τεστ το οποίο να επιτρέπει τον ορισμό ενός κράτους ως φορολογικό παράδεισο»²¹. Ειδικότερα, ο όρος “offshore banking”, που αναφέρεται στις εξωχώριες τραπεζικές δραστηριότητες, προσδιόριζε αρχικά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που δημιουργήθηκαν στην Καραϊβική, δηλαδή πέρα από τις ακτές των Η.Π.Α. και έκτοτε χαρακτηρίζει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται κυρίως εκτός των κρατών, στα οποία έχουν την καταστατική έδρα τους²². Οι δικαιοδοσίες, που υποδέχονται τις άνω δραστηριότητες ορίζονται ως εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα (offshore financial center-OFC) και χρηματοπιστωτικά κέντρα μικρού κράτους (small state financial center-IFC)²³.

Σύμφωνα με τον ορισμό που υιοθετεί ο Gary Spitz στο βιβλίο του με τίτλο «Η εγκυκλοπαίδεια των φορολογικών παραδείσων», φορολογικοί παράδεισοι ορίζονται «οι τόποι εκείνοι, όπου δεν υπάρχει καμία φορολογική επιβάρυνση, ούτε για τους ημεδαπούς, ούτε για τους αλλοδαπούς, ή εκεί που μόνο τα αλλοδαπά φυσικά και νομικά πρόσωπα απολαμβάνουν πλήρους φορολογικής απαλλαγής ή αυτά έχουν πολύ

¹⁸ Τραγκάκης Γ., 1996, *Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*, σελ. 171

¹⁹ Sharman J.C., 2006, *Havens in a Storm*, σελ. 18

²⁰ όπως οι Ολλανδικές Αντίλλες, οι Βρετανικές Παρθένες Νήσοι, το Γιβραλτάρ, οι Βερμούδες, τα νησιά Κέμαν κ.α.

²¹ Palan R., 2003, *The Offshore World*, σελ. 36

²² Τραγκάκης Γ., 1996, *Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*, σελ. 172

²³ Sharman J.C., 2006, *Havens in a Storm*, σελ. 19

μικρή φορολογική επιβάρυνση για τα κέρδη τους που πραγματοποιούν στο εξωτερικό, ή εκεί όπου ισχύουν ειδικά φορολογικά προνόμια για ορισμένους επιχειρηματίες και συγκεκριμένες συναλλαγές».

Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών ορίζει ως φορολογικούς παράδεισους «τις τοπικές χρηματοπιστωτικές αγορές, οι οποίες δεν αναπτύσσονται οργανικά», χωρίς να ερμηνεύει τον όρο «οργανικά»²⁴.

Κατά άλλους, όπως ο Adam Starchild, μια δικαιοδοσία δύναται να χαρακτηριστεί φορολογικός παράδεισος εάν «έχει διαμορφώσει το φορολογικό της σύστημα κατά τέτοιον τρόπο, με σκοπό να προσελκύει θυγατρικές ή άλλες εταιρείες-ιδιοκτησίες εταιρειών που εδρεύουν σε βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες με υψηλή φορολογία.»

Ο Μαρκ Χάμπτον ορίζει ότι υπεράκτια κέντρα ή «φορολογικοί παράδεισοι» ονομάζονται οι τόποι, οι οποίοι υποδέχονται χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες, οι οποίες διαχωρίζονται από τις μεγάλες ρυθμιστικές μονάδες (χώρες) γεωγραφικά ή/και ρυθμιστικώς²⁵.

Ο ΟΟΣΑ έθεσε τα εξής κριτήρια, βάσει των οποίων είναι δυνατόν να χαρακτηριστεί ένα κράτος ως φορολογικός παράδεισος: α) η απουσία φορολογίας ή η ελάχιστη φορολογία του εισοδήματος, β) η προβολή της χώρας ως κέντρου εγκαταστάσεως εταιρειών από μη κατοίκους για την αποφυγή φορολογίας της χώρας προελεύσεώς τους, σε συνδυασμό με γ) περιορισμούς της χώρας αυτής στην ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς σκοπούς²⁶. Στα ανωτέρω κριτήρια δέον να προστεθούν: δ) το καθεστώς του τραπεζικού απορρήτου γενικότερα, ε) η ύπαρξη συστήματος ειδικών (δικηγόροι, λογιστές, υπάλληλοι εταιρειών), προοριζόμενου για την υποστήριξη της λειτουργίας των υπεράκτιων εταιρειών, στ) οι ελάχιστες προϋποθέσεις ιδρύσεως και λειτουργίας των εταιρειών, ζ) η ευκολία και ταχύτητα ιδρύσεως εταιρειών, η) οι συμφωνίες με μεγαλύτερες χώρες για την αποφυγή διπλής φορολογίας, θ) η έλλειψη περιορισμών στην διακίνηση συναλλάγματος, και συχνά το ι) σταθερό πολιτικό περιβάλλον²⁷.

Τα ανωτέρω στοιχεία είναι βέβαιο ότι αποτελούν και τα κίνητρα που ωθούν τα νομικά και φυσικά πρόσωπα να δραστηριοποιηθούν ως επενδυτές στα υπεράκτια κέντρα. Ο σημαντικός, όμως, παράγοντας που πραγματικά ενεργοποιεί το φαινόμενο των εξωχώριων κέντρων είναι το φορολογικό σύστημα που αυτά υιοθετούν. Τα φορολογικά τους συστήματα βασίζονται αποκλειστικά στην φορολόγηση βάσει της κατοικίας (residence standard) και όχι της πηγής τους εισοδήματος (source standard) του φορολογούμενου. Κατ' αυτόν τον τρόπο οι εδρεύουσες στα εξωχώρια κέντρα εταιρείες υπόκεινται στην μειωμένη φορολογία του κράτους έδρας τους και όχι του κράτους από όπου προέρχονται τα εισοδήματά τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο δίδεται η δυνατότητα στους επενδυτές επιλέγουν το φορολογικό και νομοθετικό πλαίσιο που ικανοποιεί περισσότερο τα συμφέροντά του (forum shopping).

²⁴ Palan R., 2003, *The Offshore World*, σελ. 39

²⁵ Hampton M.-Abbott J., 1999, *Offshore Finance Centres & Tax Havens The Rise of Global Capital*, σελ.3

²⁶ OECD, 1998, *Harmful Tax Competition - An Emerging Global Issue*

²⁷ Palan R., 2003, *The Offshore World*, σελ. 40

Κατά ταύτα, διαπιστώνεται ότι, οι ανωτέρω ορισμοί των εξωχώριων κέντρων και ειδικώς των εξωχώριων χρηματοπιστωτικών κέντρων, περιορίζονται στην περιγραφή του φαινομένου αναφορικά με την έλλειψη ρυθμιστικού πλαισίου και φορολογίας και δεν τα διακρίνουν με παράγοντες μακροοικονομικούς, οι οποίοι προκύπτουν από την διασυνοριακή φύση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών²⁸. Το κενό αυτό καλύπτεται από τον ορισμό του ΔΝΤ, κατά τον οποίον ως εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα, χαρακτηρίζονται οι δικαιοδοσίες που προσφέρουν χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες σε μη κατοίκους, σε βαθμό που δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από το μέγεθος της εγχώριας τους οικονομίας.

Σήμερα, στους επιχειρηματικούς κύκλους θεωρούνται ως εξωχώρια κέντρα οι εξής δικαιοδοσίες: Ανδόρα, Αρούμπά, Μπαχάμες, Νησιά Μπαρμπέιντος, Βερμούδες, Βρετανικοί Παρθένοι Νήσοι, Παναμάς, Νήσοι Κέυμαν, νήσοι Κουκ, Γιβραλτάρ, Νήσοι Τσάνελ, Χόνγκ Κόνγκ, Νήσος του Ανθρώπου, Τζαμάικα, Λιχτενστάιν, Μαδέρια, Μάλτα, Ελβετία, Μαυρίκιος, Νταλαγουέρ, Μονακό, Ολλανδικές Αντίλλες, Σαμόα, Λιβερία, νησιά Μάρσαλ. Η Κύπρος, το Λουξεμβούργο και η Ιρλανδία ως κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν χαρακτηρίζονται πια ως υπεράκτια κέντρα, αν και διατηρούν ορισμένες ευνοϊκές προς τα ξένα κεφάλαια ρυθμίσεις.

Ως αναφέρθηκε ανωτέρω, τα εξωχώρια κέντρα αναπτύχθηκαν αρχικά λόγω της δυνατότητας που δόθηκε σε αλλοδαπά νομικά πρόσωπα να διαχειρίζονται χαρτοφυλάκιο σε ξένο νόμισμα εντός μιας δεδομένης αγοράς. Η οικονομική σύνδεση των εξωχώριων δικαιοδοσιών με τα σημαντικότερα χρηματοοικονομικά onshore κέντρα, όπως αρχικά το Λονδίνο, η Σιγκαπούρη, η Νέα Υόρκη και εν συνεχεία -μετά το λεγόμενο Bing Bang της αγοράς του Λονδίνου το 1986 και την έκρηξη του ανταγωνισμού των χρηματοοικονομικών κέντρων της Ευρώπης σε θέματα τεχνολογίας, τραπεζικών προϊόντων και εκσυγχρονισμού²⁹ - το Παρίσι, η Μαδρίτη, οι Βρυξέλλες και το Βερολίνο, ήταν τόσο στενή, ώστε να υποστηρίζεται εύλογα ότι, η ανάπτυξη των αγορών αυτών οφείλεται μεταξύ άλλων και στην δυνατότητα των υπεράκτιων εταιρειών να επενδύουν ή να δανειοδοτούνται σε ξένο νόμισμα (δολάριο) την περίοδο που τα νομίσματα των αγορών αυτών ήταν ιδιαίτερα αδύναμα³⁰.

1.1.2 Κίνητρα εξωχώριων κέντρων

Η ύπαρξη και ο πολλαπλασιασμός των εξωχώριων κέντρων κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα δικαιολογείται εν μέρει από την μεγάλη απήχηση των ευνοϊκών προς τα ξένα κεφάλαια ρυθμίσεων που διατηρούσαν. Τα lobbies, που απαρτίζονται από επιτυχημένους επιχειρηματίες, ναυτιλιακές εταιρείες, διεθνικούς ομίλους επιχειρήσεων κ.τ.τ., αδιαμφισβήτητα επιδιώκουν την διατήρηση και ανάπτυξη των υπεράκτιων δικαιοδοσιών, οι οποίες προσφέρουν συμφέρουσες δυνατότητες.

Η γέννηση, όμως, των εξωχώριων δικαιοδοσιών προκλήθηκε από ποικίλους πολιτικο-οικονομικούς παράγοντες. Η εξάλειψη των αποικιοκρατικών καθεστώτων δημιούργησε προϋποθέσεις για ανεξαρτησία των αποκαλούμενων κυρίαρχων

²⁸ Zorome A., Απρίλιος 2007, IMF Working Paper, Concept of offshore financial centers: in search of an operational definition, σελ. 6

²⁹ Lewis M, 1999, International Banking & Offshore Finance. Σελ. 85

³⁰ Lewis M, 1999, International Banking & Offshore Finance. Σελ. 84

κρατών-εθνών. Η ανεξαρτησία από τις αποικιοκρατικές δυνάμεις δεν άφησε πίσω της μόνο ισχυρά κράτη, όπως η Ινδία, αλλά και δικαιοδοσίες μικροσκοπικής γεωγραφικής εκτάσεως, τα κράτη-κέντρα³¹, τα οποία, είτε υπό καθεστώς απόλυτης ανεξαρτησίας, είτε υπό ειδική μορφή σύνδεσης με τις πρώην αποικιοκρατικές δυνάμεις, αναζήτησαν την δημιουργία κρατικών δομών και υποδομών, διοίκηση και νομικό σύστημα.

Η διπλωματική και οικονομική ανάπτυξη των υπεράκτιων κρατών είναι άμεσα συνδεδεμένη με τα οικονομικά lobbies που αυτά εξυπηρετούν. Το δικαίωμα της κυριαρχίας ενός κράτους, το οποίο εκφράζεται με την δυνατότητα διαμόρφωσης και επιβολής κανόνων δικαίου, χρησιμοποιείται από το ίδιο το κράτος για την προσπόριση οικονομικού οφέλους. Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται η εμπορευματοποίηση της κυριαρχίας³² του κράτους (commercialization of state sovereignty). Τα εξωχώρια κέντρα προσφέρουν ευέλικτο ή ελάχιστα ρυθμιζόμενο νομικό πλαίσιο, μειωμένη ή μηδενική φορολογία σε αντάλλαγμα με την καταβολή των τελών ιδρύσεως και διατηρήσεως³³ σε λειτουργία νομικών προσώπων που τελούν υπό την «ιθαγένειά» τους.

Στοιχεία όπως η πολιτική σταθερότητα και οι τεχνολογικές υποδομές καθιστούν τις εξωχώριες δικαιοδοσίες ελκυστικότερες. Ο χαρακτήρας του κράτους-μέλους της Ε.Ε. λειτουργεί ευεργετικά για κράτη όπως το Λουξεμβούργο και η Κύπρος, κατά τον ίδιο τρόπο που η πολιτική σύνδεση του Γιβραλτάρ και των Ολλανδικών Αντίλλων με ισχυρότερα κράτη τους προσδίδουν σε αυτά στοιχεία πολιτικής σταθερότητας, με συνέπεια να θεωρούνται επιτυχημένα εξωχώρια κέντρα³⁴.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, χρησιμοποιείται ο πυρήνας της κυριαρχίας ενός κράτους, η ιθαγένεια, ως προϊόν³⁵ προς πώληση, παρέχοντας «καταφύγιο» σε νομικά ή φυσικά πρόσωπα με οικονομικό αντάλλαγμα, διαμορφώνοντας έναν ιδιότυπο ανταγωνισμό, ο οποίος κατά το μέρος που εξελίσσεται σε αγώνα για την επίτευξη της ελάχιστης δυνατής ρυθμίσεως αναιρεί στην πράξη το ρυθμιστικό πλαίσιο των υπολοίπων κρατών της διεθνούς κοινότητας.

1.2 Εξωχώριες Εταιρείες

1.2.1 Εννοιολογική προσέγγιση

Κατά την παρ.7 του άρθρου 5 του Νόμου 3091/2002 ως εξωχώρια εταιρεία νοείται, η εταιρία εκείνη που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της οποίας δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης. Κατά ταύτα, οι προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί μια εταιρεία ως εξωχώρια είναι α) να διαθέτει έδρα σε αλλοδαπή χώρα. Συνήθως οι υπεράκτιες εταιρείες διαθέτουν μόνο ταχυδρομική θυρίδα στους φορολογικούς παραδείσους, χωρίς καμία πραγματική παρουσία της διοικήσεως εκεί. β) να δραστηριοποιείται εκτός του εξωχώριου

³¹ Με τον όρο «κέντρα» αποδίδεται η έννοια της ελάχιστης γεωγραφικής εκτάσεως των χωρών αυτών.

³² Palan R., 2003, *The Offshore World*, σελ. 59

³³ Συνήθως καταβάλλεται ετήσια εισφορά για την διατήρηση σε ισχύ της κάθε εταιρείας, η οποία βεβαιώνεται με το επονομαζόμενο πιστοποιητικό "goodstanding".

³⁴ Palan R., 2003, *The Offshore World*, σελ. 60

³⁵ *Ibid*, σελ. 61

κέντρου. Η προϋπόθεση αυτή αποκλείει τις επιχειρήσεις που ιδρύονται σε μια χώρα με σκοπό την επένδυση σε αυτήν (λ.χ. τις άμεσες ξένες επενδύσεις). και γ) να απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση.

Οι εξωχώριες εταιρείες είναι δυνατόν να λάβουν ποικίλες μορφές και τύπους. Το γεγονός ότι διαθέτουν πολλές μορφές, περίπλοκες δομές και σχέσεις μεταξύ τους, οι οποίες περιβάλλονται από μυστικότητα και ανωνυμία, καθιστά δυσχερή τον ορισμό και την ακριβή οριοθέτησή τους ως εταιρείες, γι' αυτό σύνηθες είναι να αποκαλούνται και εξωχώριες οικονομικές δραστηριότητες. Εις τον όρο αυτό εμπεριέχεται όλο το πλήθος των εταιρικών μορφωμάτων και «οχημάτων», ακόμη και αυτές οι μορφές εταιρειών που δεν αναγνωρίζονται ως εταιρείες υπό τον ελληνικό Νομοθέτη.

1.2.2 Μορφές εξωχώριων δραστηριοτήτων

Ο ιδιαίτερος σκοπός της ίδρυσης μιας υπεράκτιας εταιρείας προσδιορίζει και το είδος της. Το είδος της εταιρείας που θα ιδρυθεί και η χώρα όπου θα εδρεύει σχετίζεται άμεσα με τον φορολογικό σχεδιασμό (tax planning) του κάθε επενδυτή. Οι διαφορετικοί τύποι των επενδυτών και των εταιρειών αντικατοπτρίζουν την σημαντική ποικιλία και διαφορετικότητα στόχων³⁶ που αυτοί επιδιώκονται.

Πράγματι διακρίνουμε διάφορα είδη εξωχώριων δραστηριοτήτων, όπως οι εταιρείες χαρτοφυλακίου, παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, αδειών-δικαιωμάτων, εμπορικές, παροχής διοικητικών ή άλλων υπηρεσιών, ναυτιλιακές, επενδυτικές, τραπεζικές, ασφαλειών, περιορισμένης ευθύνης. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσονται τα εμπιστεύματα, οι δομές Nominee και οι εταιρείες υβρίδια³⁷.

Κατά συνέπεια, οι εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών χρησιμεύουν ως «κανάλι διοχέτευσης δανείων σε ξένη θυγατρική»³⁸. Οι εταιρείες αδειών – δικαιωμάτων αποδίδουν μειωμένους φόρους για τα δικαιώματα που κατέχουν. Οι εμπορικές εταιρείες μέσω υπερτιμολογήσεων ή υποτιμολογήσεων προϊόντων και υπηρεσιών, όπως δαπάνες διαχείρισεως³⁹, σωρεύουν κέρδη στην εξωχώρια εταιρεία και περιορίζουν τα κέρδη της εγχώριας δραστηριότητας, ώστε να υποχρεούται σε λιγότερο φόρο. Εταιρείες τέτοιου είδους, που εκπληρώνουν έναν πολύ συγκεκριμένο σκοπό, όπως εδώ η φορολογική απαλλαγή, ονομάζονται και special purpose vehicles/entities⁴⁰ (SPEs/SPVs). Οι εταιρείες επενδύσεων εξασφαλίζουν ότι τα έσοδα και οι πληρωτέοι τόκοι δεν θα φορολογούνται⁴¹ κ.τ.τ.

Τα στατιστικά στοιχεία εκφράζουν με τον πλέον γλαφυρό τρόπο το μέγεθος του φαινομένου των υπεράκτιων δραστηριοτήτων. Μέχρι το 1998 πάνω από τέσσερις χιλιάδες ασφαλιστικές εταιρείες είχαν εγγραφεί σε φορολογικούς παραδείσους⁴². Ποσοστό ίσο με το μισό του διακινούμενου στις διεθνείς αγορές ποσού των χρημάτων

³⁶ Gough L., 1998, Going Offshore, σελ.3

³⁷ Δουβής Π., 2008. Offshore Δραστηριότητες, σελ. 58

³⁸ Ibid, σελ.66

³⁹ Δουβής Π., 2008. Offshore Δραστηριότητες, σελ. 55

⁴⁰ Palan R., 2003, The Offshore World, σελ. 44

⁴¹ Ibid, σελ.87

⁴² Palan R., 2003, The Offshore World, σελ. 43

μεταφερόταν το 1991 προς τα υπεράκτια κέντρα μέσω των εξωχώριων δραστηριοτήτων⁴³.

1.2.3 Κίνητρα εξωχώριων επενδύσεων

Η κεντρική σκέψη κάθε επενδυτή είναι η προστασία και ο πολλαπλασιασμός του κεφαλαίου⁴⁴. Η ανάγκη για προστασία πηγάζει από την ύπαρξη παραγόντων και κινδύνων που συνεπάγονται την μείωση του κεφαλαίου. Τέτοιοι παράγοντες είναι η υψηλή φορολογία, οι περιορισμοί στην μεταφορά συναλλάγματος, οι χρονοβόρες, γραφειοκρατικές και δαπανηρές διαδικασίες ιδρύσεως εταιρείας, η αυστηρή εργατική, ασφαλιστική, περιβαντολλογική νομοθεσία κ.τ.τ.. Κατά ταύτα, εφόσον υφίστανται δικαιοδοσίες ανά τον κόσμο οι οποίες προσφέρουν καταφύγιο από τους άνω παράγοντες, τα κίνητρα εξαγωγής των κεφαλαίων από μια onshore δικαιοδοσία σε ένα offshore κέντρο σχετίζονται με τις λύσεις αυτές που προσφέρονται.

1.2.3.1 Αποφυγή φορολογίας

Η δυνατότητα αποφυγής ή ελαφρύνσεως της φορολογίας είναι ένα από τα κυριότερα πλεονεκτήματα της υπεράκτιας εταιρείας. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις εφαρμόζουν ποικίλες τακτικές, οι οποίες στοχεύουν στην φοροαπαλλαγή. Κεντρικό ρόλο στους φορολογικούς αυτούς σχεδιασμούς διαδραματίζουν οι εξωχώριες εταιρείες.

Συνήθης είναι η πρακτική της υποκεφαλαιοποίησης. Η μητρική εταιρεία ιδρύει μια εταιρεία χρηματοδότησης με έδρα εξωχώριο κέντρο, η οποία τροφοδοτεί την μητρική με δανειακά κεφάλαια. Με τον σχεδιασμό αυτό, αφενός επιτυγχάνεται φορολογική ελάφρυνση της μητρικής εταιρείας, καθώς οι τόκοι που καταβάλλει αφαιρούνται από το φορολογητέο εισόδημα, αφετέρου επιτυγχάνεται μετατόπιση φορολογητέας ύλης από την μητρική προς τις εξωχώριες θυγατρικές με την μορφή τόκων⁴⁵. Η πρακτική χρησιμοποιείται και για την συγκεκριμένη διανομή κερδών στους μετόχους, στην περίπτωση που οι τελευταίοι είναι ιδιοκτήτες των εξωχώριων εταιρειών. Το εισόδημα της μητρικής χαρακτηρίζεται ως τόκος και αποδίδεται στην πραγματικότητα ως μέρισμα στις εταιρείες των μετόχων.

Ευρέως διαδεδομένη είναι και η τακτική της «διάκρισης τιμών», ήτοι της υποτιμολόγησης ή υπερτιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών. Η πρακτική του «transfer pricing», όπως αποκαλείται διεθνώς, «συνίσταται στην διαφορετική τιμολόγηση προϊόντων ή υπηρεσιών κατά την διεξαγωγή του ενδοεπιχειρησιακού εμπορίου στις πολυεθνικές επιχειρήσεις»⁴⁶. Η στρατηγική «transfer pricing» έχει ως

⁴³ Palan R., 2003, The Offshore World, σελ. 46

⁴⁴ Gough L., 1998, Going Offshore, σελ. 18

⁴⁵ Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε., 2006, Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον», σελ.185 Κόδος Χ., Τεχνικές μείωσης του εταιρικού φόρου: η έννοια της υποκεφαλαιοποίησης.

⁴⁶ Ibid, σελ. 214, Κουτρούλης Κ., Το πρόβλημα του TRANSFER PRICING στη φορολόγηση των πολυεθνικών.

αποτέλεσμα: α) την μεταφορά φορολογητέας ύλης στα εξωχώρια κέντρα, όταν η μητρική καταβάλει ποσά προς την εξωχώρια εταιρεία για την αγορά υπερτιμολογημένων προϊόντων ή υπηρεσιών, β) την μείωση των «in valorem» ή «κατ' αξία» δασμών στην εισαγωγή προϊόντων και γ) την δημιουργία στρατηγικού πλεονεκτήματος της θυγατρικής εταιρείας, καθώς αγοράζει υποτιμολογημένα τα προϊόντα που στην συνέχεια διαθέτει στην αγορά⁴⁷.

Πλεονεκτήματα παρουσιάζουν τα εξωχώρια κέντρα και σχετικά με τις τραπεζικές καταθέσεις. Τα αποταμιευτικά προϊόντα που παρέχουν οι φορολογικοί παράδεισοι διέπονται από ιδιαίτερα ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς⁴⁸. Ειδικότερα, συνήθως ισχύει η πλήρης απαλλαγή από την παρακράτηση στην πηγή των τόκων των τραπεζικών καταθέσεων.

Επίσης διαπιστώνεται ότι, η εγκαθίδρυση εταιρείας παροχής διαδικτυακών πωλήσεων σε υπεράκτιο κέντρο είναι ιδιαίτερα επικερδής, διότι τα έσοδα των πωλήσεων διαφεύγουν της υψηλής φορολογίας καθώς, κατά την επικρατούσα νομολογία, οι αρχές του κράτους κατοικίας των αγοραστών δεν δύνανται να επιβάλλουν σε αλλοδαπές αρχές την είσπραξη του φόρου εκ των πωλήσεων⁴⁹.

Περαιτέρω, η εξωχώρια εταιρεία παρέχει την δυνατότητα να αποφύγει ο ενδιαφερόμενος ακόμα και τους φόρους μεταβιβάσεων, κληρονομίας, δωρεάς, γονικής παροχής⁵⁰, όταν ιδιοκτήτρια των ακίνητων ή κινητών πραγμάτων είναι η εξωχώρια εταιρεία, η δε μεταβίβασή τους συντελείται αφορολόγητα με την μεταβίβαση της ιδιοκτησίας της εταιρείας. Κατά ταύτα, με απλή μεταβίβαση των μετοχών της εταιρείας σε έτερο ιδιοκτήτη πραγματοποιείται η μεταβίβαση και της ιδιοκτησίας της. Κατά ανάλογο τρόπο, η σύσταση υπεράκτιου trust δίδει την δυνατότητα στον διαθέτη να διαθέσει την περιουσία του κατά την θέλησή του⁵¹, χωρίς αυτή να φορολογείται από το κράτος κατοικίας του, με αποτέλεσμα να παραμένει ανάλογα με τους όρους και την διάρκειά του προς όφελος των δικαιούχων.

1.2.3.2 Αρχή του Απορρήτου

Η παροχή ευκαιριών για μειωμένη φορολόγηση δεν θα είχε ουσιαστικό αποτέλεσμα, εάν δεν συνοδευόταν με ρυθμίσεις για την προστασία των δεδομένων των επενδυτών. Πράγματι, χωρίς το απόρρητο των στοιχείων, οι φορολογικές αρχές των onshore κρατών θα ήταν σε θέση να ανακαλύπτουν το πραγματικό μέγεθος των περιουσιών των υπηκόων τους και να επιβάλλουν φόρους επί αυτών.

Η ύπαρξη νομοθετικού πλαισίου που απαγορεύει την γνωστοποίηση των στοιχείων των καταθετών/επενδυτών προς τρίτα κράτη είναι συνήθης στα υπεράκτια κέντρα και ειδικότερα στην Ελβετία, τον Παναμά, την Ανδόρα, το Λιχτενστάιν. Κατά πολλούς, η επιτυχία του Ελβετικού τραπεζικού συστήματος μέχρι τον 19^ο αιώνα

⁴⁷ Ibid, σελ. 215

⁴⁸ Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε., 2006, Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, σελ.247 Στέφου Μ., Η οδηγία 2003/48/ΕΚ για την φορολόγηση των τόκων τραπεζικών καταθέσεων.

⁴⁹ Palan R., 2003, The Offshore World, σελ. 57

⁵⁰ Δουβής Π., 2008. Offshore Δραστηριότητες, σελ. 47.

⁵¹ Δουβής Π., 2008. Offshore Δραστηριότητες, σελ. 82

βασίζονται στο απόρρητο των στοιχείων⁵². Η νομοθεσία των κρατών αυτών προσφέρει νομικές εγγυήσεις⁵³ και ιδιαίτερα αυστηρό νομικό σύστημα σχετικά με τον απόρρητο χαρακτήρα των δεδομένων που αφορούν τις υπεράκτιες δραστηριότητες, με συνέπεια να επιβάλλονται αστικές και ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση γνωστοποιήσεως στοιχείων.

Η αρχή της εμπιστευτικότητας αίρεται σε περιπτώσεις ποινικών κυρίως αδικημάτων, τα οποία αναγνωρίζονται ως τέτοια στα εξωχώρια κέντρα. Στην πραγματικότητα, όμως, δεν χαρακτηρίζονται όλες οι εξωχώριες δικαιοδοσίες αποτελεσματικές στην συνεργασία και την καταπολέμηση των εγκληματικών ενεργειών.

Τα δεδομένα, όμως, αλλάζουν ραγδαία και η πίεση από μέρους των ανεπτυγμένων κρατών προς τα εξωχώρια κέντρα εντείνεται και αποδίδει καρπούς. Όλο και περισσότερα εξωχώρια κέντρα υπογράφουν συμφωνίες ανταλλαγής πληροφοριών με ανεπτυγμένα κράτη και κατ' αυτόν τον τρόπο διαμορφώνεται ένα ιδιόμορφο και περίπλοκο πλέγμα κανόνων, το οποίο θέτει υπό όρους την ανωνυμία στα εξωχώρια κέντρα. Τέτοιες συμφωνίες είναι η συνθήκη για την ανταλλαγή φορολογικών στοιχείων⁵⁴ μεταξύ των Η.Π.Α και ετέρων κρατών, δια της οποίας δίδεται η δυνατότητα στις φορολογικές αρχές των Η.Π.Α. να έχουν πρόσβαση σε εμπιστευτικές πληροφορίες αλλοδαπών επιχειρηματικών οργανισμών στα πλαίσια φορολογικών ερευνών σχετικά με πολίτες των Η.Π.Α.⁵⁵ Περαιτέρω, η αρχή του απορρήτου περιορίζεται και με τις συμβάσεις αμοιβαίας νομικής βοήθειας⁵⁶ με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών για την καταπολέμηση των εγκληματικών ενεργειών...

1.2.3.3 Έλλειψη ελέγχου στην διακίνηση κεφαλαίου

Σημαντικό, επίσης, χαρακτηριστικό στοιχείο των εξωχώριων κέντρων αποτελεί η έλλειψη κάθε ελέγχου κατά την είσοδο ή έξοδο κεφαλαίου και συναλλάγματος από την χώρα. Δεδομένου ότι, το νομοθετικό σύστημα των κρατών αυτών είναι έτσι διαμορφωμένο, ώστε να προσελκύει ξένες επενδύσεις, το στοιχείο της έλλειψης περιορισμών στην διακίνηση κεφαλαίων είναι απαραίτητο. Αν και σήμερα, σε αντίθεση με παλαιότερα, οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων παγκοσμίως έχουν ελαττωθεί, αρκετά κράτη, ιδιαίτερα αυτά με ασθενή οικονομία, επιβάλλουν περιορισμούς στις εισροές και εκροές συναλλάγματος, με σκοπό την επίτευξη μεγαλύτερης οικονομικής σταθερότητας⁵⁷. Τέτοιοι περιορισμοί είναι: η απαγόρευση χρησιμοποίησης αλλοδαπού νομίσματος στις εγχώριες συναλλαγές, ο ορισμός ανωτάτου ποσού επιτρεπόμενου εγχώριου νομίσματος που μπορεί να μετατραπεί σε ξένο νόμισμα εντός της χώρας κ.τ.τ. Ο κίνδυνος της θεσπίσεως συναλλαγματικών περιορισμών και απαγορεύσεως εκροής κεφαλαίων προς το εξωτερικό, πάντα υφίσταται και για τα ανεπτυγμένα κράτη σε εμπόλεμες καταστάσεις. Δια της τοποθέτησης κεφαλαίων στα εξωχώρια κέντρα, ο επενδυτής

⁵² Barber H., 2007, Tax Havens Today, σελ. 118

⁵³ Ibid, σελ. 59

⁵⁴ Tax Information Exchange Agreement, TIEA

⁵⁵ Barber H., 2007, Tax Havens Today, σελ. 56

⁵⁶ Mutual Legal Assistance Treaty, μεταξύ Ε.Ε.-Η.Π.Α., Ιαπωνίας-Η.Π.Α., νήσων Καραϊβικής- Η.Π.Α

⁵⁷ <http://www.investopedia.com/terms/e/exchangecontrol.asp>

έχει την δυνατότητα να διακινεί τα κεφάλαιά του χωρίς να κινδυνεύει από τέτοιου είδους ρυθμίσεις.

1.2.3.4 Αποφυγή χρονοβόρων διαδικασιών

Η ίδρυση υπεράκτιας εταιρείας αποτελεί μια εύκολη και σύντομη διαδικασία, ειδικά σε σχέση με «τις απαιτήσεις της ελληνικής γραφειοκρατίας»⁵⁸. Από την κατάθεση της αιτήσεως στο προξενείο του εξωχώριου κράτους στην χώρα κατοικίας του επενδυτή ή στην αρμόδια υπηρεσία στην χώρα όπου ιδρύεται η εταιρεία, αρκούν λίγες μέρες μέχρι την ίδρυση και την αποστολή του kit⁵⁹ της νέας εταιρείας.

Όπως γίνεται αντιληπτό οι προϋποθέσεις συστάσεως μιας εξωχώριας εταιρείας είναι ελάχιστες. Δεν απαιτείται μετοχικό κεφάλαιο, και εάν απαιτείται δεν ελέγχεται η χρήση του μεταφερθέντος μετοχικού κεφαλαίου. Οι μετοχές της εταιρείας είναι δυνατόν να ανήκουν σε ένα μόνο μέτοχο, ο οποίος δεν αποκαλύπτεται, αλλά αντιθέτως εμφανίζονται μόνο οι πληρεξούσιοι (nominees) διαχειριστές της εταιρείας, που υποδεικνύονται είτε από τον ιδιοκτήτη είτε από το εξωχώριο κέντρο. Δεν απαιτείται η ύπαρξη και υπόδειξη φορολογικού μητρώου, ούτε η κοινοποίηση της διευθύνσεως του επενδυτή, διότι τα ονόματα των μετόχων ή και των διαχειριστών δεν διατηρούνται σε κάποιο δημόσιο αρχείο⁶⁰. Το καταστατικό ιδρύσεως και τα άρθρα του κανονισμού (Articles & Bylaws) συντάσσονται ανάλογα με την βούληση του ιδιοκτήτη και του Δ.Σ. της εταιρείας δίχως περιορισμούς ή έγκριση από τις αρχές.

Η δαπάνη ιδρύσεως υπεράκτιας εταιρείας είναι μικρή. Αναλόγως με την χώρα ιδρύσεως κυμαίνονται και τα ποσά που απαιτούνται για την ίδρυση (εφάπαξ) και διατήρηση σε λειτουργία της εταιρείας (ετησίως). Υφίστανται, βέβαια, και τα κράτη, όπως η Ελβετία και οι Βερμούδες, στα οποία η ίδρυση υπεράκτιας εταιρείας απαιτεί αυξημένες, σε σχέση με άλλα εξωχώρια κέντρα, δαπάνες⁶¹. Μόνο με την πληρωμή της ετήσιας εισφοράς η εταιρεία διατηρείται σε ισχύ και αυτό αποδεικνύεται με το πιστοποιητικό goodstanding ή καλής λειτουργίας.

1.2.3.5 Αποφυγή νομοθετικών ρυθμίσεων

Η νομοθεσία των εξωχώριων κέντρων διαθέτει στοιχεία, τα οποία δεν συναντά κανείς στα ανεπτυγμένα οικονομικά κράτη και χαρακτηρίζεται από την ελαστικότητά της⁶². Επί παραδείγματι, ελλείπουν κανόνες για την προστασία πιστωτών και μετόχων έναντι των διευθυντών των εταιρειών, για την υποχρεωτική κατάρτιση ισολογισμών ή άλλων περιοδικών ή εκτάκτων λογαριασμών ή δηλώσεων προς τις αρχές⁶³, για την τραπεζική και χρηματιστηριακή εποπτεία και έλεγχο των

⁵⁸ Λεοντάρης Μ., 2003, Προσωπικές εταιρείες- ΕΠΕ- κοινοπραξίες, σελ. 419

⁵⁹ Kit υπεράκτιας εταιρείας νοείται ο φάκελος, ο οποίος περιέχει την σφραγίδα, τα πιστοποιητικά συστάσεως και λειτουργίας καθώς και το καταστατικό της εταιρείας.

⁶⁰ Barber H., 2007, Tax Havens Today, σελ. 64

⁶¹ Ibid, σελ. 57

⁶² Ibid, σελ. 57

⁶³ Τραγκάκης Γ., 1996, Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, σελ. 177

χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων⁶⁴ κ.τ.τ. Περαιτέρω, διαπιστώνεται η έλλειψη κανόνων ποινικής δικαιοσύνης και αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής σχετικά με περιπτώσεις οικονομικών εγκλημάτων, ευθύνης διευθυντών εταιρειών, ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και χρηματοδοτήσεως τρομοκρατίας.

Κάθε υπεράκτια δικαιοδοσία διαθέτει ευνοϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο για έναν συγκεκριμένο αριθμό επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι, στον Παναμά δραστηριοποιούνται ναυτιλιακές εταιρείες, trusts δημιουργούνται στις νήσους Cook, ασφαλιστικές εταιρείες στις Βερμούδες νήσους και εταιρείες διαδικτυακού εμπορείου στα νησιά Nevis και Belize⁶⁵.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της ναυτιλίας, η οποία θεωρείται παγκοσμίως ως ένας από τους πλέον ρυθμισμένους τομείς. Υπεράκτιες δικαιοδοσίες παρέχουν καθεστώς ευελιξίας και έλλειψης κανόνων σχετικών με την εργασία, την ασφάλεια και την προστασία του περιβάλλοντος στην θάλασσα, με συνέπεια πλοιοκτήτες να καταχωρούν πλοία σε συγκεκριμένα εξωχώρια κράτη, τα οποία παρέχουν τις λεγόμενες σημαίες ευκαιρίας (flag of convenience). Ως πλοία με σημαίες ευκαιρίας ορίζονται τα πλοία, των οποίων οι ιδιοκτήτες είναι εθνικότητας κράτους άλλου από το κράτος καταχώρησης του πλοίου⁶⁶. Κατ' αυτόν τον τρόπο δίδεται η δυνατότητα της μείωσης των δαπανών της ναυτιλιακής επιχειρήσεως, μέσω της ελαχιστοποίησης των μέτρων για την ασφάλεια στην θάλασσα, την προστασία του περιβάλλοντος, τις νόμιμες συνθήκες και το νόμιμο ωράριο εργασίας.

Και στο διαδικτυακό εμπόριο τα εξωχώρια κέντρα προβάλλουν τα ευέλικτα νομικά τους συστήματα, που παρέχουν ασφάλεια, προβλεψιμότητα και ανωνυμία⁶⁷, και καθιστούν δυνατή την αποστολή προϊόντων παγκοσμίως χωρίς περιορισμούς από κανόνες για την προστασία του ανταγωνισμού, του καταναλωτή.

Κατά ταύτα, το μειωμένο κόστος, που συνεπάγεται η δυνατότητα αποφυγής των άνω ρυθμίσεων, προσελκύει επενδυτές, με αποτέλεσμα να προκαλείται σοβαρή δυσχέρεια στην επιβολή των αναγκαίων ρυθμίσεων για ζητήματα, που θεωρούνται υψίστης σημασίας για την διεθνή κοινότητα.

1.2.3.6 Παράνομες δραστηριότητες

Το ανωτέρω σκιαγραφημένο νομικό και φορολογικό πλαίσιο που διαμορφώνεται στα εξωχώρια κέντρα ευνοεί και προσελκύει μεταξύ άλλων και παράνομες δραστηριότητες, μέσω των οποίων διακινούνται σημαντικές ποσότητες κεφαλαίων της παγκόσμιας οικονομίας⁶⁸. Το τραπεζικό απόρρητο, η δυνατότητα τηρήσεως λογαριασμών μέσω τρίτων ή με κωδικούς, η έλλειψη ελέγχου εισερχομένου ή εξερχομένου συναλλάγματος και άλλες διευκολύνσεις, που αναφέρθηκαν ανωτέρω, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν από εγκληματικές οργανώσεις, αφ' ενός για την νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από παράνομες

⁶⁴ Ibid, σελ. 177

⁶⁵ Barber H., 2007, Tax Havens Today, σελ. 72

⁶⁶ <http://www.itfglobal.org/flags-convenience/index.cfm>

⁶⁷ Palan R., 2003, The Offshore World, σελ. 55

⁶⁸ Gough L., 1998, Going Offshore, σελ. 136

δραστηριότητες και αφ' ετέρου για την χρηματοδότηση εκ νέου παράνομων ή ακόμα και τρομοκρατικών ενεργειών⁶⁹.

Σύμφωνα με την Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης για την καταπολέμηση νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (FATF) το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος διενεργείται σε 3 στάδια⁷⁰. Κατά το πρώτο στάδιο το κεφάλαιο επιμερίζεται σε μικρότερα, λιγότερα ύποπτα ποσά χρημάτων, τα οποία κατατίθενται σε πολλούς τραπεζικούς λογαριασμούς. Συνήθως, τα παράνομα έσοδα μπορούν κατατίθενται μαζί με τα νόμιμα έσοδα μιας υπεράκτιας εταιρείας «βιτρίνας»⁷¹, δεδομένου ότι, ελλείπουν στις χώρες αυτές οι απαραίτητοι έλεγχοι. Στο δεύτερο στάδιο, τα κεφάλαια αυτά μεταφέρονται σε διάφορους λογαριασμούς με ποικίλες αιτίες, όπως για αγορά μετοχών ή άλλων επενδυτικών εργαλείων. Όσο μεγαλύτερη «διαδρομή» πραγματοποιήσουν τα κεφάλαια, τόσο πιθανότερο είναι να χαθούν τα ίχνη τους, ώστε να μην είναι δυνατόν να εξακριβωθεί από πού προήλθαν. Το τρίτο και τελευταίο στάδιο της διαδικασίας, σύμφωνα με την FATF, είναι η εισαγωγή των κεφαλαίων στην οικονομία με την αγορά προϊόντων, κινητών και ακινήτων.

Δεν αποτελούν, όμως, όλα τα υπεράκτια κέντρα, καταφύγιο παράνομων δραστηριοτήτων, όπως η διακίνηση όπλων, ναρκωτικών και διαμαντιών. Κράτη όπως η Ελβετία, το Λουξεμβούργο, τα Channel Islands, με την αρωγή των διεθνών οργανισμών, όπως θα αποδειχθεί κατωτέρω, έλαβαν σημαντικά μέτρα για την καταπολέμηση των εγκληματικών ενεργειών⁷². Παρά ταύτα, υφίστανται και δικαιοδοσίες, όπως το Jersey, οι οποίες επιτρέπουν την συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών με ξένες αρχές, μόνον εφόσον το ξέπλυμα χρήματος σχετίζεται με τρομοκρατικές ενέργειες ή ναρκωτικά⁷³, χωρίς να ορίζονται άλλες μορφές παράνομων δραστηριοτήτων. Ευνοϊκό μέρος για την ανάπτυξη των άνω παράνομων δραστηριοτήτων αποτελούν σήμερα χώρες με «εύθραυστες χρηματοοικονομικές δομές»⁷⁴ που βρίσκονται στο πρώτο στάδιο ανάπτυξης, με έλλειψη νομοθεσίας για το ξέπλυμα του παράνομου χρήματος και ανύπαρκτο διοικητικό και ελεγκτικό μηχανισμό.

1.3 Επιπτώσεις στην επάρκεια των διεθνών οικονομικών καθεστώτων

Το 1999 το 59% των πολυεθνικών επιχειρήσεων των Η.Π.Α., οι οποίες κατείχαν σημαντικές επενδύσεις στο εξωτερικό, διαχειρίζονταν κεφάλαια μέσω εξωχώριων κέντρων⁷⁵. Από τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύονται αποδεικνύεται ότι, οι υπεράκτιες εταιρείες συνδέονται άμεσα με την ισχυρή οικονομική δραστηριότητα. Το γεγονός αυτό έχει γίνει η αφορμή για την ανάπτυξη θεωριών βάσει των οποίων πιστεύεται ότι, το ρυθμιστικό πλαίσιο των εξωχώριων κέντρων με την χαμηλή φορολογία και τις λουπές διευκολύνσεις, εκτός από την προσέλκυση κεφαλαίων και τις όποιες αρνητικές επιπτώσεις που αυτή εγκυμονεί, ευνοεί και

⁶⁹ Ιδιαίτερα μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001.

⁷⁰ www.fatf-gafi.org

⁷¹ Δουβής Π., 2008, *Offshore Δραστηριότητες*, σελ. 623

⁷² Palan R., 2003, *The offshore world*, σελ. 48

⁷³ Hampton M., Abbott J., 1999, *Offshore Finance centres and tax havens*, σελ. 182

⁷⁴ Δουβής Π., 2008, *Offshore Δραστηριότητες*, σελ. 624

⁷⁵ Desai M., Foley F., Hines J., *Economics effects of regional tax havens*, σελ. 1

επιδρά θετικά στην ευρύτερη παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα. Η φυγή των κεφαλαίων προς δικαιοδοσίες αυτές είναι δυνατόν να λειτουργεί ευεργετικά ως προς την επανεπένδυσή τους στις υπόλοιπες χώρες. Διαπιστώνεται εξάλλου ότι, επιχειρήσεις με εκτεταμένες δραστηριότητες στις ανεπτυγμένες χώρες είναι περισσότερο πιθανό να διατηρούν θυγατρικές σε υπεράκτια κέντρα⁷⁶ και ότι, επιχειρήσεις των οποίων οι επενδύσεις αφορούσαν γρήγορα αναπτυσσόμενες αγορές αποκτούσαν εξωχώριες εταιρείες, ενώ η απόκτηση εξωχώριων εταιρειών ενδυνάμωνε την οικονομική δύναμη των μητρικών εταιρειών onshore δικαιοδοσίες⁷⁷. Διαφαίνεται κατ' αυτόν τον τρόπο η σύνδεση ανάμεσα στα υπεράκτια κέντρα και την αύξηση ή διατήρηση των επενδύσεων.

Η προσέλκυση, όμως, κεφαλαίων μέσω της δημιουργίας ελκυστικού ρυθμιστικού πλαισίου εγκυμονεί τον κίνδυνο της ανάπτυξης κρατικού ανταγωνισμού. Πράγματι, διαπιστώνεται ότι, ο ανταγωνισμός έχει δημιουργήσει εξειδικεύσεις, καθώς οι Βερμούδες νήσοι φημίζονται για την ευνοϊκή φορολογία εισοδήματος και για το ρυθμιστικό πλαίσιο ιδρύσεως και λειτουργίας ασφαλιστικών εταιρειών, η Ελβετία είναι γνωστή για τις υψηλού επιπέδου τραπεζικές της υπηρεσίες και για την αρχή του απορρήτου και το Λουξεμβούργο ελκυστικό περιβάλλον για οικονομικούς οργανισμούς και ομίλους.

Οι συνθήκες ρυθμιστικού ή κανονιστικού ανταγωνισμού (regulatory competition) επηρεάζουν όχι μόνο τα εξωχώρια κέντρα, αλλά και τις onshore δικαιοδοσίες, διότι μειώνεται η αποδοτικότητα των φορολογικών συστημάτων και τα ποσοστά φορολόγησης του κεφαλαίου, λόγω του φορολογικού ανταγωνισμού και της σμίκρυνσης της φορολογητέας βάσης⁷⁸. Δημιουργείται με τον τρόπο αυτό το λεγόμενο «ανταγωνιστικό»⁷⁹ κράτος (competition state), το οποίο χαρακτηρίζεται από βούληση για οικονομική ανάπτυξη, β) υιοθέτηση πολιτικών επιβίωσης εντός της παγκόσμιας αγοράς και γ) δυσχέρεια διαχωρισμού της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής στον τομέα της οικονομικής διακυβέρνησης.

Περαιτέρω, διαπιστώνεται ότι, η προσέλκυση κεφαλαίων και εν γένει οικονομικών δραστηριοτήτων στις εξωχώριες δικαιοδοσίες έχει ως αποτέλεσμα την υπονόμηση της φορολογικής βάσης των υπολοίπων κρατών και την μείωση των εσόδων τους.

Κατά συνέπεια, διαφαίνεται ότι, η ύπαρξη εξωχώριων κέντρων συντέλεσε στην προώθηση αλλαγών, σχετικά με τον τρόπο που αντιμετωπίζεται το σύγχρονο κράτος, το οποίο διαθέτει ορισμένη γεωγραφικά προσδιορισμένη δικαιοδοτική αρμοδιότητα, πλην όμως ευρίσκεται σε ολοένα και μεγαλύτερη αλληλεπίδραση με την διεθνή κοινότητα, σε σημείο που η μη προσαρμογή του στις νέες συνθήκες να εγκυμονεί κινδύνους για την οικονομική του επάρκεια και επιβίωση, και η μη συνεργασία με άλλα κράτη εντός διακρατικών οργανισμών να το καθιστά ανεπαρκές ρυθμιστικά, μειώνοντας την δικαιοδοτική του επάρκεια.

⁷⁶ Ibid, σελ. 16

⁷⁷ Ibid, σελ. 21

⁷⁸ Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε., 2006, Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, Δημητροπούλου Α., Το φαινόμενο της ενσωμάτωσης του φόρου: το πρόβλημα της διπλής φορολογίας, σελ. 20

⁷⁹ Palan R., 2003, The Offshore World, σελ. 141

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1. Νέες διεθνείς πρωτοβουλίες

Η αύξηση των εξωχώριων κέντρων και του παγκοσμίου κεφαλαίου που διακινείται μέσω αυτών, σε συνδυασμό με τα κρατικά έσοδα που μειώνονται λόγω της φοροδιαφυγής και την ανάπτυξη παράνομων δικτύων δραστηριοτήτων με αντικείμενο την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες, την διακίνηση ναρκωτικών⁸⁰ και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, έχουν κινητοποιήσει την παγκόσμια κοινότητα καταρχήν ενάντια στα εξωχώρια κέντρα. Έχει γίνει αντιληπτό ότι, τα νομοθετικά κενά και η ανομοιομορφία των ρυθμίσεων αναιρεί εν τοις πράγμασι τις πολιτικές των ανεπτυγμένων κρατών ακόμη και για την καταπολέμηση των ανωτέρω εγκληματικών ενεργειών. Πέραν των ανωτέρω, η εν λόγω κρίση «ανέδειξε [...] αδυναμίες και κενά στο ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος»⁸¹, πρόβλημα το οποίο εμφανίζεται ότι εντείνεται από την ύπαρξη των αρρυθμιστων αγορών των εξωχώριων κέντρων:

Υπό αυτές τις συνθήκες, αναπτύσσεται η διεθνής τάση με σκοπό τον περιορισμό των υπεράκτιων δικαιοδοσιών, ώστε να μειωθεί ο συστημικός κίνδυνος που πηγάζει από τις αρρυθμιστες αγορές, να εξαλειφθεί η φοροδιαφυγή, να καταπολεμηθεί το οικονομικό έγκλημα και η τρομοκρατία. Οι πρωτοβουλίες που θα αναλυθούν κατωτέρω αποτελούν τελικώς μια προσπάθεια περιορισμού των ευκαιριών του ρυθμιστικού arbitrage.

Χρησιμοποιείται ο όρος «πρωτοβουλίες» αντί των όρων «ρυθμίσεις» ή «μέτρα», διότι, όπως θα αναλυθεί κατωτέρω, η διαφανόμενη αυτή παγκόσμια κίνηση ευρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο.

Παρ' ότι, από τις αρχές της δεκαετίας του '90 είχαν ληφθεί αποσπασματικά αποφάσεις και μέτρα κατά των εξωχώριων κέντρων, μόνο μετά τις αρχές της δεκαετίας που διανύουμε και ιδιαίτερα κατά την περίοδο της χρηματοπιστωτικής κρίσης που άρχισε το 2008 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα, αρχίζει να διαφαίνεται μια σταθερή και οργανωμένη προσπάθεια περιορισμού των ρυθμιστικών κενών που προκαλούν τα υπεράκτια κέντρα. Αυτή ακριβώς η σύγχρονη τάση θα σκιαγραφηθεί στη συνέχεια μέσω της παράθεσης των πρωτοβουλιών που προωθούνται, όσο είναι δυνατόν πληρέστερα, δεδομένου του σημαντικού κατακερματισμού των διεθνών οργάνων. Ειδικότερα, η ανάλυση θα επικεντρωθεί στις διεθνείς πρωτοβουλίες που αφορούν την προώθηση μέτρων για την μείωση της αποφυγής της φορολογίας και του ξεπλύματος χρήματος που αποτελούν δύο από τα σημαντικότερα ζητήματα που απασχολούν την διεθνή κοινότητα.

⁸⁰ Palan R., 2003, *The Offshore World*, σελ. 143

⁸¹ Γκόρτσος Χ., Λιβαδά Χ., *ΧρηΔικ 1/2009-Έτος 3°*, Η τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση: ρυθμιστικές παρεμβάσεις σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο

2.1.1 Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης, εφεξής Ο.Ο.Σ.Α., αποτελεί έναν από τους κυριότερους διεθνείς παράγοντες για την προώθηση της εναρμόνισης των ρυθμίσεων της οικονομικής δραστηριότητας, καθώς έχει ως στόχους την σύγκλιση των πολιτικών και την βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη⁸².

Κατά τον Ο.Ο.Σ.Α., στον τομέα της φορολογίας, η ορθολογικότερη πολιτική για την αύξηση των εσόδων συνίσταται στην θεσμοθέτηση φόρων σχετιζόμενων με την κατανάλωση προϊόντων και υπηρεσιών (Consumption Tax) και η επιβολή κυρίως του φόρου προστιθέμενης αξίας⁸³.

Όμως η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου και των επενδύσεων μέσω των νέων τεχνολογικών δυνατοτήτων, πολλαπλασίασε τις περιπτώσεις διασυνοριακών φορολογικών διαφορών. Κατά συνέπεια, για να είναι αποτελεσματική η συλλογή φόρων, ειδικά η συλλογή φόρων προστιθέμενης αξίας επί κινητών ή άυλων αγαθών, που ευρίσκονται σε διαρκή κίνηση μεταξύ των κρατών, δέον να λυθεί το ζήτημα που προκύπτει σχετικά με το ποιο κράτος είναι αρμόδιο για την συλλογή τους (προελεύσεως ή προορισμού). Η λύση αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση, ώστε να μην αποτελέσει η διπλή φορολογία εμπόδιο για το διεθνές εμπόριο. Ο ΟΟΣΑ δίδει μέσα διευθέτησης των άνω διαφορών μέσω πρωτοβουλιών, ρυθμίσεων και διαιτησίας⁸⁴.

Ανάλογα ζητήματα παρουσιάζονται σχετικώς με τις διασυνοριακές οικονομικές δραστηριότητες. Τα μέλη του ΟΟΣΑ δεν προκρίνουν την φορολογία των διασυνοριακών επενδύσεων στην χώρα προελεύσεως, καθώς θεωρούν ότι δεν ευνοεί τον πολλαπλασιασμό των διασυνοριακών επενδύσεων. Το φαινόμενο της διπλής φορολόγησης ρυθμίζεται δίκαια μέσω του μοντέλου φορολογικής συμβάσεως του ΟΟΣΑ, το οποίο εφαρμόζεται στις συμβάσεις μεταξύ των κρατών⁸⁵. Κατά την προσέγγιση του ΟΟΣΑ έναντι του «transfer pricing⁸⁶», εφαρμόζεται η αρχή του πλήρους ανταγωνισμού, σύμφωνα με την οποία οι όροι συναλλαγής μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων συγκρίνονται με τους όρους που θα επικρατούσαν στην συναλλαγή εάν αυτή ελάμβανε χώρα μεταξύ ανεξάρτητων μερών⁸⁷.

Περαιτέρω, ο ΟΟΣΑ προωθεί την χρήση των φορολογικών μέτρων και για την προστασία του περιβάλλοντος, μέσω της πρόβλεψης φορολογικών ελαφρύνσεων για επιχειρήσεις, που επενδύουν σε φιλικές προς το περιβάλλον τεχνολογίες⁸⁸.

Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής από τα κράτη του ΟΟΣΑ πραγματοποιείται και με την υιοθέτηση διαδικασιών ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατικών αρχών. Ο ΟΟΣΑ, μέσω της συσταθείσης δημοσιονομικής

⁸² Αναλυτικότερα Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χ. (2006), «Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο», σελ. 216

⁸³ http://www.oecd.org/topic/0,3373,en_2649_33739_1_1_1_1_37427,00.html

⁸⁴ http://www.oecd.org/topic/0,3373,en_2649_37989739_1_1_1_1_37427,00.html

⁸⁵ http://www.oecd.org/topic/0,3373,en_2649_33747_1_1_1_1_37427,00.html

⁸⁶ Βλ. και κεφάλαιο 2.1.2.4.1

⁸⁷ Στεφάνου Κ., Ασπμακοπούλου Ε., Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, Κόδος Χ., Τεχνικές μείωσης του εταιρικού φόρου: η έννοια της υποκεφαλαιοποίησης, σελ. 187

⁸⁸ Ventosa I., 2008, «Taxation, Innovation and the Environment – The Spanish Case», σελ. 5

επιτροπής, προωθεί μέτρα, σε νομικό και σε πρακτικό επίπεδο⁸⁹, για την βελτίωση της δυνατότητας ανταλλαγής πληροφοριών για φορολογικούς σκοπούς.

Ειδικότερα, ο ΟΟΣΑ ήδη από το 1996, εκφράζοντας την εναντίωσή του στις πολιτικές των εξωχώριων κέντρων σχετικά με στην αρχή του απορρήτου, προέκρινε την λήψη μέτρων για την μείωση των επιπτώσεων εν λόγω φαινομένου. Προτάθηκαν κανόνες για τον έλεγχο των αλλοδαπών επιχειρήσεων μέσω της φορολόγησης των ημεδαπών μετόχων, τον έλεγχο των αλλοδαπών κεφαλαίων επενδύσεων, την φορολόγηση των εισοδημάτων αλλοδαπών προσώπων εάν αυτά προέρχονται από εξωχώρια κέντρα, την ανταλλαγή πληροφοριών και φορολογικών στοιχείων μεταξύ των κρατών και των τραπεζικών ιδρυμάτων των εξωχώριων κέντρων⁹⁰.

Σύμφωνα με τα κριτήρια που υιοθέτησε ο ΟΟΣΑ⁹¹, δημοσιεύθηκε το 2000 λίστα με τα κράτη που χαρακτηρίζονταν ως εξωχώρια κέντρα. Έκτοτε, 35 κράτη, που συγκαταλέγονταν στην λίστα, πραγματοποίησαν δηλώσεις και συμφωνίες και υιοθέτησαν τις αρχές του Οργανισμού. Αν και μέχρι στιγμής δεν έχει συνταχθεί νεότερη λίστα εξωχώριων κέντρων, κατά τον ΟΟΣΑ τρεις δικαιοδοσίες χαρακτηρίζονταν ως μη συνεργάσιμες: η Ανδόρα, το Μονακό και το Λιχτενστάιν. Ήδη κατά το 1^ο εξάμηνο του 2009 οι παραπάνω εξωχώριες δικαιοδοσίες δήλωσαν ότι, υιοθετούν τα διεθνή φορολογικά πρότυπα του ΟΟΣΑ⁹². Κατά την από 2^η Απριλίου 2009 έκθεση προόδου του οργανισμού⁹³, οι δικαιοδοσίες δεν είχαν μέχρι τότε δεσμευτεί να εφαρμόσουν τα πρότυπα του Ο.Ο.Σ.Α. ήταν η Κόστα Ρίκα, η Μαλαισία, οι Φιλιππίνες και η Ουρουγουάη. Ήδη, σύμφωνα με την νεότερη έκθεση προόδου⁹⁴, τα ανωτέρω χρηματοπιστωτικά κέντρα έχουν δεσμευτεί, χωρίς να έχουν εφαρμόσει ακόμη, τα διεθνή φορολογικά αυτά πρότυπα.

Τα κράτη του ΟΟΣΑ, διαθέτοντας την κοινή αντίληψη ότι, οι πρακτικές κρατικού φορολογικού ανταγωνισμού τίθενται ενάντια στην σταθερότητα των αγορών και μειώνουν την εμπιστοσύνη στα φορολογικά συστήματα, εργάζονται για την δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών⁹⁵. Στα πλαίσια των ανωτέρω ενεργειών συστάθηκε το φόρουμ των «επιζήμιων φορολογικών πρακτικών», το οποίο αποτελεί μια δομή συνεργασίας των φορολογικών αρχών των κρατών μελών του Οργανισμού μέσω των υψηλόβαθμων στελεχών τους.

Οι πρωτοβουλίες του ΟΟΣΑ κατέληξαν στην σύνταξη⁹⁶, στις 18.4.2002, Προτύπου Συμφωνίας για την ανταλλαγή πληροφοριών σε φορολογικά ζητήματα. Το άνω μοντέλο σύμβασης ομοιάζει με την Οδηγία 77/799 περί αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής στον τομέα των άμεσων και έμμεσων φόρων, η οποία θα αναλυθεί κατωτέρω. Κατά τον Οργανισμό, ένα καλά δομημένο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση, ώστε να εφαρμόζονται ουσιαστικά

⁸⁹ http://www.oecd.org/topic/0,3373,en_2649_33767_1_1_1_1_37427,00.html

⁹⁰ ΟΟΣΑ, 1998, «Harmful Tax Competition An Emerging Global Issue», σελ. 37-46

⁹¹ Ibid, σελ. 19-21

⁹² ΟΟΣΑ, 2.4.2009, A progress report on the jurisdictions surveyed by the oecd global forum of implementing the internationally agreed tax standard.

⁹³ Ibid

⁹⁴ ΟΟΣΑ, 6.10.2009, A progress report on the jurisdictions surveyed by the oecd global forum of implementing the internationally agreed tax standard.

⁹⁵ http://www.oecd.org/topic/0,3373,en_2649_33745_1_1_1_1_37427,00.html

⁹⁶ Από την παγκόσμια ομάδα εργασίας για την αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών, στην οποία συμμετείχαν και εκπρόσωποι εξωχώριων κέντρων.

και δίκαια οι φορολογικοί κανόνες των κρατών. Ανάμεσα στις ελάχιστες προϋποθέσεις που απαιτεί ο ΟΟΣΑ είναι η θέσπιση της δυνατότητας παροχής πληροφοριών με αίτηση ειδικά σε υποθέσεις σχετικές με φορολογικές παραβάσεις. Κοινός σκοπός των κρατών του Οργανισμού είναι η δημιουργία των ανάλογων συνθηκών, ώστε τα εξωχώρια κέντρα να συναγωνίζονται όχι στην εμπιστευτικότητα, αλλά στην ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν. Προς την κατεύθυνση αυτή συγκροτήθηκε ομάδα εμπειρογνομόνων για την ανάπτυξη παγκοσμίου συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών για φορολογικές υποθέσεις⁹⁷, η οποία συνέταξε κατάλογο προτάσεων που έγιναν αποδεκτές στην συνδιάσκεψη του Οργανισμού στο Βερολίνο το 2004⁹⁸. Ο ΟΟΣΑ χαιρετίζει κάθε προσπάθεια των υπεράκτιων κρατών προς την κατεύθυνση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών τους.

Οι πρωτοβουλίες του ΟΟΣΑ έχουν επιφέρει σημαντική πρόοδο στον αγώνα της αντιμετώπισης της φοροαποφυγής, καθώς όλες δικαιοδοσίες έχουν δεσμευτεί να εφαρμόσουν τις αρχές και τα πρότυπα του ΟΟΣΑ, κυρίως στο ζήτημα της ανταλλαγής φορολογικών πληροφοριών, όπως διαπιστώνεται από τις ανωτέρω εκθέσεις του οργανισμού. Στην τελευταία συνδιάσκεψη του παγκοσμίου φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικές υποθέσεις, στο Λος Κάμπος του Μεξικό, 1-2.9.2009, αποφασίσθηκε: α) η αναδιοργάνωση του παγκοσμίου φόρουμ, β) ο διαρκής έλεγχος της εφαρμογής των δεσμεύσεων των χωρών, γ) η ταχύτερη ολοκλήρωση των κρατικών συμφωνιών δεσμεύσεων και δ) η βοήθεια των αναπτυσσομένων χωρών⁹⁹.

Περαιτέρω, τα κράτη του ΟΟΣΑ αναγνωρίζουν την ανάγκη καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Διαπιστώνοντας ότι, οι πρακτικές που ακολουθούνται για το «ξέπλυμα του μαύρου χρήματος» προσομοιάζουν με αυτές των φορολογικών αδικημάτων, ο Οργανισμός συνεργάζεται διαμέσου της Επιτροπής Φορολογικών Διαφορών¹⁰⁰ με την «Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες»¹⁰¹ στα πλαίσια της δημιουργίας συνθηκών συνεργασίας μεταξύ των αρχών που ερευνούν φορολογικές παραβάσεις και αυτών που σκοπό έχουν την πάταξη της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Ειδικότερα, η Επιτροπή Φορολογικών Διαφορών έχει συντάξει τρεις αναφορές¹⁰² δια των οποίων προτείνονται τρόποι εντοπισμού, έρευνας και λήψης μέτρων σε υποθέσεις φορολογικών αδικημάτων και νομιμοποίησης παράνομων εσόδων που σχετίζονται με χρήση ψευδών στοιχείων στις φορολογικές αρχές¹⁰³ και προτείνει πρακτικές δια των οποίων οι φορολογικές αρχές διαθέτουν πρόσβαση στις σχετικές πληροφορίες.

⁹⁷ Με την ονομασία «sub group on Level Playing Field Issues»

⁹⁸ OECD, 2004, A process of achieving a global level playing field, <http://www.oecd.org/dataoecd/13/0/31967501.pdf>

⁹⁹ OECD, 2009, Summary of Outcomes of the Meeting of the Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes Held in Mexico on 1-2 September 2009

¹⁰⁰ Committee of Fiscal Affairs

¹⁰¹ Βλ. Κεφάλαιο 3.1.5

¹⁰² 1) Report on Abuse of Charities for Money-Laundering and Tax Evasion, 2) Report on Real Estate Sector - Tax Fraud And Money Laundering Vulnerabilities, 3) Report on Identity Fraud: Tax Evasion and Money Laundering Vulnerabilities.

¹⁰³ Στις ύποπτες εταιρείες συμπεριλαμβάνονται και οι ονομαζόμενες shell companies, ήτοι εταιρείες που χωρίς κάποια πραγματική δραστηριότητα διακινούν χρήματα μέσω τραπεζών αμφιβόλου νομιμοποίησης.

2.1.2 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο¹⁰⁴, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του, προωθεί πρωτοβουλίες, που στηρίζονται στην πεποίθηση ότι, τα εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα δεν συνεισφέρουν στην σταθερότητα και εύρυθμη λειτουργία του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ήδη από το 1999, διαπιστώθηκε η αρνητική και επιβαρυντική επίδραση των εξωχώριων κέντρων κατά τις οικονομικές κρίσεις της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής¹⁰⁵. Το ΔΝΤ εξετάζει την εξέλιξη του ζητήματος των εξωχώριων κέντρων και ερευνά τις ενέργειες που έχουν πραγματοποιηθεί προς την κατεύθυνση της συμμορφώσεως με τα διεθνή πρότυπα. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, η παροχή απόλυτης μυστικότητας των στοιχείων που διαθέτουν οι εξωχώριες δικαιοδοσίες δεν αποτελεί βιώσιμη λύση¹⁰⁶, αλλά αυτή δέον να αναζητηθεί στην ποιότητα και διαφοροποίηση εξειδικευμένων προϊόντων και υπηρεσιών.

Το ΔΝΤ προέβη το 2000 στην σύσταση του προγράμματος συμμόρφωσης των εξωχώριων χρηματοπιστωτικών κέντρων (Offshore Financial Centers Assessment Program) δια του οποίου επιχειρείται η ενίσχυση της ρυθμίσεως των εξωχώριων χρηματοπιστωτικών κέντρων και η προώθηση της συμβατότητας των ρυθμίσεών τους με τα διεθνή αναγνωρισμένα πρότυπα. Το 2005 ολοκληρώθηκε η πρώτη φάση του προγράμματος με την δημοσίευση των εκθέσεων συμμορφώσεως των δικαιοδοσιών με τα πρότυπα, που σχετίζονται με τους ελέγχους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (AML/CFT).

Το 2003 κρίθηκε ότι, η επίβλεψη της συμμόρφωσης των εξωχώριων κέντρων μέσω του προγράμματος συμμόρφωσης των εξωχώριων κέντρων είναι ανάγκη να συνεχιστεί σε μόνιμη βάση στα πλαίσια του γενικότερου έργου του ΔΝΤ επί του χρηματοπιστωτικού συστήματος, το οποίο βασίζεται κυρίως σε τέσσερις κατευθύνσεις: α) την επίβλεψη της συμμόρφωσης στα διεθνή δεδομένα, β) την ενδυνάμωση της σταθερότητας του συστήματος, γ) την τεχνική υποστήριξη και δ) την συνεργασία με νομοθετικές και κανονιστικές αρχές¹⁰⁷.

Το 2004 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ανέπτυξε σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών (Information Framework Initiative) μεταξύ των εξωχώριων δικαιοδοσιών διαμέσου του οποίου, αφενός το ίδιο το Ταμείο ήταν δυνατόν να πληροφορηθεί την πρόοδο και τις εξελίξεις των χωρών αυτών στον χρηματοπιστωτικό τομέα, αφετέρου να βοηθήσει τις χώρες στην συλλογή και επεξεργασία των στοιχείων που συλλέγονταν.

Το Δ.Ν.Τ. στις 30.3.2008 αποφάσισε να συνενώσει το άνω πρόγραμμα συμμόρφωσης των εξωχώριων χρηματοπιστωτικών κέντρων (Offshore Financial Centers Assessment Program) με το πρόγραμμα συμμόρφωσης του

¹⁰⁴ Αναλυτικότερα Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χ. (2006), Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, σελ. 231-257

¹⁰⁵ IMF Working Paper, 1999, Offshore Banking: An analysis of Micro and Macro Prudential Issues, σελ.33-38

¹⁰⁶ IMF Working Paper, 2002, Caribbean offshore financial centers: Past, Present and possibilities for the future, σελ. 18

¹⁰⁷ IMF, 2008, IMF Executive Board integrates the Offshore Financial Center Assessment with the FSAP, <http://www.imf.org/external/np/sec/pn/2008/pn0882.html>

χρηματοπιστωτικού τομέως¹⁰⁸. Η δράση αυτή, όπως ρητά αναφέρθηκε, σε καμία περίπτωση δεν μειώνει στην σημασία που αποδίδει το ΔΝΤ στα υπεράκτια κέντρα, στην επίβλεψη και συνεργασία των οποίων θα συνεχίσει να αποβλέπει. Με την ενέργεια αυτή επιχειρείται: α) η ανάπτυξη ενός ομοιόμορφου ελέγχου βασισμένου στον παράγοντα της επικινδυνότητας, β) η ορθότερη αποτύπωση των αναλύσεων των κεφαλαίων υψηλής μόχλευσης που σχετίζονται με πλήθος δικαιοδοσιών και γ) ο ορθότερος εντοπισμός των πηγών εσόδων αυτών μέσω της ρυθμίσεως συγκεκριμένων δικαιοδοσιών, οι οποίες εγκυμονούν σημαντικούς κινδύνους για την διεθνή χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Κατά συνέπεια εξαλείφεται και η ανάγκη της σύνταξης περιοδικών λιστών υπεράκτιων χρηματοπιστωτικών κέντρων¹⁰⁹.

Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για την εφαρμογή των ρυθμίσεων του ΔΝΤ διαδραματίζει η δυνατότητα δημοσίευσής εκθέσεων σχετικά με την υιοθέτηση των διεθνών κανόνων από τα εξωχώρια κέντρα. Η δημοσίευση των εκθέσεων είναι προαιρετική και επαφίεται στην βούληση κάθε κρατικής αρχής. Το ΔΝΤ προκρίνει και ευνοεί την δημοσίευσή τους. Η πρώτη έκθεση που δημοσιεύθηκε ήταν αυτή της Κύπρου στις 30.7.2001. Οι εκθέσεις συμμορφώσεως των χωρών με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις του ΔΝΤ διακρίνονται σε δύο κατηγορίες ανάλογα με την αρχή που την συντάσσει: α) εάν αυτή είναι αρχή κράτους, η έκθεση χαρακτηρίζεται ως «self assessment» και β) εάν αυτή είναι υπηρεσία του ΔΝΤ, τότε χαρακτηρίζεται ως «IMF-led assessment»¹¹⁰. Στην πρώτη περίπτωση, οι εκθέσεις ευρίσκονται στην ιδιοκτησία της αρχής της χώρας που εξεδόθησαν και η δημοσίευσή είναι προαιρετική. Στην δεύτερη περίπτωση, για την δημοσίευση των εκθέσεων ακολουθείται συγκεκριμένη διαδικασία, λαμβανομένης πάντα υπ' όψιν της αρχής της προαιρετικής δημοσίευσής¹¹¹. Το ΔΝΤ προτείνει την εξατομικευμένη για κάθε περίπτωση αντιμετώπιση της συμμορφώσεως των δικαιοδοσιών στις προτεινόμενες ρυθμίσεις, η οποία βασίζεται στις υπηρεσίες που προσφέρονται και στους κινδύνους που εγκυμονούν¹¹².

Κατά την τελευταία διάσκεψη της διεθνούς νομισματικής και χρηματοπιστωτικής Επιτροπής (IMFC), που αποτελεί όργανο¹¹³ του ΔΝΤ, στην Κωνσταντινούπολη, υπογραμμίσθηκε η σημασία ανάπτυξης ευέλικτου πλαισίου λειτουργίας του προγράμματος «FSAP», ώστε να επιτευχθεί αποτελεσματικότερη, ολοκληρωμένη και δυναμικότερη εποπτεία των αγορών και διατυπώθηκε η ανάγκη οι μεταρρυθμίσεις που συμφωνήθηκαν να πραγματοποιηθούν χωρίς καθυστέρηση¹¹⁴. Τις άνω αποφάσεις υιοθέτησε, εν συνεχεία, το ΔΝΤ υπογραμμίζοντας την ανάγκη συνεργασίας και χρησιμότητας του ρόλου του για την ανάκαμψη από την κρίση.

¹⁰⁸ Financial Sector Assessment Program: λειτουργεί από το 1999 με την συνεργασία ΔΝΤ & Παγκόσμιας Τράπεζας. Στόχος του η εγκαθίδρυση συνθηκών σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσω δράσεων για επαρκή ρύθμιση των κρατικών χρηματοπιστωτικών συστημάτων. Αναλυτικότερα <http://www.imf.org/external/np/fsap/fsap.asp#cp>

¹⁰⁹ IMF, 2008, IMF Executive Board integrates the Offshore Financial Center Assessment with the FSAP

¹¹⁰ Ibid

¹¹¹ www.imf.org/external/np/sec/nb/2000/nb0062.html

¹¹² Ibid

¹¹³ Αναλυτικότερα <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/groups.htm#IC>

¹¹⁴ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2009/POL100409A.htm>

2.1.3 G-20

Της διεθνούς κίνησης με σκοπό την ρύθμιση των εξωχώριων κέντρων ηγείται, δίχως αμφιβολία, το διεθνές διακυβερνητικό φόρουμ G-20¹¹⁵, στο οποίο εκπροσωπούνται τα 19 οικονομικά πιο ισχυρά κράτη του κόσμου και η Ευρωπαϊκή Ένωση¹¹⁶. Την ανησυχία της διεθνούς κοινότητας σχετικά με τα ρυθμιστικά κενά των εξωχώριων κέντρων, που έντονα διαμορφώθηκε ως συνέπεια της εξάρσεως της τρομοκρατίας και του οικονομικού εγκλήματος, ενέτεινε η χρηματοπιστωτική κρίση των τελευταίων ετών. Κατά ταύτα, δίπλα στην νομιμοποίηση παράνομων εσόδων και την χρηματοδότηση τρομοκρατικών ενεργειών προστέθηκε και ο κίνδυνος που επιφέρει το ζήτημα των εξωχώριων κέντρων στην σταθερότητα της διεθνούς οικονομίας και του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Με διακηρυγμένο στόχο την επανάκτηση της σταθερότητας του διεθνούς συστήματος, οι αντιπρόσωποι των κρατών του G-20 στην συνδιάσκεψη της Ουάσιγκτον εξέφρασαν ανοικτά την ανάγκη υιοθέτησης κοινών αρχών και ρυθμίσεων μεταξύ των κρατών, κατά τρόπον ώστε να επιτυγχάνεται η πειθαρχία της αγοράς, ο ελεύθερος ανταγωνισμός και να αποφεύγονται αρνητικές επιπτώσεις στις οικονομίες από πρακτικές όπως το «regulatory arbitrage»¹¹⁷.

Στην σύνοδο των κρατών θεσπίστηκαν πέντε αρχές, βάσει των οποίων θα αναπτύσσονταν οι πολιτικές δράσεως της παγκόσμιας κοινότητας. Εξ αυτών των αρχών οι κάτωθι διαπιστώνεται ότι, άμεσα προκαλούν εξελίξεις για τα εξωχώρια κέντρα: α) η αρχή της εντατικοποίησης της ρυθμιστικής παρέμβασης το χρηματοπιστωτικό σύστημα, η οποία έχει ως στόχο την επίτευξη ελέγχου κάθε συγκεκριμένης αγοράς, β) η αρχή της προώθησης της ακεραιότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών, γ) η αρχή της ανάπτυξης της απαραίτητης συνεργασίας μεταξύ των κρατών και των εθνικών και τοπικών ρυθμιστικών αρχών, η οποία επιβάλλεται από την φύση των σύγχρονων οικονομικών δραστηριοτήτων, που διαθέτουν διασυνοριακό χαρακτήρα, ιδίως στο πεδίο της κίνησης κεφαλαίων.

Επί τη βάσει των άνω αρχών εκπονήθηκε το «Πρόγραμμα Δράσης» με τον τίτλο «Action Plan to Implement Principles for reform» της Συνόδου. Σύμφωνα με την πρώτη προτεινόμενη αρχή ορίζονται τα εξής μέτρα: α) προτείνεται προς τις ρυθμιστικές αρχές και διεθνείς οργανισμούς, αλλά ιδίως προς το ΔΝΤ και το FSB, η σύνταξη συστάσεων για την μείωση της προ-κυκλικότητας, β) καλούνται όλα τα κράτη και πρωτίστως αυτά του G-20 να ελέγξουν την συμβατότητα των κανόνων τους με τα διεθνή δεδομένα και να υποβληθούν σε έλεγχο και έκθεση του προγράμματος FSAP και γ) υπογραμμίζεται η ανάγκη συντάξεως εκθέσεως περί του ρυθμιστικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού συστήματος με ειδική αναφορά στους οργανισμούς, τα εργαλεία και τις αγορές, τα οποία δεν υπόκεινται σε έλεγχο.

Κατά την δεύτερη αρχή τα μέτρα που επιβάλλονται και σχετίζονται με τα εξωχώρια κέντρα είναι: α) η προώθηση της δυνατότητας ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των χωρών για περιπτώσεις κινδύνων χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, β) η

¹¹⁵ Αναλυτικότερα Στεφάνου Χ., Γκόρτσος Χ, 2006, Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, σελ. 215

¹¹⁶ Γκόρτσος Χ, Λιβαδά Χ, ΧρΔικ 1/2009-Έτος 3°, Η τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση: ρυθμιστικές παρεμβάσεις σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, σελ. 70

¹¹⁷ G-20, Washington, 2008, Declaration Summit on Financial Market and the World Economy, σελ.2

ανάγκη λήψης μέτρων, εθνικής ή διεθνούς εμβέλειας για την προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από πολιτικές των μη συνεργάσιμων δικαιοδοσιών, ήτοι ορισμένων υπεράκτιων κέντρων, γ) η υποστήριξη του G-20 στο συνεχιζόμενο έργο της FATF ενάντια στο «ξέπλυμα» χρήματος και δ) η προώθηση της δυνατότητας ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών και η αναφορά της τυχόν μη συνεργασίας κρατών στο άνω ζήτημα.

Τον Απρίλιο του 2009 πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο η Σύνοδος του G-20, κατά την οποία τα κράτη δεσμεύτηκαν να δημιουργήσουν ένα πιο ισχυρό ρυθμιστικό πλαίσιο για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, βασισμένο σε υψηλού επιπέδου διεθνή πρότυπα¹¹⁸, αναπτύσσοντας ταυτόχρονα την αναγκαία στενή συνεργασία μεταξύ τους. Περαιτέρω, η Σύνοδος διακήρυξε την προσήλωσή της στα άνω μέτρα που εξαγγέλθηκαν στην Σύνοδο της Ουάσιγκτον και εξέδωσε την «Διακήρυξη για την ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού συστήματος».

Οι αποφάσεις της Διακηρύξεως της Συνόδου συνοψίζονται: α) στην διεύρυνση των αρμοδιοτήτων και της θεσμικής σημασίας του «Φόρουμ Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», το οποίο μετονομάζεται σε «Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», β) στη ενδυνάμωση της διεθνούς συνεργασίας με σκοπό την ορθότερη και σύμφωνα με τις υιοθετούμενες αρχές ρύθμιση διασυνοριακών διαφορών, γ) στην εφαρμογή των ελαχίστων προϋποθέσεων και ρυθμίσεων και την αναπροσαρμογή τους προς ο αυστηρότερο μετά το πέρας της παρούσης κρίσεως, δ) στην διεύρυνση του πεδίου ρυθμίσεως και επίβλεψης, ώστε να συμπεριλαμβάνει όλους τους φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, χρηματοπιστωτικά μέσα και αγορές, ως και τα συστημικά σημαντικά κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου¹¹⁹, ε) στην υιοθέτηση αρχών για τις αποδοχές των υψηλόβαθμων εταιρικών στελεχών και της αρχής της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, στ) στην ανάπτυξη ενός πλαισίου υψηλού επιπέδου λογιστικών προτύπων και ζ) στην διεύρυνση του υφισταμένου ρυθμιστικού πλαισίου για την επίβλεψη και καταχώριση των «Οργανισμών Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας»¹²⁰.

Ειδική αναφορά, σε αντίθεση με τις παλαιότερες Συνόδους, πραγματοποιείται για τους «φορολογικούς παραδείσους» και τις μη συνεργάσιμες δικαιοδοσίες. Στο γεγονός αυτό δέον να δοθεί ιδιαίτερη σημασία, καθώς φανερώνεται ξεκάθαρα πια η πολιτική ενάντια στα εξωχώρια κέντρα. Οι υπεράκτιες δικαιοδοσίες, και ειδικότερα οι μη συνεργάσιμες, κατηγορούνται πλέον ευθέως για τους κινδύνους που έχουν προκαλέσει ή ενδέχεται να προκαλέσουν στην σταθερότητα του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Διακηρύσσεται από την Σύνοδο του Λονδίνου η βούληση των κρατών για ανάληψη δράσεως και επιβολή κυρώσεων ενάντια στις μη συνεργάσιμες δικαιοδοσίες. Καλούνται όλα τα κράτη να εναρμονίσουν τις νομοθεσίες τους με τους διεθνείς αναγνωρισμένους κανόνες: α) ελέγχου και εποπτείας των χρηματοπιστωτικών αγορών, β) φορολογίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών σύμφωνα με τη Σύμβαση του Μοντέλου

¹¹⁸ Γκόρτσος Χρ., Λιβαδά Χρ., ΧρΔικ 1/2009-Έτος 3^ο, Η τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση: ρυθμιστικές παρεμβάσεις σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, σελ. 72

¹¹⁹ Ibid, σελ. 72

¹²⁰ Ibid, σελ. 73

Φορολογίας των Ηνωμένων Εθνών¹²¹ και γ) νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας¹²² που έχει συντάξει το ΔΝΤ.

Περαιτέρω, τα κράτη του G-20 παραθέτουν λίστα με τις κυρώσεις που είναι δυνατόν να επιβληθούν στις δικαιοδοσίες, οι οποίες θα αρνηθούν να εναρμονίσουν τις νομοθεσίες τους. Η αύξηση των ελέγχων στους φορολογουμένους, ώστε να προκύπτει κάθε μεταφορά κεφαλαίου μέσω μη συνεργαζομένων δικαιοδοσιών, η παρακράτηση φόρων για μεγάλη ποικιλία πληρωμών, η άρνηση μειώσεως φόρου σε περιπτώσεις δαπανηρών πληρωμών προς νομικά πρόσωπα που εδρεύουν σε μη συνεργαζόμενες δικαιοδοσίες, η επανεξέταση των συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας, η απαίτηση από τους διεθνείς οργανισμούς και τα τοπικά πιστωτικά ιδρύματα να αναφέρουν και να εκθέτουν τις επενδυτικές πολιτικές τους και η ιδιαίτερη βαρύτητα στις αρχές της νόμιμης φορολογίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών στις περιπτώσεις της εφαρμογής και προώθησης διμερών βοηθητικών-αναπτυξιακών προγραμμάτων, ακόμη και η διακοπή των χρηματοπιστωτικών σχέσεων με τις χώρες αυτές, είναι κάποια από τα μέτρα πίεσεως που προτίθενται τα κράτη του G-20 να χρησιμοποιήσουν.

Η Σύνοδος του G-20, πέραν των ανωτέρων μέτρων, σχεδιάζει την μελλοντική στρατηγική ενάντια στο φαινόμενο των εξωχώριων δικαιοδοσιών. Καλεί το ΔΝΤ και το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, σε συνεργασία με τους διεθνείς διαμορφωτές προτύπων με σκοπό την εκπόνηση σχεδίων εναρμόνισης στις νέες αυστηρότερες προϋποθέσεις ρυθμίσεως και εποπτείας των εξωχώριων δικαιοδοσιών. Σε όσες περιπτώσεις υφίσταται ήδη το πρόγραμμα FSAP, η διαδικασία θα ακολουθηθεί μέσω αυτού. Δίδεται η εντολή στην FATF να ανανεώσει και εντείνει την διαδικασία της εφαρμογής των προτύπων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Στην τελευταία σύνοδο του G-20 (Πίτσμπουργκ, 24-25.9.09), συμφωνήθηκε ότι είναι αναγκαία η συνεργασία των κρατών για την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης και την δημιουργία ρυθμιστικού πλαισίου που να αποκλείει τις ανεύθυνες και καταστροφικές για τις αγορές συμπεριφορές. Διαπιστώθηκε ότι, η πρωτοβουλία του G-20 ενάντια στις μη συνεργάσιμες δικαιοδοσίες είχε θεαματικά αποτελέσματα. Υπογραμμίσθηκε ότι, καλώς συμπεριλήφθηκαν οι αναπτυσσόμενες χώρες ως μέλη του «Παγκοσμίου Φόρουμ για την διαφάνεια και την ανταλλαγή πληροφοριών», ότι το φόρουμ πρέπει να εργάζεται για την διαφάνεια και ανταλλαγή πληροφοριών, ώστε να επιβάλλονται οι φορολογικοί κανόνες και να προστατεύονται οι φορολογικές βάσεις των κρατών και ότι από τον Μάρτιο του 2010 θα δύνανται να ληφθούν μέτρα κατά των φορολογικών παραδείσων. Η σύνοδος κάλεσε, αφ' ενός την FATF να συντάξει λίστα με τις δικαιοδοσίες, που κρίνει ως επικίνδυνες σχετικά με την τέλεση σε αυτές παράνομων δραστηριοτήτων και αφετέρου το FSB¹²³ να συντάξει έκθεση προόδου σχετικά με τις μη συνεργάσιμες δικαιοδοσίες¹²⁴.

¹²¹ UN Model Tax Convention

¹²² Βλ. και κεφάλαιο 3.1.2

¹²³ Βλ. και κεφάλαιο 3.1.4.

¹²⁴ G-20, 24-25.9.2009, «Leaders' Statement: The Pittsburgh Summit», παρ.15, <http://www.pittsburghsummit.gov/mediacenter/129639.htm>

2.1.4 Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

Το, κατά την σύνοδο του G-20 στο Λονδίνο, μετονομασθέν Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια προσπάθεια διασφάλισης σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Το FSB ιδρύθηκε από τους υπουργούς οικονομικών και διοικητές των Τραπεζών των χωρών του G7 ως Financial Stability Forum¹²⁵ το 1999 με αφορμή την αναφορά του διοικητή της κεντρικής Τραπέζης της Γερμανίας Dr. Hans Tietmeyer και αποτελεί διεθνής οργάνωση, στην οποία συμμετέχουν α) εθνικές αρχές και κρατικοί οργανισμοί 12 κρατών, των μελών του G7 και 5 άλλων χωρών, της Αυστραλίας, του Χονγκ Κόνγκ, της Ολλανδίας, της Σιγκαπούρης και της Ελβετίας¹²⁶, β) διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με τον έλεγχο του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς και των επί μέρους εθνικών χρηματοπιστωτικών συστημάτων και την παρακολούθηση της εφαρμογής των διεθνών προτύπων, γ) διεθνή ρυθμιστικά, γνωμοδοτικά και κανονιστικά φόρα στα οποία συμμετέχουν αρχές, έργο των οποίων είναι ο έλεγχος των επί μέρους τομέων του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η διαμόρφωση προτύπων αναφορικά με τους τομείς δραστηριοποίησής τους και δ) επιτροπές αποτελούμενες από ειδικούς και εξειδικευμένα στελέχη κεντρικών τραπεζών.

Το FSB ως ένα μόρφωμα διακρατικό αλλά και με συμμετοχές και μέλη από το ιδιωτικό τομέα, οργανώνεται σε ομάδες εργασίας- έρευνας και σε ανοιχτές συνδιασκέψεις με στόχο: i) τον συντονισμό των μελών του φόρουμ κυρίως σε περιόδους οικονομικών κρίσεων, ώστε να επιτυγχάνεται η εφαρμογή ομοιόμορφων πολιτικών πρόληψης των κρίσεων και μείωσης των αρνητικών επιπτώσεων των αποσταθεροποιητικών τάσεων, ii) την δημιουργία ενός βελτιωμένου κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών αγορών και iii) την προστασία του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος από τους κινδύνους που επηρεάζουν την παγκόσμια οικονομία.

Ανάμεσα στα έργα του Συμβουλίου για την πραγμάτωση των ανωτέρω στόχων συγκαταλέγεται η εκδοθείσα τον Απρίλιο του 2001 συλλογή με την ονομασία «International Standards and Codes to strengthen Financial Systems¹²⁷». Σε αυτήν το Φόρουμ συγκέντρωσε σε ένα κείμενο τα κοινώς αποδεκτά Πρότυπα και Κώδικες, τα οποία είχαν μέχρι τότε εκδοθεί από διεθνείς οργανισμούς και φόρα και διαμορφώνουν κοινώς αποδεκτές αρχές, οι οποίες θεωρούνται απολύτως αναγκαίες για την προώθηση της ομαλής λειτουργίας και σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, έτσι ώστε να απαιτείται και να επιδιώκεται η εφαρμογή τους από όλες τις δικαιοδοσίες και συνεπώς και από τα υπεράκτια κέντρα. Η διαρκής ομάδα δράσης για την Εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων (Task force of implementation of Standards and Codes) του Συμβουλίου σκοπό έχει την προώθηση της υιοθέτησης των προτύπων αυτών από όλες τις δικαιοδοσίες.

¹²⁵ Αναλυτικότερα Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χ. (2006), Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, σελ. 220

¹²⁶ Η Ελβετία προσχώρησε στο Φόρουμ το 2007, Βλ. Ulrika Lomas, 2007, Switzerland Joins Financial Stability Forum, www.tax-news.com

¹²⁷ Αναλυτικότερα Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χ. (2006), Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο σελ. 224

Ειδικότερα τα πρότυπα αυτά είναι δυνατόν να διακριθούν σε α) τρεις κώδικες¹²⁸ σχετικά με την μακροοικονομική πολιτική, όπως η οικονομική διακυβέρνηση, η λειτουργία των κεντρικών και εμπορικών τραπεζικών ιδρυμάτων, των ασφαλιστικών εταιρειών, η δημοσιοποίηση εκθέσεων οικονομικών στοιχείων των κρατών κ.α.¹²⁹ και η διαφάνεια του στοιχείων που παρέχουν οι αρμόδιες αρχές¹³⁰, β) έξι εκθέσεις¹³¹ αφορούσες την ομαλή λειτουργία των θεσμικών υποδομών και των υποδομών των αγορών, τα οποία αφορούν την διακυβέρνηση, λογιστική, δημοσιότητα και διαφάνεια, κανονιστική συμμόρφωση και έλεγχο, πληροφορίες, διαχείριση κινδύνου, η επιχειρησιακή ηθική¹³² και γ) τρεις εκθέσεις¹³³, οι οποίες δίδουν κατευθύνσεις για την διαμόρφωση ομοιομόρφου κανονιστικού και νομοθετικού πλαισίου για την ομαλή λειτουργία και αποτελεσματική εποπτεία των αγορών¹³⁴. Επίσης μπορούν να διακριθούν σε γενικές αρχές πλαίσια, σε ειδικότερα πρότυπα για την ορθή εφαρμογή των γενικών αρχών και κανόνες- οδηγίες των οργάνων του Συμβουλίου. Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι, στην Συλλογή προτύπων εμπεριέχονται στον τομέα που αφορά την λειτουργία των υποδομών οι 40 συστάσεις και οι 8 ειδικές συστάσεις της FATF για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Τα υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα απασχολούσαν το Φόρουμ Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, ήδη από το 1999, όταν ανατέθηκε σε ειδική *ad hoc* ομάδα εργασίας η σύνταξη αναφοράς, αφ' ενός για την «αξιολόγηση των επιπτώσεων στη σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος από τη δραστηριότητα των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών φορέων σε εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα και της προόδου που έχει συντελεστεί στα εν λόγω κέντρα αναφορικά με την υιοθέτηση των διεθνώς επικρατούμενων μέτρων προληπτικής εποπτείας και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από συμφωνίες για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ εποπτικών αρχών σε διασυνοριακή βάση¹³⁵» και αφ' ετέρου για την πρόταση λύσεων για τα όποια προβλήματα ανέκυπταν. Η έκθεση κατηγοριοποίησε τις δικαιοδοσίες σε τρεις ομάδες ανάλογα με τον βαθμό συνεργασίας και ποιότητας εποπτείας επί των χρηματοπιστωτικών τους συστημάτων¹³⁶. Το Φόρουμ καλούσε τα εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα να

¹²⁸ Οι εξής Κώδικες: i) Code of Good Practices on transparency in Monetary and Financial Policies, ii) Code of Good Practices in Fiscal Transparency, iii) Special Data Dissemination Standard and General Data Dissemination Standard

¹²⁹ Στους Κώδικες αυτούς εμπεριέχονται αρχές που αφορούν α) την διαφάνεια στην νομισματική και χρηματοπιστωτική πολιτική, β) την διαφάνεια στην δημοσιονομική πολιτική και γ) το πρότυπο της διαχείρισης ειδικών στοιχείων.

¹³⁰ Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χ. (2006), Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, σελ. 225

¹³¹ Οι εξής εκθέσεις: i) Principles of Corporate Governance, ii) International Accounting Standards, iii) International Standards on Auditing, iv) Core Principles for Systemically Important Payment Systems, v) Recommendations for Securities Settlement Systems, vi) The forty Recommendation of Financial Action Task Force/9 special recommendations against terrorist financing

¹³² Στις εκθέσεις αυτές εμπεριέχονται αρχές που αφορούν α) την εταιρική διακυβέρνηση, β) τα λογιστικά πρότυπα και γ) τα ελεγκτικά πρότυπα.

¹³³ Οι εξής εκθέσεις: i) Core Principles for Effective Banking Supervision, ii) Objectives and Principles of Securities Regulation, iii) Insurance Core Principles

¹³⁴ Στις εκθέσεις αυτές εμπεριέχονται οι αρχές που αφορούν α) την τραπεζική εποπτεία, β) την ρυθμιστική παρέμβαση, γ) την ιδιωτική ασφάλιση.

¹³⁵ Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Β. (2006), Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, σελ. 222

¹³⁶ FSF, 2000, Financial Stability Forum Releases Grouping of Offshore Financial Centres (OFCs) to Assist in Setting Priorities for Assessment, 15/2000 E, σελ. 2

διακηρύξουν την βούλησή τους να εκπληρώσουν υψηλού επιπέδου εποπτεία και συνεργασία με άλλες αρχές, να εκπονήσουν και να δημοσιεύσουν εκθέσεις προόδου της εφαρμογής των κανόνων αυτών και να γίνουν μέλη σε σχετικούς διεθνείς οργανισμούς¹³⁷. Η αναφορά των 42 χωρών που κατηγοριοποιούνται στο άνω κείμενο και χαρακτηρίζονται ως εξωχώρια κέντρα δεν κρίνεται σκόπιμη, καθώς ήδη από τις αρχές του 2005, ανακοινώθηκε ότι, η άνω κατάταξη δεν είναι πλέον χρήσιμη, καθώς η πρώτη φάση του προγράμματος εφαρμογής των γενικών αρχών και προτύπων του ΔΝΤ είχε ολοκληρωθεί και ότι, θα ξεκινούσε νέο πρόγραμμα με σκοπό την επίτευξη περαιτέρω βελτιώσεων στα εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα.

Σύμφωνα με την από 2004 έκθεση, σημαντική πρόοδος είχε συντελεστεί στα εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα από την έναρξη της πρωτοβουλίας. Ήδη το 2004, όλα τα εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα είχαν συμμετάσχει στο πρόγραμμα για την εφαρμογή των διεθνών προτύπων και το φόρουμ μέσω της αναφοράς του παρότρυνε αυτά να δημοσιεύσουν τις αναφορές προόδου τους¹³⁸.

Το FSF στην 17^η συνδιάσκεψή του που έλαβε χώρα στην Φρανκφούρτη το 2007 εργάστηκε και πάλι σχετικά με τα offshore χρηματοπιστωτικά κέντρα. Η συνδιάσκεψη έθεσε το ζήτημα της επιτάχυνσης των εργασιών της ομάδας OFCs Review Group, η οποία είχε συσταθεί κατά την συνδιάσκεψη του Τόκιο το 2005 για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των offshore κέντρων και την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών. Η συνδιάσκεψη υπογράμμισε τα ζητήματα της θέσπισης παγκόσμιων προτύπων-πλαισίων, την δημοσιοποίηση των εκτιμήσεων της ομάδας εργασίας σχετικά με την κατάσταση των offshore κέντρων και την συνεργασία με το IMF για την σύσταση «τράπεζας» δεδομένων.

Μεταξύ της άνω συνδιάσκεψης και αυτής της Νέας Υόρκης τον Σεπτέμβριο του 2007, δημοσιεύθηκε η εισήγηση του OFCs Review Group και η αναφορά επί της εισηγήσεως. Σύμφωνα με την άνω αναφορά¹³⁹: i) αναγνωρίστηκε η πρόοδος που έχει επιτευχθεί, αφ' ενός σχετικά με την συμμόρφωση των off-shore κέντρων με τα διεθνή πρότυπα και αφ' ετέρου σχετικά με την δέσμευση της IOSCO¹⁴⁰ για ανταλλαγή πληροφοριών και συνεργασία, ii) θεωρήθηκε σημαντική η συνέχιση της ανταλλαγής πληροφοριών με την ως άνω ομάδα εργασίας αναφορικά με τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν τα κράτη- μέλη για την ρύθμιση των κέντρων αυτών και ζήτησε από τα κράτη να αναπτύξουν και διμερείς διόδους συνεργασίας και επικοινωνίας με σκοπό την διευθέτηση του ζητήματος αυτού, iii) κρίθηκε απαραίτητη η συνέχιση των εργασιών της εν λόγω ομάδας, ώστε να είναι σε θέση να συμβάλλει στην λύση κάθε προβλήματος που μπορεί να μην βρίσκει λύση στο πλαίσιο των διμερών σχέσεων.

Τον Οκτώβριο του 2007, το Φόρουμ κλήθηκε από τους υπουργούς οικονομικών και τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των χωρών του G-7 να ερευνήσει τις αδυναμίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Έργο της προσπάθειας αυτής είναι η έκθεση¹⁴¹ του Φόρουμ σχετικά με την ενδυνάμωση της αγοράς και της

¹³⁷ Ibid, σελ. 3

¹³⁸ FSF, 5.4.2004, FSF Reviews its offshore financial centers initiatives, σελ.2

¹³⁹ FSF, 27.9.2007, Financial Stability Forum reviews its offshore financial centres initiative

¹⁴⁰ Βλ. και κεφάλαιο 3.1.9

¹⁴¹ http://www.financialstabilityboard.org/publications/r_0804.pdf

εμπιστοσύνης στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η οποία δημοσιεύθηκε στις 7.5.2008. Στην έκθεση αυτή προτείνεται ένα σχέδιο δράσης που σκοπό έχει την προώθηση ενός ολοκληρωμένου ρυθμιστικού πλαισίου λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και ελέγχου και εποπτείας αυτών από τις κρατικές αρχές και εκτείνεται α) στην ενδυνάμωση των κανόνων για το κεφάλαιο, ρευστότητα και διαχείριση κινδύνου, β) ενίσχυση της κινητικότητας και αξιολόγησης, γ) αλλαγή του ρόλου και της χρησιμότητας των αξιολογήσεων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, δ) ενίσχυση της ευθύνης των εποπτικών αρχών σχετικά με τους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους και ε) η ανάπτυξη ισχυρών συμφωνιών για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Μολονότι στην ανωτέρω αναφορά δεν γίνεται ειδική μνεία για τα υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα, είναι φανερό ότι οι ρυθμίσεις που προωθούνται περιλαμβάνουν και αυτά. Πράγματι, και σε άμεση σχέση με την νέα πολιτική του ΔΝΤ, επιχειρείται η ενσωμάτωση των νέων ρυθμίσεων για την ενίσχυση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος από όλες τις δικαιοδοσίες, χωρίς να γίνεται διάκριση μεταξύ onshore και offshore χρηματοπιστωτικών κέντρων.

Τον Οκτώβριο του 2008 και Απρίλιο του 2009 δημοσιεύθηκαν οι εκθέσεις για την πρόοδο της εφαρμογής των άνω ρυθμίσεων. Κατά την έκθεση¹⁴² του Απριλίου 2009 σημειώθηκε ότι πρόοδος είχε συντελεστεί σχετικά με την υλοποίηση των προτάσεων του Φόρουμ. Δημοσιεύθηκαν α) προτάσεις για την ενίσχυση της ρευστότητας και της κάλυψης του χρηματοπιστωτικού κινδύνου μέσα στο πλαίσιο της Βασιλείας 2, β) πρότυπα σχετικά με την διαχείριση κινδύνου και σχετικά θέματα από της επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία, γ) οδηγίες για την ορθότερη εφαρμογή των λογιστικών προτύπων σε περιόδους κρίσεων, δ) η αναθεώρηση του κώδικα αρχών των εταιρειών αξιολογήσεως πιστωτικών ιδρυμάτων της IOSCO, ε) αρχές για την διασυννοριακή συνεργασία διαχειρίσεως κρίσεως, στ) αρχές για την αποτελεσματικότητα των συστημάτων ασφαλίσεων, ζ) ιδρύθηκαν όργανα εποπτείας πιστωτικών ιδρυμάτων που αναγνωρίστηκαν και συνεργάζονται με το Φόρουμ. Σημαντική ήταν, επίσης, η προσφορά της εκθέσεως για τις εργασίες και την διαμόρφωση του σχεδίου δράσεως του G-20, το οποίο αναπτύχθηκε ανωτέρω¹⁴³.

Κατά τις τελευταίες εκθέσεις του Σεπτεμβρίου 2009¹⁴⁴, διατυπώθηκε ότι όλα τα μέλη του θα ελέγξουν το επίπεδο εφαρμογής των προτύπων εποπτείας και ρυθμίσεων του προγράμματος «FSAP». Περαιτέρω, το φόρουμ ανέλαβε: α) να διατυπώσει κριτήρια εντοπισμού των «επικινδύνων» δικαιοδοσιών, β) να αναπτύξει συμπληρωματική του «FSAP» διαδικασία αξιολόγησης της εφαρμογής των προτύπων από τα κράτη και γ) να προτείνει μέτρα πίεσης για την επιβολή των αναγκαίων ρυθμίσεων από όλες τις δικαιοδοσίες. Η αξιολόγηση των δικαιοδοσιών γίνεται κατά το FSB με γνώμονα την συνεργασία, την ανταλλαγή πληροφοριών και την εφαρμογή των προτύπων που αυτά επιτυγχάνουν.

¹⁴² FSF, 2.4.2009, Financial Stability Forum reviews its offshore financial centres initiative – Update Implementation

¹⁴³ Βλ. και κεφάλαιο 3.1.4

¹⁴⁴ FSB, 25.9.2009, Improving Financial Regulation, Overview on progress implementing the London summit recommendations for strengthening the financial stability.

2.1.5 Η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης για την καταπολέμηση νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης για την καταπολέμηση νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες¹⁴⁵ («Financial Action Task Force» ή «FATF»), είναι ένα διεθνές φόρουμ, το οποίο διαμορφώνει διεθνή πρότυπα για την αντιμετώπιση του «ξεπλύματος» χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η FATF είναι το μόνο διεθνές φόρουμ, το οποίο έχει αναλάβει όχι μόνο το έργο της διαμόρφωσης προτύπων, αλλά και την ευθύνη του ελέγχου της συμμόρφωσης των κρατών σε αυτά, δυνάμενο να λάβει ειδικά μέτρα σε περιπτώσεις μη συνεργάσιμων δικαιοδοσιών, όπως μερικά εξωχώρια κέντρα τα οποία, λόγω της αρχής της εμπιστευτικότητας που υιοθετούν, αρνούνται να συνεργασθούν.

Αρχικά, η FATF επικεντρώθηκε στην αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος από το εμπόριο ναρκωτικών. Ήδη, το 1995, αντιλαμβανόμενη την σημασία των εξωχώριων δικαιοδοσιών για τους μηχανισμούς της παράνομης νομιμοποίησης εσόδων, η Δύναμη Κρούσης αποφάσισε την εντατικοποίηση της συνεργασίας της με το «Offshore Group of Banking Supervisors» με σκοπό την προώθηση τη εφαρμογής των διεθνών προτύπων¹⁴⁶. Εν συνεχεία, η δράση της επεκτάθηκε στην προσπάθεια καταπολέμησης της νομιμοποίησης των εσόδων κάθε είδους παράνομης συμπεριφοράς και από το 2001, το οποίο σηματοδεύτηκε από τα γνωστά τρομοκρατικά γεγονότα, της ανατέθηκε η ευθύνη της διαμόρφωσης προτάσεων για την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ήδη στα 20 έτη της λειτουργίας της αριθμεί ως μέλη 34 δικαιοδοσίες και οργανισμούς, ενώ άλλα 180 κράτη¹⁴⁷ ευρίσκονται στην διαδικασία ενσωμάτωσης των προτύπων της μέσω τοπικών οργανισμών στα πρότυπα της FATF¹⁴⁸.

Το έργο της, το οποίο χαρακτηρίζεται παγκοσμίως ως ιδιαίτερης σημασίας και αφορά άμεσα τα εξωχώρια κέντρα, είναι οι 40 συστάσεις για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες που συντάχθηκαν το 2003 και τροποποιήθηκαν το 2004 και οι 9 ειδικές συστάσεις για την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που δημοσιεύθηκαν το 2001.

Οι 40 συστάσεις για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος δύνανται να κατηγοριοποιηθούν σε: 1) συστάσεις που απευθύνονται στα κράτη για την διαμόρφωση των νομικών τους συστημάτων κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να ποινικοποιούν το ξέπλυμα χρήματος (1-3), 2) μέτρα που οφείλουν να ληφθούν από τα πιστωτικά ιδρύματα και διάφορους επαγγελματίες σχετικά με τους νόμους περί μυστικότητας, την τήρηση αρχείων πελατών, την αναφορά ύποπτων συναλλαγών και ιδιαίτερα τον έλεγχο των συναλλασσομένων φυσικών ή νομικών προσώπων που προέρχονται από μη συνεργαζόμενες δικαιοδοσίες και την υποχρεωτική εφαρμογή των κανόνων της FATF από τα υποκαταστήματα νομικών προσώπων ιδρυθέντων σε μη συνεργαζόμενες δικαιοδοσίες (4-25), 3) μέτρα που οφείλουν να ληφθούν από τα

¹⁴⁵ Αναλυτικότερα Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χ. (2006), Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, σελ. 218

¹⁴⁶ Κάτσος Σ., 1998, Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, σελ. 107

¹⁴⁷ Vlaanderen P, 7.7.2009, Opening remarks at the 12th APG Annual Meeting, “The essential role of fatf style regional bodies in the fight against money laundering and terrorist financing”, http://www.fatf-gafi.org/document/39/0,3343,en_32250379_32236879_43268455_1_1_1_1,00.html

¹⁴⁸ FATF Style Regional Bodies (FSRB)

κράτη για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, όπως η ίδρυση αρχών επιφορτισμένων με το ανωτέρω έργο (26-34) και 4) ενέργειες για την επίτευξη του απαραίτητου επιπέδου διακρατικής συνεργασίας, την συμμόρφωση με τις διεθνείς συνθήκες και συμφωνίες, την παροχή νομικής βοήθειας μεταξύ των κρατών και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ κρατικών αρχών είτε άμεσα είτε μετά από σχετικό αίτημα (35-40)¹⁴⁹.

Οι 9 ειδικές συστάσεις¹⁵⁰ για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας έχουν συμπληρωματικό ρόλο ως προς τις ανωτέρω 40 συστάσεις. Η πρώτη σύσταση προτείνει την προσχώρηση κάθε κράτους και την εφαρμογή της από το 1999 διεθνούς συμφωνίας των Ηνωμένων Εθνών για την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ειδικότερα την εφαρμογή των συμπερασμάτων του συμβουλίου των Η.Ε. για την ασφάλεια. Η δεύτερη σύσταση υπογραμμίζει την ανάγκη το νομικό σύστημα κάθε δικαιοδοσίας να ποινικοποιήσει την χρηματοδότηση τρομοκρατικών ενεργειών, τις ίδιες τις τρομοκρατικές πράξεις και τους οργανισμούς που τις πραγματοποιούν. Κατά την 3^η σύσταση η FATF προτείνει την άμεση λήψη μέτρων, ώστε σε κάθε δικαιοδοσία να είναι δυνατό το «πάγωμα» των καταθέσεων και η κατάσχεση κάθε κινητής και ακίνητης περιουσίας, όταν αποδεικνύεται ότι αυτή χρησιμοποιήθηκε ή προοριζόταν να χρησιμοποιηθεί σε τρομοκρατικές πράξεις. Σύμφωνα με την τέταρτη σύσταση, υποχρεούνται οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί και επιχειρήσεις να αναφέρουν στις αρμόδιες αρχές κάθε στοιχείο που αφορά δικαιολογημένα πιθανολογούμενες σχέσεις κεφαλαίων με τρομοκρατικές ενέργειες. Η 5^η σύσταση υπογραμμίζει τη σημασία της ανάπτυξης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών στα πλαίσια της αμοιβαίας παροχής νομικής υποστήριξης και ανταλλαγής πληροφοριών στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Στην ίδια σύσταση αναφέρεται ότι, κάθε δικαιοδοσία δέον να λάβει μέτρα ώστε να μην προσφέρει ασφαλές καταφύγιο σε κατηγορούμενους σχετικά με την τρομοκρατία. Στην 6^η σύσταση αναφέρεται ότι όλες οι δικαιοδοσίες οφείλουν να λάβουν μέτρα, σύμφωνα με τα οποία οι παρέχοντες υπηρεσίες σχετικές με το χρηματοπιστωτικό σύστημα, είτε είναι πιστωτικά ιδρύματα είτε όχι, θα υπάγονται στις ρυθμίσεις της FATF και κάθε παράνομη ενέργειά τους θα επισύρει την διοικητική, αστική και ποινική δίωξή τους. Η 7^η σύσταση υποχρεώνει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να διατηρούν επαρκή στοιχεία σχετικά με κάθε μεταφορά κεφαλαίου, όπως ονόματα, αριθμούς λογαριασμών και διευθύνσεις. Κατά την 8^η σύσταση τα κράτη οφείλουν να λάβουν μέτρα αποτροπής της χρησιμοποίησης των μη κερδοσκοπικών οργανισμών για παράνομες δραστηριότητες. Στην 9^η Σύσταση προτείνεται η λήψη μέτρων για την αποτροπή παράνομων διασυνοριακών μεταφορών χρημάτων με φυσικό τρόπο.

Έργο της FATF, εκτός από την διαμόρφωση προτύπων, αποτελεί η σύνταξη αναφορών σχετικά με την εφαρμογή των προτύπων από τα μέλη της, η δημοσίευση ετήσιων εκθέσεων σχετικών με τα αποτελέσματα των πρωτοβουλιών της διεθνώς και η σύσταση τυχόν συμπληρωματικών μέτρων που είναι δυνατόν να απαιτηθούν για την επίτευξη της απαιτούμενης διακρατικής συνεργασίας¹⁵¹.

¹⁴⁹ http://www.fatf-gafi.org/document/28/0,3343,en_32250379_32236930_33658140_1_1_1_1,00.html

¹⁵⁰ http://www.fatf-gafi.org/document/9/0,3343,en_32250379_32236920_34032073_1_1_1_1,00.html

¹⁵¹ Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χ. (2006), Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, σελ.219

2.1.6 Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, η οποία δεν αποτελεί διεθνή οργανισμό, καθώς δεν διαθέτει καταστατικό ή κανονισμό λειτουργίας και συστάθηκε με την από 8.10.1974 άτυπη απόφαση των διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών του G-10 και της Ελβετίας¹⁵², έχει κύριο έργο¹⁵³ την διαμόρφωση κανόνων, οι οποίοι θα διασφαλίσουν την σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Οι κανόνες που διατυπώνει η Επιτροπή αφορούν α) την άσκηση προληπτικής εποπτείας στα διεθνή πιστωτικά ιδρύματα και την διασυννοριακή συνεργασία μεταξύ των εποπτικών αρχών και β) τον υπολογισμό και εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών.

Η Επιτροπή εξέδωσε τον Οκτώβριο του 2001 συμβουλευτικό έγγραφο με τον τίτλο «Customer new diligence for banks», μέσω του οποίου διαμορφώθηκε η αρχή «Γνώριζε τον πελάτη σου» ή «Know Your Customer» ή «KYC», που οφείλουν να εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα, ώστε να διασφαλίζουν ότι οι υπηρεσίες τους δεν χρησιμοποιούνται για παράνομες δραστηριότητες¹⁵⁴. Η άνω αρχή απαιτεί την πλήρωση κριτηρίων για αποδοχή και ταυτοποίηση πελατών και ιδιαίτερα των πελατών που κατέχουν υψηλές διοικητικές θέσεις, τον διαρκή έλεγχο επικινδύνων λογαριασμών, την απαγόρευση ανοίγματος λογαριασμού ανώνυμου πελάτη που δεν παρέχει τα αναγκαία στοιχεία κ.α.. Η εφαρμογή των άνω κανόνων έχει ως αποτέλεσμα, αφ' ενός την ορθότερη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και αφ' ετέρου την συμπλήρωση των συστάσεων της FATF για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας¹⁵⁵.

Με την ανωτέρω δημοσίευση, αλλά και με αυτές που ακολούθησαν¹⁵⁶, η αρχή «KYC» ανακηρύσσεται αναγκαία προϋπόθεση λειτουργίας για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα. Παρ' όλη την αδιαμφισβήτητη αναγκαιότητά της, η προωθούμενη ρύθμιση προκάλεσε τις αντιδράσεις της αγοράς κυρίως σχετικά με το γεγονός ότι, μερικές (υπεράκτιες κατά κύριο λόγο) δικαιοδοσίες δεν διευκολύνουν την τήρηση της αρχής καθώς προτάσσουν το τραπεζικό απόρρητο αντί της γνώσης του πελάτη. Μέσω των μεταγενεστέρων εκθέσεων της, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι υφίστανται νομικές διέξοδοι δια των οποίων η ανταλλαγή των απαραίτητων πληροφοριών είναι δυνατή και σε κάθε περίπτωση είναι αναγκαίο κάθε δικαιοδοσία, η οποία φιλοξενεί αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα, είτε μέσω υποκαταστημάτων είτε μέσω θυγατρικών, να έχει αναπτύξει το αναγκαίο κανονιστικό πλαίσιο, δυνάμει του οποίου να δίδεται η δυνατότητα της πληροφόρησης της κεντρικής διοίκησης της επιχείρησης ή της

¹⁵² Ibid, σελ.259

¹⁵³ Για τους επικουρικούς στόχους της, ήτοι: α) την διασφάλιση συνθηκών ανταγωνιστικής ισότητας μεταξύ των διεθνών τραπεζών, β) την διασφάλιση συνθηκών ανταγωνιστικής ισότητας μεταξύ των διεθνών τραπεζών και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και γ) την διατύπωση θέσεων για διάφορα θέματα Ibid, σελ.269-272.

¹⁵⁴ Basel Committee on banking supervisors, 2001, Customer new diligence for banks, σελ. 7

¹⁵⁵ The Joint Forum, Ιανουάριος 2005, Initiatives by the BCBS, IAIS and IOSCO to combat money laundering and the financing of terrorism- Update, σελ.1

¹⁵⁶ BCBS, Αύγουστος 2003, Consolidate KYC Risk Management.

μητρικής επιχείρησης¹⁵⁷. Κατά ταύτα, επιτόπιοι έλεγχοι από εποπτικές αρχές του κράτους καταγωγής, εσωτερικούς ή εξωτερικούς ελεγκτές της κεντρικής διοικήσεως ή της μητρικής επιχείρησης κ.α. δέον να πραγματοποιούνται δίχως εμπόδια και περιορισμούς.

Η Επιτροπή, στα πλαίσια των πρωτοβουλιών της, συμμετείχε από κοινού με την Διεθνή Ένωση Ασφαλιστικών Εποπτικών Αρχών¹⁵⁸ και την Διεθνή Οργάνωση Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς¹⁵⁹ στην σύνταξη εκθέσεως τον Ιούνιο του 2003, η οποία συνοψίζει την πρόοδο που κάθε τομέας πραγματοποίησε μέχρι τότε για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, διαπιστώνοντας τυχόν κενά των ρυθμίσεων αυτών και προτείνοντας μέτρα που θα πρέπει να εφαρμοσθούν στις σχέσεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με τους πελάτες τους ειδικώς για υπηρεσίες, οι οποίες συνηθέστερα χρησιμοποιούνται για παράνομες ενέργειες. Η έκθεση αυτή τροποποιήθηκε δύο φορές τον Νοέμβριο του 2004 και τον Ιανουάριο του 2005.

Τον Μάιο του 2009 η Επιτροπή εξέδωσε έγγραφο με τίτλο «Due Diligence and transparency regarding cover payment messages related to cross border wire transfers». Με τον όρο «wire transfer», κατά την 7^η σύσταση της FATF, ορίζεται οποιαδήποτε μεταφορά κεφαλαίου που γίνεται από ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο μέσω πιστωτικού ιδρύματος προς ένα άλλο πρόσωπο σε διαφορετικό πιστωτικό ίδρυμα με ηλεκτρονικά μέσα. Επίσης, ο όρος «cross border transfer» χαρακτηρίζει την μεταφορά κεφαλαίου που πραγματοποιείται μεταξύ δύο πιστωτικών ιδρυμάτων, του αποστολέα και του αποδέκτη των χρημάτων, τα οποία ευρίσκονται σε διαφορετικές δικαιοδοσίες. Είναι σύνηθες το φαινόμενο, κατά την διαδικασία των διασυνοριακών μεταφορών κεφαλαίων με ηλεκτρονικά μέσα, να συμμετέχουν ως ενδιάμεσοι σταθμοί των κεφαλαίων και άλλες τράπεζες ως μεσάζοντες, στις οποίες, όμως, για λόγους ταχύτητας των συναλλαγών δεν κοινοποιούνται όλες οι πληροφορίες που αφορούν την συναλλαγή, τις οποίες γνωρίζουν μόνο η τράπεζα του αποστολέα και του αποδέκτη των χρημάτων. Με το παραπάνω έγγραφο διατυπώνονται συστάσεις προς τις τράπεζες ώστε να μειωθούν οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν από την συνηθισμένη αυτή πρακτική. Ειδικότερα, διατυπώνεται η ανάγκη της υιοθέτησης ενός πληρέστερου τύπου μηνυμάτων μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων, δια των οποίων θα ανταλλάσσονται οι απαραίτητες πληροφορίες, που έχουν οριστεί απαραίτητες από την FATF, ήτοι όνομα, διεύθυνση και αριθμός λογαριασμού των συναλλασσομένων¹⁶⁰.

Στην Επιτροπή υπάγεται η ομάδα εργασίας για την εφαρμογή των προτύπων (standards implementation group) που στόχο έχει την ανταλλαγή πληροφοριών, την συστηματική εφαρμογή του ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας II και την εν γένει προώθηση της εφαρμογής των οδηγιών της Επιτροπής.

Τον Σεπτέμβριο του 2009, δημοσιεύθηκε έκθεση¹⁶¹ σχετική με τις «οντότητες ειδικού σκοπού» (special purpose entities SPE¹⁶²) από το φόρουμ όπου συμμετέχει η

¹⁵⁷ The Joint Forum, Ιανουάριος 2005, Initiatives by the BCBS, IAIS and IOSCO to combat money laundering and the financing of terrorism- Update, σελ.2

¹⁵⁸ Αναλυτικότερα Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χ. (2006), Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, σελ.217

¹⁵⁹ Ibid σελ.216

¹⁶⁰ FATF, Revised interpretative note to special recommendation VII: Wire Transfers, σελ.2 <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/16/34/40268416.pdf>

¹⁶¹ The Joint Forum, Σεπτέμβριος 2009, Report on Special Purpose Entities

Επιτροπή. Σκοπός της μελέτης είναι η καλύτερη κατανόηση των οικονομικών αυτών μορφωμάτων, ώστε τα μέτρα που λαμβάνονται για την εποπτεία και την ρύθμιση των αγορών να είναι αποτελεσματικότερα. Τα SPE σχετίζονται άμεσα με τις εξωχώριες δικαιοδοσίες, καθώς θεωρείται ότι διευκολύνουν την αποφυγή της φορολογίας. Κατά την άνω μελέτη, τα SPE δεν θεωρούνται κατ' αρχήν προβληματικά, δεν χρησιμοποιούνται μόνο για φορολογικό σχεδιασμό και χαρακτηρίζονται ως φορολογικά ουδέτερα, γι' αυτό και εγκαθίστανται είτε σε onshore είτε σε offshore δικαιοδοσίες¹⁶³. Σύμφωνα με την μελέτη, προτείνονται 8 συστάσεις που στοχεύουν στην ορθότερη διαχείριση του κινδύνου από τα SPE και την αποτελεσματικότερη εποπτεία τους από τις αρχές.

2.1.7 Offshore Group of Banking Supervisors

Συστήθηκε τον Οκτώβριο του 1980, μετά από πρωτοβουλία της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, η οποία διαπίστωσε ότι θα ήταν χρήσιμη η συγκρότηση σε ένα όργανο των δικαιοδοσιών, που την εποχή εκείνη χαρακτηρίζονταν ως εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα.¹⁶⁴

Μέλη της οργάνωσης είναι οι εξής υπεράκτιες δικαιοδοσίες: Αρούμπα, Μπαχάμες, Μπαρμπαίντος, νήσοι Βερμούδες, Βρετανικοί Παρθένοι νήσοι, Νησιά Κέυμαν, Guernsey, Νήσος του Ανθρώπου, Τζέρσεϋ, Labuan, Macau, Μαυρίκιος, Ολλανδικές Αντίλλες, Παναμάς, Σαμόα, Vanuatu. Προσφάτως, έγιναν δεκτά ως μέλη οι Νήσοι Κουκ και το Γιβραλτάρ.

Απαραίτητες προϋποθέσεις για την αποδοχή ενός υποψηφίου μέλους είναι η δέσμευση αυτού με τις αρχές της Επιτροπής της Βασιλείας, με τις συστάσεις της FATF και η ύπαρξη νομικού πλαισίου ή σχεδίου για την άμεση ανάπτυξη ρυθμιστικού πλαισίου, που να πληροί τις ανωτέρω αρχές και συστάσεις. Για τις δικαιοδοσίες, οι οποίες δεν πληρούν αυτά τα κριτήρια έχει προβλεφθεί περίοδος δύο ετών, κατά την οποία είναι απλοί παρατηρητές, μέχρι να εκπληρώσουν πλήρως τις υποχρεώσεις τους, ώστε να γίνουν αποδεκτές ως πλήρη μέλη¹⁶⁵.

Μέσω του offshore group επιδιώκεται α) η ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών για τα σημαντικά ζητήματα των χρηματοπιστωτικών κέντρων, β) η συμμετοχή μαζί με τους υπόλοιπους διεθνείς οργανισμούς στην δημιουργία και εφαρμογή των διεθνών προτύπων σχετικά με την διεθνική τραπεζική εποπτεία και την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, γ) η προώθηση της συνεργασίας με άλλους παγκόσμιους φορείς για την τραπεζική εποπτεία και δ) η εφαρμογή της «Δήλωσης Βέλτιστων Πρακτικών» αναφορικά με τους παρόχους διαφόρων offshore υπηρεσιών.

Στην «Δήλωση Βέλτιστων Πρακτικών», που δημοσιεύθηκε την 6^η Σεπτεμβρίου 2002, διατυπώνεται ότι, όλα τα κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν την δέσμευση των επαγγελματιών, που παρέχουν υπηρεσίες για την λειτουργία trust ή

¹⁶² Βλ. και κεφάλαιο 1.2.3.2

¹⁶³ The Joint Forum, Σεπτέμβριος 2009, Report on Special Purpose Entities, σελ.35

¹⁶⁴ <http://www.ogbs.net/history.htm>

¹⁶⁵ <http://www.ogbs.net/conditions.htm>

εταιρειών στις εξωχώριες δικαιοδοσίες, στις αρχές και τα πρότυπα της εταιρικής διακυβέρνησης, της δέουσας επιμέλειας (customer due diligence), της υγιούς επιχείρησης, των διεθνών λογιστικών προτύπων και ελέγχων και της κατοχής και διάθεσης των αναγκαίων πληροφοριών.

Η συνεργασία του OGBS με την Επιτροπή της Βασιλείας είναι διαρκής και ξεκινά από την ίδρυσή του. Το OGBS εκπροσωπείται στην ομάδα εργασίας που συνέταξε τα έγγραφα «Customer new diligence for banks», «Shell banks and booking offices», «Parallel-owned banking structures» και «Consolidated KYC Risk Management»¹⁶⁶.

Το OGBS κατέχει ρόλο παρατηρητή στις διασκέψεις της FATF, συμμετείχε στην αναθεώρηση των 40 συστάσεων το 2003 και συμμετέχει στην διεύρυνση των κανόνων AML/CFT, ώστε να καλύπτουν επιχειρήσεις και εκτός του χρηματοπιστωτικού κλάδου¹⁶⁷.

Σύμφωνα με την από Ιουνίου 2008 δημοσίευση του OGBS¹⁶⁸, αντικρούεται η τοποθέτηση ότι, τα εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα επηρέασαν αρνητικά περισσότερο από τα μη εξωχώρια την διεθνή οικονομία κατά την παρούσα χρηματοπιστωτική κρίση. Περαιτέρω, διαπιστώνεται ότι, ο διαχωρισμός σε εξωχώρια και μη χρηματοπιστωτικά κέντρα είναι μη λειτουργικός. Αντ' αυτού, το OGBS διαπιστώνει την ανάγκη για μια διευρυμένη προσέγγιση, όπου οι αρχές και τα πρότυπα θα εφαρμόζονται από όλες τις δικαιοδοσίες ανεξαρτήτως χαρακτηρισμού τους ως offshore¹⁶⁹.

Κατά την τελευταία δημοσίευση¹⁷⁰ της ετήσιας συνδιάσκεψης του group τον Σεπτέμβριο του 2009, αποφασίστηκε ότι: α) οι εξωχώριες δικαιοδοσίες έχουν σημαντικό ρόλο στην πορεία εξόδου από την κρίση, ειδικώς ως προς την βοήθεια για επίτευξη της αναγκαίας ρευστότητας των μητρικών πιστωτικών ιδρυμάτων, β) το group θα παρουσιάσει τις θέσεις του σχετικά με την δέσμευση των μελών του στα διεθνή πρότυπα, την διαφάνεια και την δικαιοσύνη στο FSB, γ) τα στοιχεία των ιδιοκτητών των εταιρειών και καταπιστευμάτων θα διατηρούνται στις εξωχώριες δικαιοδοσίες και θα είναι στην διάθεση των αρμοδίων αρχών ετέρων κρατών και δ) το group θα προωθήσει την σύνταξη πρακτικού κώδικα επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών.

2.1.8 The Wolfsberg Group

Το Wolfsberg Group συστήθηκε το 2000 στο Wolfsberg Château στην Ελβετία και μέλη του είναι δώδεκα παγκόσμιες τράπεζες. Σκοπός του γκρουπ είναι η ανάπτυξη προτύπων, που θα διευκολύνουν τα πιστωτικά ιδρύματα να εφαρμόζουν

¹⁶⁶ Βλ. ανωτέρω υπό 3.1.6

¹⁶⁷ <http://www.ogbs.net/activities.htm>

¹⁶⁸ OGBS, Ιούνιος 2008, The role of offshore financial centers

¹⁶⁹ Ibid, σελ.13

¹⁷⁰ OGBS, 23.9.2009, OGBS concludes 2009 annual plenary meeting.

την αρχή «KYC» και να αντιμετωπίζουν την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας¹⁷¹.

Το Wolfsberg Group αποτελεί μια αμιγώς ιδιωτική πρωτοβουλία. Ο ιδιωτικός τομέας διαπίστωσε ότι η συγκρότηση όλων των ιδιωτικών τραπεζών σε ένα φορέα για την ανάπτυξη προτύπων θα είναι ωφέλιμη τόσο για τις ίδιες τις τράπεζες όσο και για την κοινωνία¹⁷².

Το 2000 το γκρουπ δημοσιοποίησε δήλωση, στην οποία συνοψίζονταν οι βασικές ιδέες για την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας από τα ιδιωτικά πιστωτικά ιδρύματα, οι οποίες τροποποιήθηκαν στις 11.1.2002. Σύμφωνα με την άνω δήλωση, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτείται η συνεργασία των κυβερνήσεων των κρατών και των διεθνών πιστωτικών ιδρυμάτων¹⁷³ για την ενίσχυση και εφαρμογή της νομοθεσίας¹⁷⁴. Ειδικότερα, ο ρόλος των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι να συνεργάζονται με τις κυβερνήσεις στα πεδία της πρόληψης και του εντοπισμού των παράνομων ενεργειών και της ανταλλαγής πληροφοριών¹⁷⁵. Σύμφωνα με το άνω έγγραφο, το γκρουπ δεσμεύεται: α) να σέβεται τα ατομικά δικαιώματα, β) να τηρεί την αρχή «KYC» και γ) να πραγματοποιεί συνεχούς ελέγχους στις συναλλαγές και στους λογαριασμούς, ειδικά των πελατών εκείνων που χαρακτηρίζονται από τις αρχές ως «υψηλού κινδύνου».

Το 2002 δημοσιεύθηκε μελέτη για την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και το 2004 το γκρουπ προέβη στην δημιουργία ενός μοντέλου για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για την εφαρμογή των αρχών της δέουσας επιμέλειας. Το 2006 εξεδόθη έγγραφο οδηγιών για την καταπολέμηση του ξεπλύματος παράνομου χρήματος μέσω της αξιολογήσεως της επικινδυνότητας κάθε περίπτωσης με κριτήρια όπως η χώρα προέλευσης, η υπηρεσία και ο πελάτης¹⁷⁶. Το 2007, το γκρουπ δημοσίευσε έκθεση σχετικά με την διαφθορά, στην οποία αναλύεται ο ρόλος των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών στην αντιμετώπισή της. Προσφάτως, στις 18.8.2009, δημοσιεύθηκε μελέτη για την εφαρμογή των νέων προτύπων μηνυμάτων για τις πληρωμές, η οποία αναλύει τις βέλτιστες πρακτικές που οφείλουν να ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα, ώστε να ελέγχουν την πληρότητα και ακρίβεια των πληροφοριών που δέχονται καθώς και να εξακριβώνουν τυχόν ύποπτες συναλλαγές.

2.1.9 Διεθνής Οργάνωση Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς

Η Διεθνής Οργάνωση Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς ή «IOSCO», αριθμεί 110 μέλη, 68 κράτη σε διαδικασία προσχώρησης και 11 χαρακτηριζόμενα ως συνεργάτες. Αρμοδιότητές της είναι η προώθηση της συνεργασίας και της αμοιβαίας συνδρομής

¹⁷¹ <http://www.wolfsberg-principles.com/>

¹⁷² Pieth M, Aiolfi G., *The private sector becomes active: the wolfsberg group*, σελ. 3

¹⁷³ The Wolfsberg Group, 2002, *The Suppression of the Financing of Terrorism Wolfsberg Statement*, παρ.1

¹⁷⁴ *Ibid*, παρ.7

¹⁷⁵ *Ibid*, παρ.2

¹⁷⁶ The Wolfsberg Group, 2006, *Guidance on a risk based approach for managing money laundering risks*, παρ.1

των εποπτικών αρχών για την διασφάλιση της ακεραιότητας των αγορών και η διαμόρφωση διεθνών προτύπων¹⁷⁷.

Η IOSCO εξετάζει τα κεφάλαια υψηλής μόχλευσης (Hedge Funds), τα οποία χαρακτηρίζονται ως δομές που στοχεύουν στην ελάττωση των αρνητικών επιπτώσεων της φορολογίας και των αυστηρών νομοθεσιών. Κατά την έκθεση του 1999, τα hedge funds, τα οποία, αν και δεν δραστηριοποιούνται μόνο σε εξωχώρια κέντρα, συνήθως προέρχονται ή σχετίζονται με υπεράκτιες δικαιοδοσίες, είναι δυνατόν να προκαλέσουν κινδύνους για την σταθερότητα των αγορών, εάν δεν ληφθούν ρυθμιστικές πρωτοβουλίες για την ενδυνάμωση των μεθόδων διαχείρισης κινδύνου, χωρίς όμως αυτό να προκαλέσει συνθήκες για ρυθμιστικό arbitrage¹⁷⁸. Εν συνεχεία, δημοσιεύθηκαν οι από 2003¹⁷⁹, 2005¹⁸⁰, 2006 και 2008 εκθέσεις για hedge funds.

Στην μελέτη για την θωράκιση των αγορών ενάντια στην απάτη, διαπιστώνεται ότι, αν και η απάτη δεν θα εξαλειφθεί ποτέ ολοσχερώς, χρήσιμη είναι η αξιολόγηση των εξωχώριων κέντρων με κριτήρια τις επιδόσεις τους στην συλλογή πληροφοριών και την συνεργασία με εποπτικές αρχές άλλων κρατών¹⁸¹.

Κατά την έκθεση του 2006 με τίτλο «το ρυθμιστικό περιβάλλον των κεφαλαίων υψηλής μόχλευσης: επισκόπηση & σύγκριση», διαπιστώνεται η ύπαρξη διαφόρων ορισμών των hedge funds και διαφορετικών ρυθμίσεων αυτών, καθώς άλλοτε ρυθμίζονται τα ίδια τα funds και άλλοτε όχι. Η έκθεση καταλήγει ότι, η IOSCO οφείλει να επιδιώξει σαφέστερο καθορισμό των χαρακτηριστικών των hedge funds και διαμόρφωση αρχών για την αξιολόγησή τους¹⁸².

Πράγματι, το 2007 δημοσιεύθηκε η έκθεση με τίτλο «αρχές αξιολογήσεως των χαρτοφυλακίων κεφαλαίων υψηλής μόχλευσης», κατά την οποία υπογραμμίζονται μεταξύ άλλων, οι διαφορές που υφίστανται ανάμεσα στις δικαιοδοσίες¹⁸³ αναφορικά με την οργάνωση και διαχείριση ενός hedge fund, οι οποίες δέον να λαμβάνονται υπ' όψιν κατά την αξιολόγησή τους.

Στην έκθεση Ιουνίου 2008 σχετικά με τα κεφάλαια των κεφαλαίων υψηλής μόχλευσης, παραθέεται το ρυθμιστικό τους πλαίσιο και διατυπώνεται η αναγκαιότητα της διαμόρφωσης αρχών σχετικά με την διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και την εφαρμογή της αρχής KYC¹⁸⁴.

¹⁷⁷ Αναλυτικότερα Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χ. (2006), Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, σελ. 216-217

¹⁷⁸ IOSCO, 1999, Report of the Technical Committee of the IOSCO, σελ. 11 παρ.7

¹⁷⁹ IOSCO, 2003, Regulatory and Investor Protection Issues Arising from the Participation by Retail Investors in (Funds-of) Hedge funds.

¹⁸⁰ IOSCO, 2005, SC5 Hedge Fund Survey Mandate

¹⁸¹ IOSCO, 2005, Strengthening capital markets against financial fraud, σελ.10

¹⁸² IOSCO, 2006, The regulatory environment of hedge funds a survey and comparison, σελ. 10.

¹⁸³ IOSCO, 2007, Principles of the valuation of hedge fund portfolios, σελ.9

¹⁸⁴ IOSCO, 2008, Report of funds of hedge funds, σελ.37

2.2 Νέο Ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο

2.2.1 Αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής

Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, οδήγησε στην απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού ανάμεσα στα κράτη. Οι νέες αυτές συνθήκες ανέδειξαν την δυνατότητα της φορολόγησης ενός προσώπου ανεξαρτήτως του τόπου της φυσικής παρουσίας του. Η ανωτέρω δυνατότητα υφίσταται και εντός του ευρύτερου ή στενοτέρου ευρωπαϊκού χώρου, λόγω αφ' ενός της ανυπαρξίας απόλυτης φορολογικής εναρμόνισης και αφετέρου της ύπαρξης ορισμένων δικαιοδοσιών που τελούν υπό ειδικό καθεστώς σε σχέση με την Ε.Ε.

Τα κράτη- μέλη είχαν να επιλέξουν ανάμεσα στις λύσεις¹⁸⁵ α) του φορολογικού ανταγωνισμού ανάμεσά τους και β) της αναδιοργάνωσης του φορολογικού συστήματος σε διεθνή βάση. Εξαιτίας, όμως, του γεγονότος ότι η εύρεση του αρτιότερου φορολογικού συστήματος είναι δυσχερής, η διαπιστωμένη καθυστέρηση στην φορολογική εναρμόνιση σε σχέση με την νομισματική είναι δικαιολογημένη. Η καθυστέρηση οφείλεται στο γεγονός ότι, οποιαδήποτε ρυθμιστική παρέμβαση στον τομέα αυτό δεν βαρύνει μόνο τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, αλλά κυρίως και άμεσα τα οικονομικά των κρατών μελών. Το γεγονός αυτό διαφαίνεται και στην ηπιότερη μορφή φορολογικής εναρμόνισης, αυτή των διμερών συμβάσεων εξάλειψης της διπλής φορολόγησης των διεθνικών επιχειρήσεων. Ακόμη και στην περίπτωση αυτή, ένα κράτος θα πρέπει να παραιτηθεί των εισπρακτέων φόρων του υπέρ κάποιου άλλου.

Κατά την δεκαετία του 1980 υπερίσχυε στην Ε.Ε. η αρχή της φορολογικής ουδετερότητας, γι' αυτό και η μόνη παρέμβαση που επιχειρήθηκε σκόπευε στην απαγόρευση συγκεκριμένων διασυνοριακών φόρων, που παραμόρφωναν¹⁸⁶ την λειτουργία της κοινής αγοράς σε σχέση με τον ανταγωνισμό.

Εν συνεχεία δεν υιοθετήθηκε ένα κεντρικό φορολογικό σύστημα με βάση το οποίο θα ήταν δυνατό να επιτευχθεί η εναρμόνιση, όπως έγινε με την νομισματική πολιτική, αλλά αντ' αυτού, καταργήθηκαν οι νομισματικοί φραγμοί, ενώ ακόμη υφίσταντο διαφοροποιημένες φορολογικές ρυθμίσεις, με συνέπεια να δημιουργηθούν ευκαιρίες για ρυθμιστικό «arbitrage».

Η Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αναφέρεται στην φορολογία στα άρθρα 90 έως και 93. Δυνάμει του άρθρου 90 ΣυθΕΚ, επιβάλλεται η αρχή της ουδετερότητας των εσωτερικών φόρων έναντι των εγχωρίων και εισαγομένων προϊόντων, που στοχεύει στην « διασφάλιση της μη νόθευσης των συνθηκών ανταγωνισμού στο ενδοκοινοτικό εμπόριο¹⁸⁷ ». Κατά το άρθρο 91, που εφαρμόζεται στους ειδικούς φόρους κατανάλωσης και σε άλλους έμμεσους φόρους πλην του Φ.Π.Α., εξασφαλίζεται ότι, τα εγχώρια προϊόντα δεν λαμβάνουν εξαγωγική

¹⁸⁵ Radaelli C., *Routledge Research in European Public Policy, The politics of corporate taxation in the European Union*, σελ. 4

¹⁸⁶ *Ibid*, σελ. 73

¹⁸⁷ Σκουρής Β., 2003, *Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, σελ. 810

ενίσχυση από το κράτος εξαγωγής¹⁸⁸. Σύμφωνα με το άρθρο 92 ΣυνθΕΚ, που ρυθμίζει τους άμεσους φόρους των κρατών μελών, «απαγορεύεται η χορήγηση οποιασδήποτε αποζημίωσης για όλους τους οφειλόμενους ή καταβληθέντες άμεσους φόρους για εξαγώγιμα προϊόντα ή υπηρεσίες¹⁸⁹», όποια μορφή και να έχει η αποζημίωση αυτή.

Η δράση της Ε.Ε. στην φορολογία είναι αποδεκτή υπό περιοριστικούς όρους, καθώς η φορολογική κυριαρχία ανήκει στον «σκληρό πυρήνα» της εθνικής κυριαρχίας¹⁹⁰. Κύριος στόχος της φορολογικής εναρμόνισης είναι η μείωση των στρεβλώσεων στον ανταγωνισμό και πραγματοποιείται μόνο υπό την αρχή της ομοφωνίας, όπως ορίζει το αρ. 93. Το αρ. 93 ΣυνθΕΚ αποτελεί «αυτόνομη νομική βάση¹⁹¹» για την εναρμόνιση της έμμεσης φορολογίας στην ΕΚ.

Μέχρι το 1990 θεωρείτο αδιανόητη η απόδοση στην Επιτροπή εξουσιών επιβολής άμεσης φορολογίας στις επιχειρήσεις¹⁹². Αυτό, όμως, άλλαξε την δεκαετία του 1990, όταν εξεδόθησαν οι οδηγίες : α) 90/434/ΕΟΚ για το κοινό σύστημα φορολόγησης το οποίο εφαρμοζόταν στις μεταφορές, διαιρέσεις και συγχωνεύσεις περιουσιακών στοιχείων μεταξύ εταιρειών διαφορετικών κρατών- μελών, β) 90/435/ΕΟΚ για την αποφυγή διπλής φορολόγησης των κερδών μητρικών και θυγατρικών εταιρειών και γ) 90/436/ΕΟΚ¹⁹³ για την αποφυγή διπλής φορολόγησης των εσόδων σχετιζόμενων εταιρειών.

Η λύση των διεθνών- διμερών συμβάσεων φορολογίας, ακόμη και η απόλυτη εναρμόνιση της φορολογίας στην Ε.Ε., δεν θα ήταν δυνατόν να αποσιωπήσει τις αρνητικές συνέπειες του ζητήματος των εξωχώριων κέντρων, καθώς, η ύπαρξη ενός και μόνο φορολογικού παραδείσου κάπου στον κόσμο, θα ήταν δυνατόν να οδηγήσει σε αγώνα μείωσης της κρατικής φορολογίας ως προς ορισμένες δραστηριότητες, εξέλιξη η οποία θα είχε ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση των κατώτερων οικονομικά στρωμάτων της κοινωνίας¹⁹⁴. Το ζήτημα, σε κάθε περίπτωση, ξεπερνά την δυναμική της ενοποιημένης ευρωπαϊκής αγοράς και διαπιστώνεται η απόλυτη ανάγκη του κοινού και εναρμονισμένου παγκοσμίου σχεδιασμού. Ο παγκόσμιος, όμως, σχεδιασμός είναι ανάγκη να διαμορφωθεί πάνω σε κοινές αρχές και αξίες, οι οποίες και χρειάζεται να διαμορφώνονται από την βούληση των κρατών μέσα από περιφερειακές αρχικά ενώσεις. Υπό αυτήν την σκοπιά, ο ρόλος της Ε.Ε. είναι αδιαμφισβήτητα σημαντικός, γιατί με τις ρυθμίσεις που προωθεί, αφ' ενός περιορίζει τις αρνητικές επιπτώσεις του φαινομένου της ύπαρξης των φορολογικών κέντρων και αφετέρου καθορίζει τις αρχές, οι οποίες δέον να ακολουθηθούν από τα υπόλοιπα κράτη ανά τον κόσμο για την πάταξη της φοροδιαφυγής και της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

¹⁸⁸ Ibid, σελ. 821

¹⁸⁹ Ibid, σελ. 822

¹⁹⁰ Ibid, σελ. 825

¹⁹¹ Ibid

¹⁹² Radaelli C., *Routledge Research in European Public Policy, The politics of corporate taxation in the European Union*, σελ. 89

¹⁹³ γνωστή ως «arbitration convention on transfer pricing»

¹⁹⁴ Ibid, σελ. 77

2.2.1.1 Άμεση Φορολογία

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, μόνο το αρ. 92 ΣυνθΕΚ αφορά τους άμεσους φόρους, οι οποίοι εμπίπτουν κυρίως στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής στους άμεσους φόρους (εισοδήματος και περιουσίας), αλλά και ορισμένους έμμεσους φόρους (Φ.Π.Α., Ειδικούς φόρους κατανάλωσης, και φόρους επί των ασφαλιστρών), πραγματοποιείται με την οδηγία 77/799/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με «την αμοιβαία συνδρομή των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών στον τομέα των άμεσων φόρων και των φόρων επί των ασφαλιστρών», έτσι όπως τροποποιήθηκε από τις 92/12/ΕΟΚ, 2003/93, 2004/56, 2004/106 και 2006/98 Οδηγίες του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Η Επιτροπή, λόγω του πλήθους των τροποποιήσεων της Οδηγίας 77/799/ΕΟΚ, υπέβαλλε το 2008 πρόταση Οδηγίας για την κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο της ανωτέρω οδηγίας. Το σχέδιο της προτάσεως της Οδηγίας κωδικοποιεί τις διατάξεις της 77/799/ΕΟΚ έτσι όπως ισχύουν σήμερα και «...επιφέρει μόνο τις τυπικές τροποποιήσεις...» που απαιτούνται για την ορθή κωδικοποίηση χωρίς να επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές.

Σύμφωνα με την ανωτέρω πρόταση Οδηγίας, αλλά και με την σήμερα ισχύουσα Οδηγία, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ανταλλάσσουν «όλες τις πληροφορίες που δύναται να τους επιτρέψουν τον ορθό υπολογισμό του φόρου εισοδήματος και περιουσίας...»¹⁹⁵. Η ανταλλαγή των πληροφοριών δύναται να διενεργηθεί με τρεις τρόπους: α) κατόπιν αιτήσεως, β) αυτομάτως και γ) αυθόρμητως. Η ανταλλαγή πληροφοριών κατόπιν αιτήσεως πραγματοποιείται για συγκεκριμένη υπόθεση και υπό την προϋπόθεση ότι, η αρχή του κράτους μέλους που αιτείται έχει εξαντλήσει τα ίδια μέσα πληροφόρησης και αφορούν πληροφορίες που είναι απαραίτητες για τον ορθό προσδιορισμό των φόρων. Η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών συντελείται σε τακτική βάση μεταξύ των αρχών των κρατών μελών για κατηγορίες στοιχείων που ορίζουν οι ίδιες. Αυθόρμητη κοινοποίηση πληροφοριών προς αρχή κράτους μέλους δύναται να πραγματοποιηθεί όταν διαπιστώνεται ότι i) υφίσταται ενδεχόμενο αντικανονικής μείωσης ή απαλλαγής φόρων σε βάρος άλλου κράτους μέλους, ii) υφίσταται ενδεχόμενο η μείωση φόρου σε ένα κράτος μέλος να επιφέρει αύξηση φόρου σε άλλο κράτος μέλος, iii) οι εργασίες μεταξύ φορολογούμενων δύο κρατών μελών συνεπάγονται μειώσεις στους οφειλόμενους φόρους σε κάποιο ή και στα δύο από τα κράτη αυτά, iv) η μείωση φόρου προκύπτει από εικονικές μεταφορές κερδών μεταξύ εταιρειών ομίλου επιχειρήσεων, v) έχουν προκύψει στοιχεία αναγκαία για τον προσδιορισμό φόρου από άλλο κράτος μέλος, εφόσον έχει προηγηθεί ανταλλαγή πληροφοριών για την συγκεκριμένη περίπτωση. Η ανακύκλωση (feedback) των πληροφοριών είναι αναγκαίο να υπάρχει στα πλαίσια της αμοιβαιότητας και της καλής συνεργασίας των εθνικών αρχών¹⁹⁶.

¹⁹⁵ 2004/106/ΕΚ Οδηγία, άρθρο 1 παρ. 2

¹⁹⁶ Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε., 2006, Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, Μπάρκη Β., Η διοικητική συνεργασία σε κοινοτικό και πολυμερές επίπεδο: η οδηγία 77/799/ΕΟΚ, σελ. 316.

Συγκεκριμένη προθεσμία για την πραγματοποίηση της ανταλλαγής των πληροφοριών δεν υπάρχει. Ορίζεται, όμως, ότι αυτή γίνεται «το συντομότερο δυνατό».

Ιδιαίτερης σημασίας για τους φορολογούμενους, αποτελεί και η δυνατότητα των αρχών των κρατών μελών να συμφωνούν την διενέργεια ταυτόχρονων ελέγχων για ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα στο έδαφός τους¹⁹⁷.

Στα πλαίσια της ανάπτυξης του απαραίτητου συντονισμού και συνεργασίας, οι αρχές των κρατών μελών έχουν δυνατότητα και οφείλουν να α) πραγματοποιούν διαβουλεύσεις για ρύθμιση διμερών θεμάτων¹⁹⁸, β) ανταλλάσσουν τις εμπειρίες τους από την εφαρμογή των διατάξεων αυτών και γ) κοινοποιούν στην Επιτροπή τις διατάξεις ουσιαστικού δικαίου που θεσπίζουν στα πλαίσια των άνω διατάξεων.

Ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στον απόρρητο χαρακτήρα των πληροφοριών που ανταλλάσσονται. Ορίζεται ότι, τα στοιχεία αυτά τα χειρίζονται συγκεκριμένοι αρμόδιοι υπάλληλοι, για αμιγώς φορολογικούς σκοπούς ή σκοπούς απονομής δικαιοσύνης στα πλαίσια δικαστικής διαδικασίας. Δίδεται το δικαίωμα σε κράτος μέλος να αρνηθεί την εκπλήρωση αιτήματος βάσει της Οδηγίας υπό αυστηρά ορισμένες προϋποθέσεις και με σκοπό την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών του¹⁹⁹.

Τα κράτη μέλη είχαν προθεσμία μέχρι 1^η Ιανουαρίου 2005, ώστε να ενσωματώσουν τις διατάξεις της οδηγίας στο εθνικό τους νομοθετικό σύστημα.

Κύριος στόχος της Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή φορολογική πολιτική, όπως ανακοίνωσε το 2006²⁰⁰, ήταν ο συντονισμός των συστημάτων άμεσης φορολογίας, εγχείρημα ιδιαίτερα δυσχερές, καθώς οι διαφορές των φορολογικών ζητημάτων ενίοτε έδιναν την δυνατότητα στους φορολογούμενους είτε να επωφελούνται με φορολογικές καταχρήσεις, είτε να ευρίσκονται σε μειονεκτική θέση της διπλής φορολόγησης. Ο συντονισμός αυτός βασίζεται κυρίως στην εναρμόνιση του ρυθμιστικού πλαισίου και στην αρχή της ανταλλαγής πληροφοριών και της αμοιβαίας συνεργασίας μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών μελών.

Η θέσπιση της αρχής της αμοιβαίας συνδρομής των φορολογικών αρχών των κρατών μελών πηγάζει από την ανάγκη της «...χάραξης συντονισμένης στρατηγικής για την βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής...», όπως ρητά αναφέρει η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Η εφαρμογή κανόνων κατά των καταχρήσεων στον τομέα της άμεσης φορολογίας εντός της ΕΕ και όσον αφορά τρίτες χώρες»²⁰¹.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη συντονισμένης στρατηγικής αποτελεί, δίχως άλλο, ο καθορισμός των εννοιών της (παράνομης) φοροδιαφυγής και της (υπό προϋποθέσεις νόμιμης) φοροαποφυγής. Στον διαχωρισμό των εννοιών αυτών συμβάλλει με τις αποφάσεις του το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

¹⁹⁷ 2004/56/EK

¹⁹⁸ 77/799/ΕΟΚ άρθ. 9

¹⁹⁹ Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε., 2006, Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, Μπάρκη Β., Η διοικητική συνεργασία σε κοινοτικό και πολυμερές επίπεδο: η οδηγία 77/799/ΕΟΚ, σελ. 318.

²⁰⁰ COM (2006), 823 Τελικό, 19.12.2006

²⁰¹ COM (2007), 785 Τελικό, 10.12.2007

το οποίο εισάγει την έννοια της κατάχρησης ως παράγοντα που θα επηρεάσει τελικώς την κρίση σχετικά με το εάν μια συμπεριφορά είναι παράνομη ή όχι. Η κατάχρηση δικαιώματος ή η καταχρηστική συμπεριφορά είναι μια σύνθετη νομική έννοια, η ύπαρξη της οποίας ερευνάται κατά περίπτωση από το Δικαστήριο. Παρά ταύτα, όμως, οι αποφάσεις του ΔΕΚ, με τις οποίες ορίζονται οι βασικές αρχές, είναι δυνατόν να δώσουν κατευθύνσεις για την διαπίστωση ασφαλών συμπερασμάτων.

Κατάχρηση εντοπίζεται «μόνο σε περιπτώσεις που, παρά την τυπική τήρηση των όρων που προβλέπονται στις σχετικές κοινοτικές ρυθμίσεις, δεν επιτεύχθηκε ο επιδιωκόμενος με τις ρυθμίσεις αυτές σκοπός και υπάρχει πρόθεση εξασφάλισης οφέλους, μέσω της τεχνητής δημιουργίας των προϋποθέσεων κτήσης του εν λόγω οφέλους»²⁰².

Από την Νομολογία του ΔΕΚ εμφανίζεται περαιτέρω ότι, η φοροαποφυγή καθίσταται αδίκημα μόνο όταν συνοδεύεται από «αμιγώς επίπλαστη κατάσταση που αποσκοπεί στην αποφυγή της υπαγωγής στην νομοθεσία του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους», ήτοι από τεχνητή ή πλασματική κατάσταση που δημιουργήθηκε από τον ίδιο τον φορολογούμενο για την αποφυγή φόρων. Οι επίπλαστες αυτές καταστάσεις είναι δυνατόν να αποφευχθούν με μέτρα περιορίζοντα την άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων, καθώς επιτάσσεται το γενικό συμφέρον, υπό την τήρηση ασφαλώς της αρχής της αναλογικότητας²⁰³. Επίπλαστη κατάσταση, κατά το ΔΕΚ, δεν αποτελεί μόνη η εγκατάσταση μιας συνδεόμενης εταιρείας στο εξωτερικό, αλλά απαιτείται η ύπαρξη «καταχρήσεως». Η ύπαρξη περισσότερων καταχρηστικών συμπεριφορών, όπως η ίδρυση εταιρείας «ταχυδρομικής θυρίδας» ή «προπετάσματος», λειτουργούν επιβαρυντικά, επιβάλλουν την στενή ερμηνεία των βασικών αρχών και τον εν τέλει χαρακτηρισμό της δεδομένης συμπεριφοράς ως απάτης και επομένως παράνομης ενέργειας.

Παράλληλα, έχει κριθεί ότι, κανόνες που διευκολύνουν τον χαρακτηρισμό μιας συμπεριφοράς ως αμιγώς τεχνητής και επίπλαστης και τίθενται από τα κράτη μέλη εξαιρετικώς για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τομείς, στους οποίους παρατηρούνται συνηθέστερα τέτοιες καταχρήσεις, είναι συμβατές με το Ευρωπαϊκό νομοθετικό σύστημά και είναι δυνατόν να λειτουργήσουν ευεργετικά ως ασφαλή κριτήρια προστασίας των φορολογικών συστημάτων²⁰⁴.

Στα πλαίσια της πολιτικής του συντονισμού των φορολογικών συστημάτων, η Επιτροπή αιτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εφεξής εν συντομία ΕΟΚΕ, την σύνταξη γνωμοδότησεως επί της άνω ανακοινώσεώς της.

Πράγματι, η τελευταία εξέδωσε την 2009/C77/29 Γνωμοδότησή της σύμφωνα με την οποία, αφ' ενός εγκρίνει την αντιμετώπιση του θέματος από την Επιτροπή και αφετέρου εφιστά την προσοχή της σε μια σειρά ειδικότερων ζητημάτων, τα οποία αξίζει να αναφερθούν εν συντομία. Ένα από αυτά είναι η διαφορά στην ερμηνεία των εννοιών του δανείου και της εισφοράς ιδίων κεφαλαίων ανάμεσα στις δικαιοδοσίες των κρατών μελών, η οποία καταλήγει είτε στην διπλή έκπτωση των τόκων, εάν θεωρηθεί η συναλλαγή δάνειο, είτε στην διπλή φορολόγησή τους, εάν χαρακτηρισθεί η συναλλαγή εισφορά ιδίων κεφαλαίων²⁰⁵. Επίσης, η ευνοϊκότερη φορολόγηση των

²⁰² Υποθέσεις Emsland-Staerke C-110/99, Halifax C-255/02

²⁰³ Υπόθεση Eg. Lankhorst, C-324/00

²⁰⁴ Υπόθεση Thin Cap, C-524/04.

²⁰⁵ ΕΟΚΕ, 2009/C77/29, Γνωμοδότηση, σελ. 3

εσόδων μιας ελεγχόμενης αλλοδαπής εταιρείας από την χώρα της μητρικής εταιρείας, κατά την ΕΟΚΕ, αποτελεί διακριτική μεταχείριση²⁰⁶. Η διαμόρφωση στοχοθετημένων φορολογικών κανόνων για τις ελεγχόμενες αλλοδαπές εταιρείες, ειδικώς για αυτές που δραστηριοποιούνται στο χρηματοπιστωτικό τομέα, είναι δυνατόν να αντιμετωπίσουν επιτυχώς περιπτώσεις παράνομων και εγκληματικών δραστηριοτήτων²⁰⁷.

Το ρυθμιστικό πεδίο των ανωτέρω ορισμών επιπίπτουν, κατά την ανακοίνωση της Επιτροπής και την γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, περιπτώσεις καταχρήσεων εντός και εκτός Ε.Ε..

Σχετικώς με τις εντός της Ε.Ε. καταχρήσεις, υπογραμμίζεται η ανάγκη για συντονισμό αφ' ενός των ρυθμίσεων των φορολογικών συστημάτων και αφετέρου των διοικητικών φορολογικών αρχών των κρατών μελών. «Η έλλειψη συντονισμένης αλληλεπίδρασης μεταξύ των φορολογικών συστημάτων των κρατών μελών...»²⁰⁸ θα αφήνει πάντα περιθώρια φορολογικού arbitrage, καταχρήσεων και τελικώς ακουσίων και εκουσίων περιπτώσεων φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής.

Αναφορικά με καταχρήσεις εκτός της Ε.Ε., δέον να γίνει διάκριση σε περιπτώσεις αφ' ενός ευρωπαϊκών εταιρειών που ελέγχονται από ομίλους εκτός Ε.Ε., και αφετέρου αλλοδαπών εταιρειών που ελέγχονται από ευρωπαϊκές μητρικές επιχειρήσεις, δηλονότι εταιρείες που εδρεύουν σε εξωχώρια κέντρα και ελέγχονται από ευρωπαϊκούς ομίλους. Στην πρώτη περίπτωση, τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τους κανόνες για την χαμηλή κεφαλαιοποίηση, διότι πρόκειται για περιπτώσεις «...χρηματοδότησης με δανειακά κεφάλαια εντός του ιδίου ομίλου» και εφαρμόζονται σε καταστάσεις που ένας «...αλλοδαπός μέτοχος έχει σημαντική συμμετοχή σε μια ημεδαπή θυγατρική...»²⁰⁹. Στην δεύτερη περίπτωση, εφαρμόζονται οι ρυθμίσεις για την φορολογική μεταχείριση των κερδών ελεγχόμενων αλλοδαπών επιχειρήσεων ή για συντομία ΕΑΕ. Και στις δύο περιπτώσεις η εφαρμογή των κανόνων πρέπει να εξετάζεται «υπό το πρίσμα» του άρθρου 43 της Συνθήκης της ΕΚ²¹⁰ και να στοχεύει μόνον στις αμιγώς επίπλαστες καταστάσεις. Στις περιπτώσεις, όμως, που δεν υφίσταται συνεργασία με τις αρχές της τρίτης χώρας, δεν είναι δυνατή η επιβεβαίωση της υπάρξεως της αμιγώς επίπλαστης καταστάσεως και συνεπώς, η εφαρμογή των ρυθμίσεων δύναται να προχωρήσει και χωρίς αυτή.

Πέραν τούτου, τα κράτη μέλη δεν εμποδίζονται να εφαρμόζουν τις ανωτέρω ρυθμίσεις κατά βούληση σε περιπτώσεις φυσικών ή νομικών προσώπων από τρίτες χώρες, καθώς η αρχή της ελευθερίας της εγκαταστάσεως υφίσταται μόνον υπέρ προσώπων των κρατών μελών της Κοινότητας.

Ειδικώς, όμως, για την αντιμετώπιση φοροαποφυγής, που συντελείται με την συμμετοχή αλλοδαπών νομικών προσώπων εκτός Ε.Ε., και υπό το δεδομένο ότι οι οδηγίες για τον φόρο των εταιρειών εφαρμόζονται μόνο στις εταιρείες των κρατών μελών της κοινότητας, απαραίτητο είναι, κατά την Επιτροπή²¹¹, σε πρώτο στάδιο να επιτευχθεί υψηλού επιπέδου συντονισμός των μέτρων και των αρχών των κρατών

²⁰⁶ Ibid, σελ. 4

²⁰⁷ Ibid, σελ. 4

²⁰⁸ COM (2007), 785 Τελικό, 10.12.2007, σελ. 7

²⁰⁹ Ibid, σελ. 9

²¹⁰ Υπόθεση Lasertec, C 492/04

²¹¹ COM (2007), 785 Τελικό, 10.12.2007, σελ. 10

μελών της Ε.Ε. κατά των καταχρήσεων που προέρχονται από εταιρείες τρίτων χωρών και σε δεύτερο στάδιο να πραγματοποιηθεί ευρύτερος διεθνείς συντονισμός μεταξύ τρίτων χωρών και κρατών μελών.

Σε κάθε περίπτωση, υπογραμμίζεται από την Επιτροπή και την ΕΟΚΕ η σημασία της εφαρμογής των κανόνων περί φοροαποφυγής, η οποία είναι καθοριστική περισσότερο για την ασφάλεια και σε δεύτερο επίπεδο για την φορολογία, δεδομένης της αυξανόμενης εγκληματικότητας, οικονομικής ή μη²¹².

Αναφορικά με την φορολόγηση των επιχειρήσεων ισχύει και η 90/434/ΕΟΚ Οδηγία, όπως τροποποιήθηκε με την 2005/19/ΕΚ Οδηγία, για το κοινό φορολογικό καθεστώς στις συγχωνεύσεις, διασπάσεις, εισφορές ενεργητικού και ανταλλαγές μετοχών που αφορούν εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών. Η κύρια ρύθμιση που εισάγει η Οδηγία είναι η απαλλαγή από την καταβολή φόρου υπεραξίας επί της συγχώνευσης ή διάσπασης εταιρειών κατά τον χρόνο που συμβαίνουν αυτές οι πράξεις και η υποχρέωση καταβολής του όταν η υπεραξία θα έχει πραγματοποιηθεί. Ειδική διάταξη στην Οδηγία δίδει το δικαίωμα σε κράτος μέλος να αρνηθεί την απόδοση των ευεργετημάτων της Οδηγίας σε εταιρεία, εάν οι πράξεις έχουν ως κύριο στόχο την φοροδιαφυγή. Κατά την Νομολογία του ΔΕΚ²¹³, η εξακρίβωση της φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής δέον να πραγματοποιείται μετά από συνολική εξέταση κάθε περιπτώσεως και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Γενικός κανόνας που αποκλείει «αυτόματα ορισμένες κατηγορίες πράξεων από το φορολογικό πλεονέκτημα, ανεξάρτητα εάν υπάρχει φοροδιαφυγή ή όχι θα ήταν αντίθετος με την Οδηγία και την άνω αρχή²¹⁴.

Η 90/435/ΕΟΚ Οδηγία του Συμβουλίου με τίτλο «σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς το οποίο ισχύει για τις μητρικές και θυγατρικές εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών», έτσι όπως ισχύει μετά τις τροποποιήσεις που επέφεραν οι 2003/123/ΕΚ και 2006/98/ΕΚ Οδηγίες, ρυθμίζει ότι, «τα κέρδη τα οποία η θυγατρική εταιρεία καταβάλλει κατά τη διανομή στη μητρική εταιρεία απαλλάσσονται από την παρακράτηση του φόρου στην πηγή»²¹⁵. Για την ορθή εφαρμογή της Οδηγίας ορίζεται ότι, εφαρμόζεται εν γένει στις διανομές κερδών των θυγατρικών εταιρειών προς τις μητρικές και ότι, μητρική εταιρεία θεωρείται η κατέχουσα τουλάχιστον ποσοστό 10% επί του κεφαλαίου της θυγατρικής. Βάσει της Οδηγίας αυτής επιχειρείται περιορισμός του φαινομένου της υποκεφαλαιοποίησης και της φοροαποφυγής με συγκεκριμένη διανομή κερδών υπό μορφή τόκων, καθώς κατ' αρ. 4 παρ.1 δεν τυγχάνουν απαλλαγής διασυννοριακές πληρωμές τόκων και δικαιωμάτων όταν α) θεωρούνται διανομή κερδών ή επιστροφή κεφαλαίου και β) πρόκειται για απαιτήσεις, οι οποίες παρέχουν δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη του οφειλέτη²¹⁶. Σε κάθε περίπτωση, κατά το αρ. 1 προβλέπεται ότι, η παρούσα Οδηγία δεν εμποδίζει την εφαρμογή εθνικών ρυθμίσεων κατά παράνομων πράξεων.

²¹² Ibid, σελ. 4

²¹³ Υπόθεση ΔΕΚ, C-28/95, Leur-Bloem

²¹⁴ Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε., 2006, Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, Ροκοπούλου Β., Η Οδηγία 90/435/ΕΟΚ σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς για τις συγχωνεύσεις, σελ. 270.

²¹⁵ Οδηγία 90/435/ΕΟΚ, αρ. 5

²¹⁶ Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε., 2006, Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, Κόδος Χ., Τεχνικές μείωσης του εταιρικού φόρου: η έννοια της υποκεφαλαιοποίησης, σελ. 192.

Κατά την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Διαιτησίας ή Σύμβαση 90/436, καθορίζεται διαδικασία διαιτησίας φιλικού διακανονισμού μεταξύ των εκάστοτε εμπλεκόμενων αρμοδίων φορολογικών αρχών σε περιπτώσεις διορθώσεως κερδών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων εγκατεστημένων σε διαφορετικά κράτη μέλη. Οι προϋποθέσεις για την ενεργοποίηση της διαδικασίας είναι: α) η ύπαρξη άμεσης ή έμμεσης συμμετοχής στη διοίκηση, τον έλεγχο ή το μετοχικό κεφάλαιο εταιρείας με έδρα σε άλλο κράτος μέλος και β) οι όροι συναλλαγών μεταξύ των δύο εταιρειών να διαφέρουν από αυτούς που θα ίσχυαν μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων. Κατά τον διακανονισμό εφαρμόζεται η αρχή «των πραγματικών συνθηκών της αγοράς στις συναλλαγές μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων» (arm's length), όπως αυτή διαμορφώθηκε από τον ΟΟΣΑ, ήτοι της προσαρμογής των τιμών στα επίπεδα που ισχύουν στην αγορά. Η εν λόγω οδηγία εφαρμόζεται στις περιπτώσεις «transfer pricing»²¹⁷, καθώς κατά το αρ. 1 παρ. 1 «Η Σύμβαση εφαρμόζεται όταν, για φορολογικούς σκοπούς, τα κέρδη που περιλαμβάνονται στα κέρδη μιας επιχείρησης ενός συμβαλλόμενου κράτους συμπεριλαμβάνονται ή είναι πιθανόν να συμπεριληφθούν και στα κέρδη μιας επιχείρησης άλλου συμβαλλόμενου κράτους» και κατά το αρ. 2 παρ. 1 εφαρμόζεται στους φόρους εισοδήματος. Με ζητήματα που άπτονται της εφαρμογής της Συμβάσεως ασχολήθηκε το «Κοινό φόρουμ της ΕΕ σχετικά με τις τιμές μεταβίβασης», το οποίο εκτόνησε τον Κώδικα συμπεριφοράς για την εφαρμογή της άνω Οδηγίας.

Αναφορικά με την φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις και άλλου είδους απαιτήσεις (τίτλοι δημοσίου, ομολογιακά δάνεια, τόκοι ΟΣΕΚΑ) υπό μορφή τόκων, μετά από μια μακρά περίοδο διαβουλεύσεων και ενστάσεων κυρίως από τις δικαιοδοσίες του Ην. Βασιλείου και του Λουξεμβούργου που αντιμετώπιζον ευνοϊκά τις εξωχώριες δραστηριότητες, ψηφίστηκε στις 3.6.2005 η οδηγία 2003/48/ΕΚ περί εναρμόνισης της φορολόγησης της τραπεζικής αποταμίευσης. Η Οδηγία εισάγει το σύστημα της πραγματικής φορολόγησης των προϊόντων αποταμίευσης στο κράτος κατοικίας του φορολογουμένου²¹⁸ και εφαρμόζεται μόνο στα φυσικά πρόσωπα, που κατοικούν εντός της Ε.Ε. Κατά το αρ. 9 ορίζεται ότι, εφαρμόζεται, στις περιπτώσεις φοροδιαφυγής τόκων, η οδηγία 77/799 σχετικά με την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών. Σημειώνεται δε ότι, κατά τις περιπτώσεις της φοροδιαφυγής τόκων δεν παρέχεται η δυνατότητα σε κράτος μέλος να αρνηθεί την διαβίβαση των πληροφοριών δυνάμει του αρ. 8 της οδηγίας 77/799²¹⁹. Κατά ταύτα, αίρεται στην ουσία το τραπεζικό απόρρητο προκειμένου να καταπολεμηθεί η φοροδιαφυγή και κάθε κράτος μέλος θα έχει την δυνατότητα να φορολογεί τις αποταμιεύσεις των κατοίκων του που ευρίσκονται σε τράπεζες άλλων κρατών μελών²²⁰. Κατά δε τα αρ. 10 και 17 της Οδηγίας προβλέφθηκε ότι, τα κράτη μέλη θα εφαρμόσουν την Οδηγία από την 1.1.2005 με την ταυτόχρονη εφαρμογή από τρίτα κράτη (Ανδόρα, Άγιος Μαρίνος, Ελβετία, Λιχτενστάιν, Μονακό) ισοδύναμα μέτρα με αυτά της Οδηγίας. Στις 2 Ιουνίου 2004 το Συμβούλιο εξέδωσε την 2004/912/ΕΚ Απόφαση δυνάμει της οποίας υπεγράφη στις 26.10.2004 συμφωνία μεταξύ Ε.Ε. και

²¹⁷ Ibid, σελ. 194

²¹⁸ Ibid, Στέφου Μ., Η Οδηγία 2003/48/ΕΚ για την φορολόγηση των τόκων των τραπεζικών καταθέσεων, σελ. 248.

²¹⁹ Ibid, Μπάρικη Β., Η διοικητική συνεργασία σε κοινοτικό και πολυμερές επίπεδο: η οδηγία 77/799/ΕΟΚ, σελ. 318

²²⁰ Ibid, Στέφου Μ., Η Οδηγία 2003/48/ΕΚ για την φορολόγηση των τόκων των τραπεζικών καταθέσεων, σελ. 249.

Ελβετίας με τους εξής κυριότερους όρους: α) φόρος παρακράτησης εισοδήματος στα ίδια ποσοστά με αυτά του Βελγίου, του Λουξεμβούργου και της Αυστρίας κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου της οδηγίας, β) επιλογή για το φορολογούμενο να φορολογηθεί στο κράτος κατοικίας του αντί του φόρου παρακράτησης, γ) δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών κατόπιν αιτήσεως σε περιπτώσεις φορολογικής απάτης ή παράνομων πράξεων, δ) δυνατότητα αναθεώρησης από τα συμβαλλόμενα μέρη σύμφωνα με τις διεθνείς εξελίξεις. Οι άνω όροι αποτελούν την βάση των συμφωνιών Ε.Ε. με την Ανδόρα, Άγιο Μαρίνο, Λιχτενστάιν και Μονακό²²¹.

Σχετικά με το σύστημα φορολόγησης των τόκων και των δικαιωμάτων που καταβάλλονται μεταξύ συνδεδεμένων εταιρειών διαφορετικών κρατών μελών ισχύει η 2003/49/ΕΚ Οδηγία, η οποία διασφαλίζει ότι οι πληρωμές των άνω τόκων και δικαιωμάτων θα φορολογούνται μόνο μια φορά σε ένα κράτος μέλος²²². Κατά το αρ. 4 δεν εφαρμόζονται οι ευεργετικές διατάξεις της παρούσας Οδηγίας στις περιπτώσεις που: α) οι πληρωμές θεωρούνται διανομή κερδών ή επιστροφή κεφαλαίου σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους της παρακράτησης στην πηγή, β) οι πληρωμές σχετίζονται με απαιτήσεις που παρέχουν δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη του οφειλέτη, γ) οι πληρωμές σχετίζονται με απαιτήσεις οι οποίες παρέχουν στον πιστωτή το δικαίωμα να ανταλλάξει το δικαίωμα είσπραξης τόκων το οποίο έχει με δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη του οφειλέτη, δ) οι πληρωμές σχετίζονται με απαιτήσεις που δεν περιλαμβάνουν πρόβλεψη για την εξόφληση του βασικού ποσού ή στις οποίες η εξόφληση προβλέπεται μετά την πάροδο πλέον των 50 ετών από την ημερομηνία γένεσης της απαίτησης. Με την ανωτέρω διάταξη γίνεται προσπάθεια περιορισμού της φοροδιαφυγής μέσω της συγκεκριμένης διανομής κερδών των εταιρειών²²³.

Με την υπ' αριθ. 1482/2007 Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου θεσπίστηκε κοινοτικό πρόγραμμα για τη βελτίωση της λειτουργίας των συστημάτων φορολογίας στην εσωτερική αγορά, με την ονομασία *Fiscalis 2013*. Κύριος στόχος του προγράμματος, όπως διατυπώνεται στο άρθρο 4, είναι η βελτίωση της ορθής λειτουργίας των φορολογικών συστημάτων των κρατών. Μέτρα για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι η ύπαρξη κοινού συστήματος επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών, η διενέργεια πολυμερών ελέγχων, σεμιναρίων, η συγκρότηση ομάδων έργου, η πραγματοποίηση επισκέψεων εργασίας και γενικά δραστηριοτήτων κατάρτισης των υπαλλήλων των αρχών των κρατών μελών.

2.2.1.2 Έμμεση Φορολογία

Την Επιτροπή απασχολεί και το ζήτημα της φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής στην έμμεση φορολογία. Ειδικώς, δέον να σημειωθεί ότι, «...ο τομέας της έμμεσης φορολογίας χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερο βαθμό εναρμόνισης...»²²⁴.

²²¹ <http://www.fidomes.com/EN/luxembourg/index.asp?idLux=6>

²²² Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε., 2006, Η φορολογία των εταιρειών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, Αναγνώστου Α., Η οδηγία 2003/49 περί φορολόγησης εταιρικών τόκων και δικαιωμάτων, σελ. 304

²²³ Βλ. και κεφάλαιο 2.1.2.4.1

²²⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, 23.11.2007, COM (2007) 758 Τελικό, σελ. 3

Τα κυριότερα νομοθετήματα σχετικά με και την διοικητική συνεργασία στην έμμεση φορολογία είναι: α) ο Κανονισμός 2073/2004 για την διοικητική συνεργασία και αμοιβαία συνδρομή των φορολογικών αρχών των κρατών μελών στον τομέα των ειδικών φόρων κατανάλωσης, β) η Οδηγία 2006/112/ΕΚ με τον τίτλο «σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας», γ) ο Κανονισμός 1798/2003 για την διοικητική συνεργασία στον τομέα του Φ.Π.Α. (ο οποίος κατήργησε τον 218/92) και δ) η Οδηγία 77/799/ΕΟΚ αναφορικά με λοιπούς έμμεσους φόρους που δεν εμπίπτουν στις ανωτέρω περιπτώσεις. Στις 2.2.2009 η Επιτροπή υπέβαλε Πρόταση Οδηγίας με τίτλο «σχετικά με την διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας», το πεδίο εφαρμογής της οποίας, εφόσον εγκριθεί, θα είναι ακριβώς το ανωτέρω, ήτοι όλοι οι έμμεσοι φόροι πλην του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης.

Ειδικότερα, το φαινόμενο της απάτης του τομέα του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας αποτελεί το κύριο μέλημα του Συμβουλίου ECOFIN²²⁵. Στις 31.5.2006 η Επιτροπή συνέταξε την πρώτη από μια σειρά Ανακοινώσεων σχετικά με την συνεργασία για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής²²⁶ και στις 28 Νοεμβρίου 2006 συγκρότησε την «ομάδα εμπειρογνομόνων της στρατηγικής για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής».

Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, η ύπαρξη της εσωτερικής αγοράς υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διαθέσουν «περισσότερους πόρους στην διοικητική συνεργασία προκειμένου να διασφαλίσουν την ορθή λειτουργία του κοινού συστήματος Φ.Π.Α.»²²⁷ και υπογράμμισε την ανάγκη ταχύτερης ανταλλαγής πληροφοριών, ώστε να ενημερώνονται τα φορολογικά συστήματα όλων των φορολογικών αρχών έγκαιρα για να είναι σε θέση να διαπιστώσουν τυχόν παράνομες ενέργειες στο έδαφός τους.

Στην Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο της 23ης Νοεμβρίου 2007 για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής στον τομέα του Φ.Π.Α., η Επιτροπή προτείνει την επίτευξη υψηλότερου επιπέδου εναρμόνισης των νομοθεσιών και συνεργασίας των κρατικών αρχών για την επιτυχή προστασία των εσόδων των κρατών- μελών από τον Φ.Π.Α.²²⁸. Συστήνει α) την λήψη των αναγκαίων μέτρων σε κάθε κράτος- μέλος, ώστε να είναι δυνατή η ποινική δίωξη προσώπων που ενέχονται σε απάτη με σκοπό την αποφυγή φόρων σε άλλο κράτος μέλος²²⁹, β) την κατάργηση κάθε εμποδίου στην προσπάθεια επίτευξης ταχύτερης ανταλλαγής σημαντικών πληροφοριών μεταξύ των αρχών²³⁰ και γ) την αμοιβαία συνδρομή των αρχών των κρατών μελών για την είσπραξη του Φ.Π.Α.²³¹. Ειδικότερα, για την αντιμετώπιση του λεγόμενου «αφανούς εμπορίου», δια του οποίου παρεμβαίνουν πολλοί παράγοντες με σκοπό να καλυφθεί ο δόλιος χαρακτήρας της αλυσίδας συναλλαγών, προτείνεται η ανάπτυξη του συστήματος της αλληλέγγυου ευθύνης²³², δηλαδή του ορισμού τρίτου προσώπου για την πληρωμή του φόρου αλληλεγγύως. Την μέθοδο του αφανούς

²²⁵ Ibid, σελ.3

²²⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, 31.5.2006, COM (2006) 254 Τελικό

²²⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, 23.11.2007, COM (2007) 758 Τελικό, σελ.9

²²⁸ http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/131061_el.htm

²²⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, 23.11.2007, COM (2007) 758 Τελικό, σελ. 11

²³⁰ Ibid, σελ.9

²³¹ Ibid, σελ.9

²³² Ibid, σελ.12

εμπορίου εφήρμοσαν εταιρείες της Ε.Ε. δημιουργώντας εκουσίως μια σύνθετη αλυσίδα συναλλαγών με σκοπό την αποφυγή της φορολογίας²³³..

Εν συνεχεία η Επιτροπή συνέταξε την από 1.12.2008 Ανακοίνωσή²³⁴ της, δια της οποίας προτείνει ένα βραχυπρόθεσμο σχέδιο δράσης, το οποίο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων: α) μέτρα για την πρόληψη της απάτης μέσω του Φ.Π.Α., όπως τον ορισμό κοινών ελαχίστων προϋποθέσεων για την εγγραφή και διαγραφή από τα μητρώα Φ.Π.Α., την εναρμόνιση των κανόνων τιμολόγησης, β) μέτρα για τον εντοπισμό της απάτης του Φ.Π.Α., όπως η αυτοματοποιημένη πρόσβαση στα δεδομένα, ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, γ) μέτρα για την είσπραξη και ανάκτηση των φόρων, όπως η από κοινού και εις ολόκληρο ευθύνη και η κοινή ευθύνη για την προστασία των εσόδων όλων των κρατών μελών. Σημειώνει δε ότι, «ορισμένες παγιωμένες διοικητικές πρακτικές θα πρέπει να αλλάξουν» και ταυτόχρονα θα πρέπει να διατεθούν πόροι για να ληφθούν μέτρα, όπως η δημιουργία αυτοματοποιημένου συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών²³⁵. Συνεπώς, καταλήγει ότι η τελική αποτελεσματικότητα της αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής εναπόκειται στην προθυμία της εφαρμογής των μέτρων από τα κράτη μέλη, τα οποία έχουν και την κύρια ευθύνη²³⁶.

Στα πλαίσια των νομοθετικών πρωτοβουλιών της Επιτροπής στον τομέα αυτό εντάσσονται: α) η Πρόταση Οδηγίας για την τροποποίηση της Οδηγίας 112/2006²³⁷ και β) η Πρόταση Κανονισμού για την τροποποίηση του Κανονισμού 1789/2003²³⁸. Οι νέες ρυθμίσεις που προτείνονται είναι α) σχετικά με την Οδηγία μέτρα για την ταχύτερη και συχνότερη ενημέρωση των αρχών για τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, ρυθμίσεις για την διασταύρωση πληροφοριών κ.α. και β) σχετικά με τον Κανονισμό ο ορισμός της προθεσμίας προσβάσεως στις πληροφορίες αρχής κράτους μέλους σε ένα μήνα από το τέλος του ημερολογιακού μήνα που αναφέρονται οι πληροφορίες.

2.2.2 Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Πρώτη οδηγία που ίσχυσε στην Ευρώπη για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ήταν η 91/308/ΕΟΚ. Δυνάμει της Οδηγίας αυτής συστήθηκε επιτροπή επαφών για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για πρώτη φορά επιβλήθηκε η υποχρέωση εξακρίβωσης της ταυτότητας του πελάτη στις επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα. Το δεύτερο νομοθετικό κείμενο θεσπίστηκε για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες ήταν η Οδηγία 2001/97/ΕΚ.

²³³ Συνήθως, τον ρόλο μεσάζοντα διαδραμάτιζαν ελβετικές εταιρείες.

²³⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, 1.12.2008, COM (2008) 807 Τελικό

²³⁵ Ibid, σελ. 13

²³⁶ Ibid, σελ. 13

²³⁷ COM(2008) 147 Τελικό, CNS 2008/0058, 17.3.2008

²³⁸ COM(2008) 147 Τελικό, CNS 2008/0059, 17.3.2008

Εν συνεχεία και μετά από τις σημαντικότερες εξελίξεις, θεωρήθηκε αναγκαία η ρητή αναφορά στο αδίκημα της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας²³⁹ και η εναρμόνιση των κοινοτικών κανόνων με τις τροποποιημένες από τον Ιούνιο του 2003 Συστάσεις της FATF μέσω της έκδοσης νέας Οδηγίας. Πέραν των ανωτέρω, διαπιστώθηκε ότι η παλαιότερη οδηγία δεν πληρούσε τις αναγκαίες νέες προϋποθέσεις και ειδικότερα «...περιελάμβανε σχετικά λίγες λεπτομέρειες²⁴⁰...» για τις απαιτούμενες διαδικασίες της εξακρίβωσης και ελέγχου του πελάτη από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Κατά ταύτα θεωρήθηκε αναγκαία η σύνταξη της νέας Οδηγίας 2005/60/ΕΚ δια της οποίας καταργήθηκε η ανωτέρω παλαιότερη. Η σήμερα ισχύουσα 2005/60/ΕΚ Οδηγία τροποποιήθηκε αναφορικά με κάποιες διατάξεις τεχνικού και μη ουσιαστικού χαρακτήρα από την 2008/20/ΕΚ Οδηγία και εξειδικεύτηκε, σε ορισμένες διατάξεις της, με την 2006/70/ΕΚ Οδηγία της Επιτροπής²⁴¹ με τίτλο «για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με τον ορισμό του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου», τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή εξαιρέσεων σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή βάση.

Σύμφωνα με το αρ. 1 της ως άνω σήμερα ισχύουσας Οδηγίας «τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας απαγορεύονται.» Η ειδική αναφορά στην χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αποτελεί ένα από τα νέα στοιχεία της νεότερης Οδηγίας.

Το πεδίο εφαρμογής της εκτείνεται, κατά το άρθρο 2, στα πιστωτικά ιδρύματα, τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, σε ελεγκτές, λογιστές, φορολογικούς συμβούλους, συμβολαιογράφους, νομικούς που ενεργούν αγοραπωλησίες ακινήτων, επιχειρήσεων, διαχείριση χρημάτων πελατών τους κ.α., στους φορείς παροχής υπηρεσιών σε εταιρείες καταπιστευματικής διαχείρισης, κτηματομεσίτες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα που εμπορεύονται αγαθά των οποίων η αποπληρωμή γίνεται με μετρητά ποσού μεγαλύτερου των 15.000€ και στα καζίνα.

Η Οδηγία είναι ελάχιστης εναρμόνισης, καθώς όπως ορίζεται στο αρ. 5, τα κράτη μέλη δύνανται να υιοθετήσουν αυστηρότερες ρυθμίσεις από αυτές της Οδηγίας.

Νεότερο στοιχείο σε σχέση με τις παλαιότερες Οδηγίες αποτελεί η «σημαντική επέκταση των λεπτομερειών που αφορούν την δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και εξακρίβωση της ταυτότητας συμπεριλαμβανομένης της κυριότητας του δικαιούχου²⁴²». Βασικός άξονας των ρυθμίσεων αποτελεί, δίχως άλλο, η

---

²³⁹ COM (2004), 448 Τελικό, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής & Κοινωνικής Πολιτικής, με τίτλο «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας», Σημείο 1.2, σελ. 1

²⁴⁰ Οδηγία 2005/60/ΕΚ, Σημείο 9

²⁴¹ Κατά τα οριζόμενα στο κεφάλαιο VI (άρθρα 40 και 41) της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ

²⁴² COM (2004), 448 Τελικό, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής & Κοινωνικής Πολιτικής, με τίτλο «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας», Σημείο 2.3 iii), σελ. 1

απαγόρευση της ανωνυμίας των καταθετών και πελατών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Τα ιδρύματα και οι επαγγελματίες που αναφέρθηκαν ανωτέρω έχουν υποχρέωση να τηρούν «τα μέτρα δέουσας επιμέλειας», τα οποία συμπεριλαμβάνουν εξακρίβωση στοιχείων, ταυτοποίηση πελάτη, εξακρίβωση του πραγματικού δικαιούχου, συλλογή πληροφοριών, άσκηση εποπτείας κ.α.

Το άρθρο 13 ορίζει υπό ποιες προϋποθέσεις απαιτείται η εφαρμογή «αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη». Η εφαρμογή, λοιπόν, όλων των κανόνων της αυξημένης δέουσας επιμέλειας, είναι αναγκαία: α) όταν ο πελάτης δεν είναι παρών, ήτοι όταν διενεργεί συναλλαγές εξ αποστάσεως, β) όταν πελάτης είναι τραπεζικό ίδρυμα από το εξωτερικό, π.χ. εξωχώρα τράπεζα και γ) όταν ο πελάτης είναι πολιτικό πρόσωπο άλλου κράτους μέλους ή τρίτου κράτους. Απαγορεύεται η σύναψη συναλλακτικών σχέσεων με εικονικές τράπεζες και κάθε άλλο πρόσωπο που μέσω προϊόντων ή συναλλαγών προσπαθεί να νομιμοποιήσει έσοδα από εγκληματικές πράξεις ή να χρηματοδοτήσει τρομοκρατικές ενέργειες. Όπως γίνεται φανερό, το υψηλότερο επίπεδο επαγρύπνησης και ελέγχου επιβάλλεται στις περιπτώσεις που συναλλασσόμενος είναι νομικό ή φυσικό πρόσωπο από εξωχώρα δικαιοδοσία, όπου συνήθως υφίσταται ένα πέπλο ανωνυμίας. Πράγματι, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Ε.Ε., έκτοτε απαιτούν περισσότερα στοιχεία και νομιμοποιητικά έγγραφα από πελάτες, που διατηρούν σχέσεις με εξωχώρα κέντρα.

Η Οδηγία, στα άρθρα 20 και επόμενα, επιβάλλει την σύσταση εθνικών μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών, στις οποίες τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να δίνουν αναφορά για περιπτώσεις ύποπτες «ξεπλύματος» παράνομου χρήματος ή χρηματοδοτήσεως τρομοκρατίας.

Νέο στοιχείο σε σχέση με τα παλαιότερα νομοθετήματα, αποτελεί η ορισμένη στο άρθρο 27 υποχρέωση των κρατών μελών να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των υπαλλήλων και εργαζομένων που συντάσσουν εκθέσεις σχετικά με παράνομες νομιμοποιήσεις εσόδων ή χρηματοδοτήσεις τρομοκρατικών ενεργειών.

Επίσης, νέα είναι και η ρύθμιση των αρ. 28 επ., σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται η γνωστοποίηση στον πελάτη της ενάρξεως έρευνας ή συντάξεως εκθέσεως σχετικής με παράνομη νομιμοποίηση εσόδων ή χρηματοδότηση τρομοκρατίας.

Τελευταία νέα²⁴³ – σε σχέση με τις παλαιές Οδηγίες- ρύθμιση υφίσταται και στο άρθρο 31, εις το οποίο ορίζεται ότι η εφαρμογή των κανόνων και προτύπων της δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη της Οδηγίας αυτής θα εφαρμόζονται και στα υποκαταστήματα ή θυγατρικές επιχειρήσεις χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών μελών.

Εν τέλει, η Οδηγία ρυθμίζει ειδικότερα τα μέτρα εκτέλεσης των κανόνων της, τα απαραίτητα στοιχεία που θα πρέπει να πληροί η εποπτεία των φορέων που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της, την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των κρατικών αρχών και την υποχρέωση των κρατών μελών για ορισμό κυρώσεων σε περίπτωση παράβασής της.

²⁴³ COM (2004), 448 Τελικό, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής & Κοινωνικής Πολιτικής, με τίτλο «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας», Σημείο 2.1.3 vi) σελ.1

Παράλληλα και προς συμπλήρωση των ανωτέρω ρυθμίσεων, εξεδόθη ο 1889/2005 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 26^{ης} Οκτωβρίου 2005 με τίτλο «για τον έλεγχο των ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται ή εξέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση», καθώς διαπιστώθηκε ότι, η εφαρμογή από τα κράτη μέλη ανομοιογενών συστημάτων ελέγχου ρευστών διαθεσίμων δεν διασφαλίζει την ασφάλεια της εσωτερικής αγοράς, σε συνθήκες, μάλιστα, όπου παρατηρείται «κίνδυνος αύξησης των κινήσεων ρευστών διαθεσίμων για παράνομων σκοπούς»²⁴⁴. Ο Κανονισμός αυτός εναρμονίζεται με την 9^η Σύσταση της FATF για την αποτροπή παράνομων διασυννοριακών μεταφορών χρημάτων με φυσικό τρόπο. Ορίζεται ότι «ρευστά διαθέσιμα» χαρακτηρίζονται α) οι διαπραγματεύσιμοι τίτλοι στον κομιστή κ.τ.τ. και β) τα μετρητά. Ο Κανονισμός επιβάλλει την υποχρέωση σε κάθε εισερχόμενο ή εξερχόμενο φυσικό πρόσωπο, που φέρει μαζί του ρευστά διαθέσιμα από 10.000€ και άνω, να υποβάλλει δήλωση, το περιεχόμενο της οποίας ορίζεται στην παρ. 2 του αρ. 3 του Κανονισμού. Με τον τρόπο αυτό, «...εξασφαλίζεται ισοδύναμο επίπεδο ελέγχου των διασυννοριακών κινήσεων σε όλη την Κοινότητα...»²⁴⁵. Ο Κανονισμός τέθηκε σε εφαρμογή την 15^η Ιουνίου 2007.

Στο σημείο αυτό δέον να αναφερθεί και ο Κανονισμός 1781/2006 του Κοινοβουλίου και Συμβουλίου με τίτλο «περί των πληροφοριών του πληρωτή που πρέπει να συνοδεύουν τις μεταφορές των χρηματικών ποσών», ο οποίος έχει συμπληρωματικό χαρακτήρα ως προς την Οδηγία 2005/60/ΕΚ. Με τον Κανονισμό επιδιώκεται η ενιαία εφαρμογή από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της υπ' αρ. 7 Ειδικής Σύστασης της FATF για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας²⁴⁶. Το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (αρ. 3) εκτείνεται σε όλες τις μεταφορές χρηματικών ποσών από και προς πάροχο υπηρεσιών πληρωμών εγκατεστημένο στην Κοινότητα. Οι πληροφορίες του πληρωτή που απαιτούνται κατά το άρθρο 4 είναι α) όνομα, β) διεύθυνση ή ημερομηνία και τόπος γέννησης και γ) αριθμός λογαριασμού ή, εάν δεν έχει, τον αποκλειστικό κωδικό του. Εξαιρέση εισάγεται στην περίπτωση που τόσο ο πληρωτής όσο και ο αποδέκτης των χρημάτων είναι εγκατεστημένοι στην Κοινότητα και απαιτείται αντί των παραπάνω στοιχείων μόνο οι αριθμοί λογαριασμού των, κατά το αρ. 6. Περαιτέρω, ορίζεται η τήρηση αρχείων των πληρωτών επί πενταετία, η υποχρέωση αναφοράς των ύποπτων συναλλαγών (αρ. 11) και υποχρεώσεις συνεργασίας των ιδρυμάτων με τις αρμόδιες αρχές (αρ. 14), καθώς και ειδικότερα μέτρα εφαρμογή του Κανονισμού²⁴⁷.

2.2.3 Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας

Στα πλαίσια των ελευθεριών που συνεπάγεται η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έχουν προκύψει εξαιρετικά πολύπλοκες μορφές διεθνικής απάτης²⁴⁸ σε τομείς που καλύπτουν τόσο την φορολογία και τον Φ.Π.Α., όσο και την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες.

²⁴⁴ Δουβής Π., 2008. Offshore Δραστηριότητες, σελ. 707

²⁴⁵ Δουβής Π., 2008. Offshore Δραστηριότητες, σελ. 707

²⁴⁶ <http://www.hba.gr/Xrimatopistotiko/3xrimatDetails.asp?Mpage=14&Id=21>

²⁴⁷ Συμπληρωματικά, για την ορθή εφαρμογή του Κανονισμού λαμβάνεται υπ' όψιν η Κοινή Θέση CEBS 2008 156/CEIOPS-3L3-12-08/CESR/08/773/16.10.08

²⁴⁸ Κανονισμός του Συμβουλίου, 14.9.2006, COM (2006) 473, Τελικό, σελ.2

Με σκοπό την καθιέρωση της ποινικής ευθύνης των διενεργούντων απάτη, που ζημιώνει τα οικονομικά συμφέροντα των κρατών- μελών υπεγράφη η Σύμβαση για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκή Ένωσης. Η Σύμβαση προβλέπει την υιοθέτηση ρυθμίσεων ουσιαστικού δικαίου, όπως η καθιέρωση της ποινικής ευθύνης των διευθυντών της επιχείρησης, η ευθύνη των νομικών προσώπων, η δήμευση περιουσίας προερχόμενης από παράνομες δραστηριότητες, η ποινικοποίηση της διαφθοράς, της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες κ.α., και δικονομικού δικαίου. Μεταγενέστερες εκθέσεις της Επιτροπής, στις οποίες αξιολογείται η υιοθέτηση των άνω κανόνων της Συμβάσεως, διαπιστώνουν ότι, δεν έχουν ληφθεί όλα τα επαρκή μέτρα για την πλήρη συμμόρφωση με την Σύμβαση²⁴⁹. Σύμφωνα με την νεότερη Έκθεση²⁵⁰, τα κράτη- μέλη έχουν διαμορφώσει ένα επαρκές ρυθμιστικό πλαίσιο κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες, έχουν αναπτύξει τους απαραίτητους κανόνες για την πάταξη της διαφθοράς και θεσπίστηκαν ικανοποιητικοί κανόνες για την προστασία των χρηματοοικονομικών συμφερόντων της κοινότητας²⁵¹. Παρά ταύτα, πολλά κράτη δεν είχαν, μέχρι την σύνταξη της άνω εκθέσεως, υιοθετήσει κανόνες για την ποινική ευθύνη των διευθυντικών στελεχών των επιχειρήσεων, ενώ διαπιστώθηκε εναρμόνιση στον τομέα της ευθύνης νομικών προσώπων και της δήμευσης της περιουσίας τους²⁵².

Στα πλαίσια των δράσεων της κοινότητας κατά της απάτης, συστήθηκε η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Καταπολέμηση της Απάτης (OLAF). Η λειτουργία της καθώς και οι έρευνες που διεξάγονται από αυτήν ρυθμίζονται από τον Κανονισμό 1073/1999 και σύντομα από τον -υπό πρόταση ακόμα- Κανονισμό²⁵³.

Σύμφωνα τον υπό πρόταση Κανονισμό, θεσπίζονται μέτρα αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών των κρατών μελών. Τα μέτρα αυτά αφορούν την παροχή πληροφοριών με αίτηση (αρ. 6 Τίτλος II Κεφάλαιο 1), τις διοικητικές έρευνες κατόπιν αιτήματος (αρ. 7), τις έρευνες εξουσιοδοτημένων εκπροσώπων αρχών σε άλλο κράτος μέλος (αρ. 8), την θέσπιση προθεσμίας για την αποστολή πληροφοριών όχι μεγαλύτερη των 6 εβδομάδων (αρ. 10) και τον καθορισμό των προϋποθέσεων αυτόβουλης γνωστοποίησης πληροφοριών (αρ. 12). Επίσης, προβλέπεται η άρνηση αρχής κράτους μέλους να συνδράμει στην διοικητική συνεργασία μόνο λόγω δημοσίου συμφέροντος.

Η προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας επιτυγχάνεται και με το κοινοτικό πρόγραμμα δράσης «Hercules». Το ανωτέρω πρόγραμμα παρατάθηκε με την απόφαση 878/2007/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και μετονομάστηκε σε «Hercules II». Κατά την άνω απόφαση, το πρόγραμμα σκοπεύει στην παροχή τεχνικής βοήθειας στις κρατικές αρχές μέσω της ανάπτυξης βάσεων δεδομένων και εργαλείων μηχανοργάνωσης και την συνεχή εκπαίδευση των υπαλλήλων των αρμοδίων αρχών με την διενέργεια σεμιναρίων και διασκέψεων (αρ.1). Το πρόγραμμα αξιολογείται ετησίως από την επιτροπή OLAF.

²⁴⁹ Έκθεση της Επιτροπής, 25.10.2004, COM (2004) 709, Τελικό, παρ. 3.4

²⁵⁰ Έκθεση της Επιτροπής, 14.2.2008, COM (2008) 77, Τελικό, παρ. 3.4

²⁵¹ Ibid, παρ. 2.1

²⁵² Ibid, παρ. 2.2

²⁵³ Τροποποιημένη Πρόταση Κανονισμός του Συμβουλίου, 14.9.2006, COM (2006), 473

2.3. Νέο Εθνικό ρυθμιστικό πλαίσιο

2.3.1 Αντιμετώπιση της Φοροδιαφυγής

Ως απαρχή της νομοθετικής παρέμβασης στο ζήτημα των υπεράκτιων εταιρειών θεωρείται ο Αναγκαστικός Νόμος 89/1967 «περί εγκαταστάσεως εν Ελλάδι αλλοδαπών εμποροβιομηχανικών εταιριών», ο οποίος συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε από τον Α.Ν. 378/1968 και τους νόμους 27/1975 και 814/1978.

Με τον νόμο αυτό δημιουργήθηκε ειδικό θεσμικό πλαίσιο κανόνων δικαίου, με τους οποίους παρείχεται προνομιακή μεταχείριση και αναγνωρίζονται σημαντικά κίνητρα και φορολογικές ελαφρύνσεις για την εγκατάσταση στην Ελλάδα αλλοδαπών επιχειρήσεων, το αντικείμενο δραστηριότητας των οποίων ευρίσκεται έξω από τη χώρα²⁵⁴. Τα ανωτέρω προνόμια παρέχονταν σε τραπεζικές, εμποροβιομηχανικές, ναυτιλιακές και τεχνικές επιχειρήσεις, καθώς και σε υποκαταστήματα αλλοδαπών επιχειρήσεων που δημιουργήθηκαν δυνάμει του ν.δ. 2687/1953 «περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού».

Η νομοθετική αυτή παρέμβαση αποσκοπούσε, κατά την πολιτική της εποχής, «στα οφέλη που θα προέκυπταν από την ανάπτυξη στον ελληνικό χώρο ενός καλά οργανωμένου και λειτουργούντος χρηματοπιστωτικού κέντρου, το οποίο θα συνδεόταν στενά με την ανάπτυξη και ενός υψηλού επιπέδου ναυτιλιακού κέντρου²⁵⁵». Συνεπώς, εμφανίζεται ότι επιδίωξη της άνω προσέγγισης δεν ήταν η προσέλκυση εξωχώριων δραστηριοτήτων και η ανάπτυξη ενός φορολογικού παραδείσου υπό την σημερινή έννοια, αλλά αντίθετα η προσέλκυση πραγματικών επενδύσεων και επιχειρήσεων από το εξωτερικό²⁵⁶.

Έκτοτε, η Ελλάδα δεν έγινε σημαντικό χρηματοπιστωτικό κέντρο, ούτε προσέλκυσε μεγάλο αριθμό αλλοδαπών επενδύσεων. Παρά ταύτα, το καθεστώς που υπήρχε ήταν αδιαμφισβήτητα ευνοϊκό για τους Έλληνες επιχειρηματίες, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν μέχρι τότε αφειδώς αλλοδαπά νομικά πρόσωπα για να προωθήσουν τα οικονομικά τους συμφέροντα αποφεύγοντας την φορολογική πολιτική της χώρας. Αποτέλεσμα του φαινομένου ήταν η ύπαρξη σημαντικού ύψους φοροδιαφυγής. Όπως διαπίστωσαν οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών και η επιτροπή Γεωργακόπουλου, το ζήτημα διέθετε τρεις διαστάσεις: «α) εξαγωγή κερδών, μέσω της υπερτίμησης της αξίας των εισροών ή υποτίμησης της αξίας των πωλήσεων προς τις χώρες με ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς, για αποφυγή της φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων, β) μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων, λ.χ. ακινήτων, σκαφών, μετοχών κ.α. για την αποφυγή της φορολογίας κληρονομιών και γ) μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων, τα οποία χρησιμοποιούνται ως τεκμήρια, με στόχο την αποφυγή φορολογίας εισοδήματος που θα προέκυπτε από την εφαρμογή του τεκμηρίου.»²⁵⁷

Το καθεστώς μεταβλήθηκε αρχικά με τους νόμους 2992/2002 και 3052/2002 και άλλαξε ριζικά με τον Νόμο 3091/2002. Με τον τελευταίο νόμο, ο οποίος αποβλέπει στον περιορισμό της φοροδιαφυγής των εξωχώριων εταιρειών, σημαντικά

²⁵⁴ Τραγκάκης Γ., 1996, Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, σελ.182

²⁵⁵ Ibid, σελ.183

²⁵⁶ Ibid

²⁵⁷ Λεοντάρης Μ., 2003, Προσωπικές εταιρείες- Ε.Π.Ε.- Κοινοπραξίες, σελ.420

από τα πλεονεκτήματα που παρουσίαζαν οι εξωχώριες εταιρείες καταργήθηκαν όσον αφορά την ελληνική επικράτεια.

Εξωχώρια εταιρεία σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 7 του νόμου είναι «η εταιρεία που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της οποίας δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής μεταχείρισης.»

Σύμφωνα με τα άρθρα 15 έως και 18, ορίζεται ότι, οι εξωχώριες εταιρείες που έχουν εμπράγματο δικαίωμα επί ακινήτου που ευρίσκεται στην Ελλάδα υποχρεούνται σε καταβολή ειδικού ετήσιου φόρου 3% επί της αξίας του ακινήτου. Εξαιρούνται από την διάταξη αυτή: α) «ανεξάρτητα από την χώρα στην οποία έχουν την έδρα τους σύμφωνα με τα καταστατικά τους έγγραφα²⁵⁸» οι εταιρείες με μετοχές σε διαπραγματεύση σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, εταιρείες που ασκούν άλλη επιχειρηματική δραστηριότητα με ακαθάριστα έσοδα από την δραστηριότητα αυτή μεγαλύτερα των εσόδων από τα ακίνητα, ναυτιλιακές επιχειρήσεις για τα ακίνητα που χρησιμοποιούν ως γραφεία ή αποθήκες, εταιρείες που εκμισθώνουν ακίνητα σε ναυτιλιακές επιχειρήσεις για γραφεία ή αποθήκες, εταιρείες που ανήκουν στο Ελληνικό Δημόσιο ή οργανισμό δημοσίου δικαίου, εταιρείες που ανήκουν σε ίδρυμα που αποδεδειγμένα επιδιώκει κοινωφελείς σκοπούς, β) «αν έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁵⁹» εταιρείες ανώνυμες, περιορισμένης ευθύνης και προσωπικές εφόσον από αυτές προκύπτουν τα στοιχεία των φυσικών προσώπων που κατέχουν τις μετοχές ή τα μερίδιά τους, γ) «αν έχουν την έδρα τους κατά τα καταστατικά τους έγγραφα σε τρίτη χώρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁶⁰», εφόσον οι εταιρείες αυτές δηλώνουν τα φυσικά πρόσωπα που κατέχουν τις μετοχές ή μερίδιά τους και εάν υφίσταται συμφωνία διοικητικής συνδρομής μεταξύ της χώρας αυτής και της Ελλάδος για την καταπολέμηση της απάτης και της φοροδιαφυγής.

Σε κάθε περίπτωση, η απόδειξη των πραγματικών αυτών περιστατικών βαρύνει εξ ολοκλήρου τον φορολογούμενο²⁶¹.

Κατά το άρθρο 16, για την καταβολή του φόρου ευθύνεται εις ολόκληρο κάθε παρένθετο πρόσωπο, δηλαδή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που συμμετέχει με οποιοδήποτε τρόπο σε εξωχώρια εταιρεία και κάθε νέος κύριος σε περίπτωση μεταβίβασης του ακινήτου.

Περαιτέρω, ο Νόμος δια της παραγράφου 7 του άρθρου 5 προσθέτει στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος στο τέλος της περ. στ' του άρθρου 31 τα εξής: «Ειδικά οι αποσβέσεις των παγίων περιουσιακών στοιχείων τα οποία αγοράζονται από εξωχώρια εταιρία δεν αναγνωρίζονται προς έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα. Για τους σκοπούς του κώδικα αυτού, εξωχώρια εταιρία εννοείται η εταιρία που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της οποίας δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης.»

²⁵⁸ Υπ' αρ. Πρ. 1021764/10217/Β0012/ΠΟΛ.1041/5.3.2003 Ερμηνευτική Εγκύκλιος Υπ. Οικονομικών

²⁵⁹ Ibid, παρ.3

²⁶⁰ Ibid, παρ.4

²⁶¹ Ibid, παρ.5

Επίσης, δια της παραγράφου 9 του ίδιου άρθρου προστίθενται: «14. Οι δαπάνες που πραγματοποιεί η επιχείρηση για αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών από εξωχώρια εταιρία για τη χρησιμοποίηση στην Ελλάδα τεχνικής βοήθειας, ευρεσιτεχνιών, σημάτων, σχεδίων, μυστικών βιομηχανικών μεθόδων και τύπων, πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων συναφών δικαιωμάτων, δεν εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδά της. Από την εφαρμογή της διάταξης αυτής εξαιρούνται δαπάνες που αφορούν αγορά ή μεταφορά στην Ελλάδα αργού πετρελαίου, πετρελαιοειδών ή άλλων προϊόντων για τα οποία δημοσιεύονται δείκτες τιμών χονδρικής πώλησης και τα οποία αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά προϊόντων. 17. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ρυθμίζονται θέματα καταχώρισης δαπανών του άρθρου αυτού στα βιβλία δεύτερης κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων».

Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του νόμου, σκοπός της θέσπισης των ρυθμίσεων ήταν η αντιμετώπιση του φαινομένου των υπερτιμολογήσεων των δαπανών που πραγματοποιούνταν από τις ημεδαπές προς τις εξωχώριες εταιρείες για σκοπούς μειώσεως της φορολογίας των πρώτων εταιρειών, χωρίς αντιστοίχως αύξηση της φορολογίας των εξωχώριων εταιρειών που άνηκαν στο ίδιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, καθώς αυτές υπάγονταν σε διαφορετικό φορολογικό σύστημα άλλου κράτους.

Με σκοπό τον ακριβέστερο καθορισμό των εταιρειών αυτών, από τις οποίες η αγορά αγαθών ή υπηρεσιών ή παγίων περιουσιακών στοιχείων δεν αναγνωρίζεται ως εκπίπτουσα από τα ακαθάριστα έσοδα ημεδαπής εταιρείας, εξεδόθη η υπ' αριθ. 1021764/Πολ.1041/5.3.2003 εγκύκλιος του Υπουργείου Οικονομικών. Σύμφωνα με την άνω εγκύκλιο, αφ' ενός ακολουθείται ο ορισμός του αρ. 5 παρ. 7 του Ν. 3091/2002 για τις εξωχώριες εταιρείες, αφ' ετέρου και επικουρικά ως εξωχώρια εταιρεία καθορίζεται οποιαδήποτε εταιρεία που προέρχεται από τις χώρες που συμπεριλαμβάνονται στον κατάλογο των εξωχώριων κρατών που δημοσίευσε το ΟΟΣΑ το 2000²⁶². Στο σημείο αυτό, δέον να σημειωθεί ότι, η ανωτέρω λίστα των εξωχώριων κρατών έχει χαρακτηριστεί προ πολλών ετών μη ισχύουσα λόγω των εξελίξεων²⁶³. Η εγκύκλιος ορίζει και πρόσθετα κριτήρια, τα οποία οφείλουν να γίνονται αντικείμενο έρευνας από τις συναλλασσόμενες επιχειρήσεις, διότι είναι δυνατόν να θεωρηθεί εταιρεία ως εξωχώρια προερχόμενη από δικαιοδοσία διάφορη από τις αναφερόμενες στον κατάλογο του ΟΟΣΑ. Ειδικότερα, εάν ο εκδότης του φορολογικού στοιχείου δεν είναι παραγωγός- κατασκευαστής, αλλά μεσολαβητής, εάν δεν κατέχει αριθμό φορολογικού μητρώου, εάν ως διεύθυνση έχει εταιρία γραμματοκιβωτίου²⁶⁴ (box office), εάν δεν διαπιστώνεται η ύπαρξη δραστηριότητας, παγίων και προσωπικού από τον ισολογισμό, τότε μια αλλοδαπή εταιρεία θα χαρακτηριστεί από την φορολογική αρχή ως εξωχώρια και οι δαπάνες που θα τις καταβληθούν δεν θα εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα σύμφωνα με τον Νόμο.

Κατά των άνω διατάξεων έχει υποστηριχθεί ότι, αντίκειται στο αρ. 4 του Συντάγματος περί φορολογικής ισότητας και δικαιοσύνης, καθώς με αυτές παραβιάζεται η βασική αρχή της συνεισφοράς στα δημόσια βάρη, ανάλογα με την

²⁶² Βλ. και κεφάλαιο 3.1.1

²⁶³ Βλ. Angel Gurría, OECD Secretary- General, 21.10.2008, Ομιλία με τίτλο Improving Transparency and stepping up exchange of information in tax matters, http://www.oecd.org/document/12/0,3343,en_2649_34897_41542604_1_1_1_1,00.html

²⁶⁴ Δουβής Π., 2008. Offshore Δραστηριότητες, σελ.437

φοροδοτική ικανότητα κάθε επιμέρους φορολογικού υποκειμένου²⁶⁵. Ο ισχυρισμός αυτός βασίζεται στο επιχείρημα ότι, δεν είναι νόμιμη η απαγόρευση έκπτωσης δαπανών με μόνη προϋπόθεση την εθνικότητα της εταιρείας παροχής τους, χωρίς να λαμβάνεται υπ' όψιν η πραγματικότητα της καταβολής των δαπανών αυτών και οι ιδιαίτερες συνθήκες κάθε φορολογούμενης επιχειρήσεως.

Περαιτέρω, διάκριση κατά των εξωχώριων εταιρειών διατυπώνεται με το αρ. 6 παρ. 35 του Νόμου 2601/1998. Σύμφωνα με την διάταξη αυτή, η αγορά εξοπλισμού αναγνωρίζεται ως ενισχυόμενη από τα εθνικά και κοινοτικά προγράμματα δαπάνη μόνο υπό την προϋπόθεση ότι ο εξοπλισμός αγοράζεται απευθείας από τον κατασκευαστή ή σε περίπτωση που η πώληση γίνεται από μη κατασκευαστή αναγκαίο είναι να προσκομίζεται επικυρωμένο αντίγραφο παραστατικού πώλησεως του κατασκευαστή προς τον τελευταίο. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο Έλληνας Νομοθέτης επιχειρεί να θέσει τέλος στην πρακτική των υπερτιμολογήσεων των εισαγομένων ειδών δια της μεσολαβήσεως εξωχώριων εταιρειών, που σκοπό έχει να εμφανίσει το κόστος των δαπανών σημαντικά υψηλότερο, ώστε ο επενδυτής, όχι μόνον να μην εισφέρει κεφάλαια, αλλά να αποκομίζει και κέρδος εκ των αναπτυξιακών νόμων και των κοινοτικών προγραμμάτων²⁶⁶.

Επί της φορολογίας των μητρικών και θυγατρικών εταιρειών των κρατών μελών της Κοινότητας ισχύει κοινό καθεστώς, το οποίο ορίστηκε με την 90/435/ΕΟΚ Οδηγία. Η άνω Οδηγία ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο δυνάμει του Νόμου 2578/1998 και των άρθρων 8 έως 11 αυτού. Συνεπώς και σύμφωνα με την Οδηγία, ρυθμίζεται ότι «τα κέρδη που λαμβάνει ημεδαπή εταιρεία λόγω συμμετοχής της σε θυγατρική εταιρεία, της οποίας η έδρα ευρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελούν ακαθάριστα έσοδα...²⁶⁷» και «από το συνολικό ποσό φόρου εισοδήματος ημεδαπής μητρικής εταιρείας [...] εκπίπτει το ποσό του φόρου εισοδήματος θυγατρικής εταιρείας, το οποίο αναλογεί επί των διανεμηθέντων προς την ημεδαπή μητρική εταιρεία...²⁶⁸». Ως μητρική εταιρεία στο άρθρο 9 ορίζεται η εταιρεία που κατέχει τουλάχιστον ποσοστό 10%²⁶⁹ επί του κεφαλαίου της θυγατρικής. Εξαιρέση εισάγεται και φορολογείται ημεδαπή εταιρεία για κέρδη θυγατρικής, στην περίπτωση που η τελευταία χαρακτηριστεί ως φορολογικά «διαφανής»²⁷⁰. Φορολογικά διαφανής εταιρεία ορίζεται αυτή, «της οποίας τα κέρδη φορολογούνται στο όνομα των μετόχων ή μελών της²⁷¹».

Πέραν, όμως, από τις ρυθμίσεις που εισάγονται από τους ανωτέρω νόμους και εφαρμόζονται στην φορολογία των εξωχώριων δραστηριοτήτων, για την πληρότητα της αναφοράς των εν Ελλάδα φορολογικών ρυθμίσεων των εξωχώριων εταιρειών, δέον να σημειωθεί και ο ιδιαίτερος ρόλος των Συμβάσεων Αποφυγής Διπλής Φορολογίας.

²⁶⁵ Μάλλιου Α., ΔΕΕ 11/2003 (Έτος 9^ο), σελ.1177, Η φορολογική μη αναγνώριση προς έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα επιχειρήσεων των αποσβέσεων και των δαπανών για αγορά αγαθών και παροχή υπηρεσιών από εξωχώριες εταιρίες.

²⁶⁶ Δουβής Π., 2008. *Offshore Δραστηριότητες*, σελ.445

²⁶⁷ Άρθρο 10 παρ. 1 Ν. 2578/1998

²⁶⁸ Άρθρο 10 παρ. 3 Ν. 2578/1998

²⁶⁹ Από 1^η Ιανουαρίου 2009.

²⁷⁰ Άρθρο 10 παρ. 5 Ν. 2578/1998

²⁷¹ *Ibid*

Ως Σύμβαση Διπλής Φορολογίας ορίζεται η Σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ δύο κρατών με αντικείμενο και σκοπό την αποφυγή της διπλής φορολόγησης φυσικών και νομικών προσώπων που δραστηριοποιούνται και στις δύο χώρες για το ίδιο φορολογητέο εισόδημα. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται, όταν η φορολόγηση από το ένα κράτος βασίζεται στο κριτήριο της κατοικίας του προσώπου και από το άλλο στο κριτήριο της πηγής του εισοδήματος²⁷². Κατά συνέπεια, είναι δυνατόν ένα εισόδημα να φορολογηθεί και στο κράτος κατοικίας του προσώπου που το κατέχει και στο κράτος από όπου προήλθε. Το άνω ζήτημα αντιμετωπίζεται μεταξύ άλλων και με το μέτρο της συνήθους πίστωσης που υιοθετεί ο Έλληνας Νομοθέτης, σύμφωνα με το οποίο κατά τον υπολογισμό του φόρου παρέχεται ως πίστωση (συμψηφίζεται) το ποσό του φόρου που έχει καταβληθεί στην αλλοδαπή. Το ποσό που συμψηφίζεται δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό του φόρου που θα επιβαλλόταν στην Ελλάδα για το συγκεκριμένο εισόδημα.

Η Ελλάδα έχει συνάψει συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολόγησης με τις εξής χώρες αλφαβητικά: Αίγυπτος, Αλβανία, Αρμενία, Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Γεωργία, Δανία, Ελβετία, Ην. Βασίλειο, Η.Π.Α., Ινδία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ισραήλ, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Κίνα, Κορέα, Κουβέιτ, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μεξικό, Μολδαβία, Ν. Αφρική, Νορβηγία, Ουγγαρία, Ουζμπεκιστάν, Ουκρανία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τουρκία, Τσεχία, Φιλανδία²⁷³. Δεδομένου ότι, σε κάποιες από τις παραπάνω δικαιοδοσίες, όπως λ.χ. η Κύπρος, το Λουξεμβούργο, το Ην. Βασίλειο και η Ελβετία, φιλοξενούνται εξωχώριες επιχειρήσεις²⁷⁴, οι ρυθμίσεις που αυτές επιβάλλουν είναι ιδιαίτερης σημασίας για την φορολογική αντιμετώπιση των εξωχώριων εταιρειών.

2.3.2 Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Πρώτος Νόμος στην Ελληνική Επικράτεια, ρυθμίζων το ζήτημα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες ήταν ο Ν.2331/1995 με τίτλο «πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες διατάξεις», ο οποίος ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία 91/308/ΕΟΚ. Αντιστοίχως, ο μεταγενέστερος Ν.3424/2005 με τίτλο «τροποποίηση, συμπλήρωση και αντικατάσταση των διατάξεων του Ν. 2331/1995 και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» ενσωμάτωσε την Οδηγία 2001/97/ΕΚ.

Η Ελληνική έννομη τάξη πλέον έχει εναρμονισθεί με τη νεότερη και ισχύουσα σήμερα σχετική Κοινοτική νομοθεσία, η οποία όπως είδαμε ανωτέρω²⁷⁵ υιοθετεί τις 40 συστάσεις για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες

²⁷² Ibid, σελ.453

²⁷³ <http://www.gsis.gr/ddos/b.html>

²⁷⁴ Δουβής Π., 2008. Offshore Δραστηριότητες, σελ.452

²⁷⁵ Βλ. ανωτέρω σελ.54

ενέργειες και τις 9 ειδικές συστάσεις για την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Στο κέντρο των ελληνικών ρυθμίσεων βρίσκεται ο Ν. 3691/08, ο οποίος αντικατέστησε τους προγενεστέρους νόμους και ενσωμάτωσε τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της 2005/70/ΕΚ της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της.

Δυνάμει του άρθρου 2 του νόμου, θεωρούνται ποινικά αδικήματα: α) η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει ότι αποτελεί αυτή έσοδο από παράνομες ενέργειες, β) η απόκρυψη της αλήθειας σχετικά με την προέλευση ή μεταβίβαση της άνω περιουσίας, γ) η απόκτηση ή διαχείριση τέτοιας περιουσίας εν γνώσει ότι αυτή προέρχεται από παράνομες ενέργειες, δ) η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα για πραγμάτωση των άνω πράξεων και ε) η σύσταση ομάδας για την διάπραξη των ανωτέρω.

Νέο στοιχείο σε σχέση με τα παλαιότερα νομοθετήματα είναι η ρητή αναφορά στην χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, η οποία χαρακτηρίζεται ως κακούργημα δυνάμει της παρ.6 του άρθρου 187^Α του Ποινικού Κώδικα, που τροποποιείται έκτοτε δια του άρθρου 53 παρ. 1 του παρόντος νόμου.

Υπόχρεα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που εμπίπτουν στην εφαρμογή του νόμου ορίζονται τα πιστωτικά ιδρύματα, οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, οι εταιρείες κεφαλαίου επιχειρήσεων μετοχών, οι εταιρείες παροχής επιχειρηματικών συμβουλών, οι ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές, οι φορολογικοί ή φοροτεχνικοί σύμβουλοι, οι κτηματομεσίτες, οι επιχειρήσεις καζίνο, οι οίκοι δημοπρασίας, οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας όταν η συναλλαγή γίνεται με μετρητά άνω των 15.000€, οι εκπλειστηριαστές, οι ενεχυροδανειστές, οι συμβολαιογράφοι και οι δικηγόροι που συμμετέχουν στην πραγμάτωση ενεργειών, που καθορίζονται ρητά στο άρθρο 5, με σκοπό την μεταβίβαση περιουσίας προερχόμενης από παράνομες ενέργειες.

Με τον παρόντα νόμο, οργανώνεται πληρέστερα και με σαφήνεια το πλαίσιο λειτουργίας όλων των φορέων που καλούνται να συνδράμουν για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Κεντρική συντονιστική αρχή ορίζεται δια του άρθρου 8 το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών. Περαιτέρω, με το 54 παρ. 3, καταργείται η «Εθνική Αρχή καταπολέμησης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» του Ν.2331/1995 και συγκροτείται με το αρ. 7 η «Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητας και χρηματοδότησης τρομοκρατίας», η οποία συγκεντρώνει και αναλύει τις σχετικές πληροφορίες, δίνει οδηγίες σε υπόχρεα πρόσωπα, διενεργεί ελέγχους, ενημερώνει και συνεργάζεται με τις δημόσιες αρχές. Εν συνεχεία ορίζονται οι εξής εποπτεύουσες αρχές που οφείλουν να ελέγχουν την εφαρμογή των διατάξεων από τα ανωτέρω πρόσωπα: α) η Τράπεζα της Ελλάδος, β) η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, γ) η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, δ) η Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και ε) το Υπουργείο Ανάπτυξης.

Το έργο της μελέτης και του σχεδιασμού νέων μέτρων και της παρακολούθησης των σχετικών εξελίξεων σε διεθνές επίπεδο, ανατέθηκε με το άρθρο 9 στην «Επιτροπή Επεξεργασίας Στρατηγικής και Πολιτικής για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας».

Επίσης, για πρώτη φορά συγκροτείται δυνάμει του αρ. 11 «φορέας διαβούλευσης ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας» με σκοπό την ανάπτυξη της συνεργασίας, την διαβούλευση και την ανταλλαγή εμπειριών και οδηγιών.

Σύμφωνα και με την Οδηγία που ενσωματώνεται, ο Νόμος επιβάλλει την εφαρμογή των σε αυτόν λεπτομερώς περιγραφόμενων ενεργειών που οφείλουν να εφαρμόζουν τα υπόχρεα πρόσωπα στα πλαίσια της προωθούμενης συμπεριφοράς της «δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη». Οι ενέργειες αυτές για πρώτη φορά στην Ελληνική έννομη τάξη αναλύονται διεξοδικά στο κεφάλαιο Γ' και στο άρθρο 12. Τα υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν να τις εφαρμόζουν πριν και κατά την διάρκεια της σύναψης σύμβασης με τον πελάτη (αρ.14) σχεδόν για κάθε συναλλαγή που θα πραγματοποιήσουν υπό την προϋπόθεση ότι αυτή εμπεριέχεται στα οριζόμενα στο άρθρο 12, το πεδίο εφαρμογής του οποίου είναι ευρύτατο.

Σε περιπτώσεις, στις οποίες πελάτης είναι πιστωτικό ίδρυμα της Ε.Ε. ή τρίτης χώρας, που υπόκεινται σε ιδίου επιπέδου ρυθμίσεις, τα υπόχρεα πρόσωπα υποχρεούνται να μειώσουν τις απαραίτητες ενέργειες τηρώντας μόνο την αποκαλούμενη «απλουστευμένη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη» του αρ. 17.

Αντιστοίχως, εφαρμόζονται και μέτρα αυξημένης προστασίας στο πλαίσιο της επονομαζόμενης «αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη» του αρ. 19 στις περιπτώσεις που υφίσταται μεγαλύτερη επικινδυνότητα, όπως περιπτώσεις μη φυσικής παρουσίας πελάτη, διασυνοριακών σχέσεων τραπεζικής ανταπόκρισης, νέων τεχνολογιών και πολιτικώς εκτιθέμενων προσώπων.

Με το άρθρο 15 ορίζεται και στο Ελληνικό Δίκαιο η διάταξη που απαγορεύει για πρώτη φορά ρητά την ύπαρξη ανωνύμων λογαριασμών σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στη χώρα μας.

Δυνάμει του αρ. 23 δίνεται η δυνατότητα στα υπόχρεα ημεδαπά πρόσωπα να βασίζονται στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το παρόν σε τρίτα πρόσωπα, προερχόμενα ακόμα και από τρίτες εκτός Ε.Ε. χώρες, εφόσον αυτά πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμου. Οι δικαιοδοσίες που δεν πληρούν τα κριτήρια αυτά συμπεριλαμβάνονται στις εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών που κοινοποιούνται στα κράτη μέλη, στις εκτιμήσεις αρχών κρατών μελών και τέλος σε τυχόν απόφαση της Επιτροπής εκδιδόμενη σύμφωνα με το αρ. 40 παρ. 4 της οδηγίας 2005/60/ΕΚ.

Με τα άρθρα 26 και επόμενα επιβάλλεται η αναφορά των υπαλλήλων των υπόχρεων προσώπων προς την Επιτροπή κάθε ύποπτης συναλλαγής και κάθε σχετικού στοιχείου και η μη γνωστοποίηση στον πελάτη της τυχόν έναρξης έρευνας ή κοινοποίησης στοιχείων του στις αρμόδιες αρχές.

Ειδικότερα για τις πληροφορίες και τις ύποπτες συναλλαγές που γίνονται γνωστές σε δικηγόρους, ορίζεται η συγκρότηση «Επιτροπής δικηγόρων» του άρθρου 34, η οποία αναφέρεται απευθείας στην Επιτροπή του άρθρου 7.

Τα άρθρα 35 έως 39 επιβάλλουν την τήρηση στατιστικών δεδομένων και στοιχείων των πελατών των υπόχρεων προσώπων, τα οποία οφείλουν να διατηρούνται προσβάσιμα από κάθε αρμόδια αρχή. Πληροφορίες, οι οποίες πρέπει να είναι απαραίτητως διαθέσιμες, είναι α) στοιχεία ταυτότητας, β) νομιμοποιητικά

έγγραφα, γ) τυχόν εσωτερικά έγγραφα σχετιζόμενα με αδικήματα του παρόντος νόμου καθώς και δ) στοιχεία επαγγελματικής αλληλογραφίας των πελατών.

Εν συνεχεία, στα άρθρα 40 έως και 44 ορίζονται τα μέτρα εφαρμογής των ανωτέρω διατάξεων τα οποία εν συντομία είναι α) ο συντονισμός και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ όλων των διοικητικών αρχών με κεντρικό όργανο την Επιτροπή του αρ. 7, β) η υιοθέτηση εσωτερικών ελέγχων και διαδικασιών των υπόχρεων προσώπων, γ) η εκπαίδευση των υπαλλήλων των υπόχρεων προσώπων, δ) η άρνηση εγγραφής στο μητρώο επιχειρήσεων που δεν εκπληρώνουν τα αναγκαία κριτήρια και ε) ο ορισμός αρμόδιου στελέχους για τα ζητήματα του παρόντος νόμου σε κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα.

Τέλος, δυνάμει των άρθρων 45 και επομένων, επιβάλλονται ποινικές κυρώσεις για τα φυσικά πρόσωπα που ενεργούν πράξεις με σκοπό την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες ενέργειες. Η ποινή προσδιορίζεται αρχικά σε κάθειρξη έως και 10 έτη και χρηματικό πρόστιμο έως και ενός εκατομμυρίου ευρώ. Επιβαρυντική θεωρείται η περίπτωση, εις την οποία υπαίτιος των ανωτέρω πράξεων είναι υπάλληλος υπόχρεου προσώπου. Επίσης, ορίζεται η δυνατότητα απαγορεύσεως εκπονήσεως των περιουσιακών στοιχείων, των οποίων η προέλευση ερευνάται και επιβάλλεται η δήμευση και η αποζημίωση του Δημοσίου από περιουσιακά στοιχεία που προέρχονται από εγκληματικές ενέργειες. Σωρευτικά ή διαζευκτικά με τις κυρώσεις των φυσικών προσώπων, επιβάλλονται χρηματικά πρόστιμα και στο νομικό πρόσωπο που τυχόν μετείχε στις παράνομες πράξεις κατά το άρθρο 51 καθώς και διοικητικά πρόστιμα ή λοιπές διοικητικές κυρώσεις κατά το άρθρο 52.

Στο άρθρο 49 προβλέπεται διαδικασία, δια της οποίας, αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, που επιβάλλουν κυρώσεις δεσμεύσεως περιουσιακών στοιχείων φυσικών ή νομικών προσώπων, δύνανται να εφαρμοσθούν στην ελληνική επικράτεια.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, κατ' εξουσιοδότηση που της δίδεται βάσει του αρ. 6 παρ. 2 του άνω ισχύοντος Νόμου, εξέδωσε την υπ' αριθ. 281/17.3.2009 Απόφασή της με θέμα την πρόληψη της χρησιμοποίησης των εποπτευόμενων της πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών «για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.» Μέσω της ανωτέρω Αποφάσεως «εκσυγχρονίζονται και εξειδικεύονται, λαμβανομένης ιδίως υπ' όψιν της αρχής της αναλογικότητας, οι υποχρεώσεις όλων των εποπτευόμενων από την Τράπεζα της Ελλάδος προσώπων»²⁷⁶.

Ειδικότερα α) υποχρεώνονται τα εποπτευόμενα ιδρύματα και οργανισμοί να υιοθετήσουν, καταγεγραμμένη, τεκμηριωμένη και εγκεκριμένη από το Διοικητικό τους Συμβούλιο, πολιτική καταπολέμησης του ξεπλύματος παράνομου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, β) ορίζεται η ευθύνη του Δ.Σ. των πιστωτικών ιδρυμάτων αναφορικά με την παρακολούθηση και επάρκεια της ανωτέρω πολιτικής σε ετήσια βάση, γ) θεσπίζονται λεπτομερώς οι ενέργειες που οφείλουν κατ' ελάχιστο να τηρούν οι εποπτευόμενοι φορείς, δ) καταγράφονται τα καθήκοντα του Αρμόδιου Διοικητικού Στελέχους του αρ. 44 του ανωτέρω Νόμου, ε) εμπλουτίζονται οι υφιστάμενες διαδικασίες πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας των

²⁷⁶ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/money/acts.aspx>

πελατών και στ) συστήνεται η έκδοση τραπεζικής επιταγής σε περιπτώσεις αναλήψεως χρηματικού ποσού ανωτέρω των 250.000€²⁷⁷.

Με την ανωτέρω Απόφαση παρέχονται στα πιστωτικά ιδρύματα συγκεκριμένες οδηγίες και μέτρα για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος. Ενδεικτικό της σημαντικής ευχέρειας που παρέχεται στους φορείς του χρηματοπιστωτικού συστήματος για να αντιμετωπίσουν την νομιμοποίηση παράνομων εσόδων είναι ότι, παρέχεται η δυνατότητα στα πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να αποκλείουν από το πελατολόγιό τους φυσικά ή νομικά πρόσωπα προερχόμενα από δικαιοδοσίες, που οι ίδιοι οι φορείς χαρακτηρίζουν ως επικίνδυνες και γι' αυτό εξαιρούμενες²⁷⁸.

Προσφάτως, η Τράπεζα της Ελλάδος δημοσίευσε την υπ' αριθ. 285/9.7.2009 Απόφαση με τίτλο «ενδεικτική τυπολογία ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών κατά την έννοια των παραγράφων 13-14 του άρθρου 4 του ν. 3691/2008». Σύμφωνα με την άνω Απόφαση ορίζονται: στο υποκεφάλαιο ΙΑ) ποιες δραστηριότητες ενδεχομένως να υποδηλώνουν ξέπλυμα χρήματος, στο υποκεφάλαιο ΙΒ) ποιες δραστηριότητες ενδεχομένως να υποδηλώνουν χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, στο κεφάλαιο ΙΙ) ποιες ενέργειες πιθανόν υποδηλώνουν ξέπλυμα χρήματος και χρηματοδότηση τρομοκρατίας σε ειδικές περιπτώσεις αφορούσες εταιρείες διαμεσολάβησης στην μεταφορά κεφαλαίων και εταιρείες ανταλλακτηρίων συναλλάγματος και στο κεφάλαιο ΙΙΙ) ποιες ενέργειες πρέπει να θεωρούνται ύποπτες σε ειδικές περιπτώσεις αφορούσες εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων.

Τέλος, η Διεύθυνση Εποπτείας του Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος, μέσω του από 22.7.2008 εγγράφου²⁷⁹ της, κοινοποιηθέντος προς όλα τα πιστωτικά ιδρύματα και τις σχετιζόμενες ανώνυμες εταιρείες, έχει δημοσιεύσει κατάλογο χωρών που θεωρούνται, δυνάμει της Κοινής Θέσης της «Επιτροπής για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας» της Ε. Επιτροπής, ότι έχουν επιτύχει ισοδύναμο με το Ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση του ζητήματος. Αξιοσημείωτο είναι ότι στον κατάλογο αυτό, ο οποίος τροποποιείται διαρκώς, συγκαταλέγονται το Χονγκ Κόνγκ, η Σιγκαπούρη και η Ελβετία, δικαιοδοσίες που χαρακτηρίζονταν ως εξωχώρια κέντρα.

²⁷⁷ Γκόρτσος Χ, Λιβαδά Χ, ΧρηΔικ, 1/2009, Η τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση: ρυθμιστικές παρεμβάσεις σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, σελ. 113, στοιχείο 4.

²⁷⁸ ΕΤΠΘ, 281/17.3.2009, Παρ. 4.4, σελ. 9.

²⁷⁹ www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/Κατάλογος_με_Κράτη_με_ισοδύναμο_εποπτικό_καθεστώς_με_την_ΕΕ.pdf

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Είναι πλέον φανερό ότι ανατέλλει μια νέα εποχή, μια εποχή αλλαγών για τα εξωχώρια κέντρα στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον. Η ελεύθερη αγορά με τις εγγενείς δυνάμεις της εξάπλωσης, διεθνοποίησης και ενοποίησης των επί μέρους αγορών που την χαρακτηρίζουν, έχει δημιουργήσει πολλαπλές δυνατότητες για επενδύσεις και οικονομικές ευκαιρίες παντός είδους. Περαιτέρω, διαπιστώθηκε ότι οι δικαιοδοσίες, τα επί μέρους καθεστώτα και οι τοπικοί συνασπισμοί των κρατών, λόγω του κατακερματισμού που τα χαρακτηρίζει, αδυνατούν να ρυθμίσουν και να ελέγξουν πλήρως όλες τις δραστηριότητες που διενεργούνται στα πλαίσια αυτής της παγκόσμιας αγοράς.

Την υφιστάμενη αυτή κατάσταση τείνει να μεταβάλει η σύγχρονη παγκόσμια πολιτική τάση, που ρητά έχει διακηρυχθεί από τα κράτη του G-20 και έχει μετουσιωθεί σε πράξεις από τους οργανισμούς, φόρα, και ενώσεις κρατών, για την ρύθμιση των εξωχώριων κέντρων, όπως αυτές οι πράξεις αναφέρθηκαν ανωτέρω με τις πρωτοβουλίες, συστάσεις, συμφωνίες και ρυθμίσεις που έχουν υιοθετηθεί ή προωθούνται.

Κατά ταύτα, σημειώνεται μια συνεχής προσπάθεια ρυθμίσεως και ελέγχου επί των δραστηριοτήτων που δικαιδοτικά ανήκουν στα εξωχώρια κέντρα από τα ισχυρά οικονομικά κράτη μέσω των διεθνών οργανώσεων. Δεν είναι μόνο αυτά, όμως, τα μέσα που διαθέτουν. Οι πιέσεις που ασκούνται προς αυτήν την κατεύθυνση είναι ποικίλες και η παράθεσή τους υπερβαίνει κατά πολύ το μέγεθος του παρόντος πονήματος. Τα ισχυρά κράτη δράττουν ήδη τους καρπούς των πιέσεών τους.

Στις 19 Αυγούστου 2009, υπεγράφη μεταξύ των Η.Π.Α. και της Ελβετίας η ιστορική συμφωνία περί του αιτήματος πληροφόρησης της Φορολογικής Αρχής των Η.Π.Α. σχετικά με την «UBS», η οποία έχει συσταθεί σύμφωνα με τους νόμους της Ελβετίας. Δυνάμει της άνω συμφωνίας, το ελβετικό πιστωτικό ίδρυμα υποχρεώνεται από τις Η.Π.Α. να γνωστοποιήσει στην αμερικανική φορολογική αρχή την ταυτότητα αμερικανών πολιτών που διατηρούν λογαριασμούς σε αυτήν. Αρχικά το αμερικανικό αίτημα απαιτούσε την γνωστοποίηση της ταυτότητας των δικαιούχων 52.000 λογαριασμών, αντ' αυτού όμως ορίστηκε ότι, θα γνωστοποιηθούν οι πληροφορίες 4.450²⁸⁰ λογαριασμών. Αρχές Σεπτεμβρίου 2009 δημοσιεύθηκε ότι το Λιχτενστάιν σύναψε συμφωνίες με την Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο στα πρότυπα του ΟΟΣΑ με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών επί φορολογικών υποθέσεων μετά από αίτηση.

Ο επικεφαλής της φορολογικής αρχής των Η.Π.Α. Ντάγκλας Σούλμαν δήλωσε ότι όλες αυτές οι εξελίξεις «στέλνουν ένα ξεκάθαρο μήνυμα σε όσους κρύβουν τα εισοδήματα και τα κεφάλαιά τους σε εξωχώριες δικαιοδοσίες»²⁸¹. Είναι φανερό ότι το τραπεζικό απόρρητο πλήττεται σφόδρα. Οι φορολογικές αρχές των ισχυρών κρατών διαπιστώνοντας το μέγεθος των φορολογικών εισφορών που χάνουν λόγω της απόκρυψης των περιουσιακών στοιχείων, συνάπτουν συμφωνίες δια των οποίων θα δύνανται να πληροφορούνται ποιοι πολίτες φοροδιαφεύγουν. Το σημαντικότερο, ίσως

²⁸⁰ Άρθρο 1 παρ. 1 Συμφωνίας Η.Π.Α. και Ελβετικής Συνομοσπονδίας

²⁸¹ Άρθρο της Guardian, 21.8.2009, με τίτλο «Tax Avoidance: the crackdown continues», διαθέσιμο στην ηλ. Διεύθυνση www.guardian.co.uk/commentisfree/2009/aug/21/swiss-tax-ubs-income

πλεονέκτημα των εξωχώριων δικαιοδοσιών, ήτοι το τραπεζικό απόρρητο και η μυστικότητα των στοιχείων των επενδυτών που παρέχουν, δέχεται σοβαρότατα πλήγματα από τις χώρες οι οποίες διενεργούν εκστρατεία πάταξης της φοροδιαφυγής και εντοπισμού των φοροδιαφευγόντων²⁸². Οι ρυθμίσεις που δρομολογούνται διαφαίνεται ότι θα οδηγήσουν τα εξωχώρια κέντρα στην ανάπτυξη άλλων πλεονεκτημάτων και τους επενδυτές στην εύρεση και αξιολόγηση των δικαιοδοσιών με διαφορετικά κριτήρια, όπως η οικονομικό-πολιτική σταθερότητα, η έλλειψη γραφειοκρατίας και άλλα. Η άνω κατάσταση θα ήταν αδιαμφισβήτητη η επιτυχία των προσπαθειών κατά των εξωχώριων κέντρων.

Πράγματι, όμως, οι συμφωνίες που έχουν συναφθεί απέχουν πολύ από το να χαρακτηρισθούν ως επαρκώς ρυθμιζουσες τα εξωχώρια κέντρα. Το τραπεζικό απόρρητο ακόμη διαθέτει δικλίδες ασφαλείας και προστατεύει μεγάλες ποσότητες κεφαλαίων από τους φόρους των ισχυρών κρατών και η ανωνυμία σε συνδυασμό με την έλλειψη νομοθεσίας διευκολύνουν τις παράνομες δραστηριότητες μέσω των υπεράκτιων δικαιοδοσιών.

Οι διμερείς συμφωνίες μπορούν να χαρακτηρισθούν ως βήματα προόδου, αλλά για την επίτευξη του στόχου της μέγιστης επάρκειας των ρυθμίσεων για τα εξωχώρια κέντρα απαιτείται η σύναψη πολυμερούς συμφωνίας, δυνάμει της οποίας οι αρχές όλων των κρατών θα έχουν πρόσβαση σε ένα σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών²⁸³. Σε αντίθετη περίπτωση, οι εξωχώριες δικαιοδοσίες και δραστηριότητες θα διαθέτουν πάντα περιθώριο για να επωφεληθούν από το φαινόμενο του «ρυθμιστικού arbitrage». Επί παραδείγματι, μόνη η συμφωνία των Η.Π.Α. με την Ελβετία θα έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των αμερικανών πολιτών από τις ελβετικές τράπεζες και την στροφή των εξωχώριων τραπεζών προς εύρωστους επενδυτές- πελάτες άλλων χωρών, όπως των αναδυόμενων οικονομιών²⁸⁴.

Οι πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί στα πλαίσια τοπικών και ευρύτερων συνασπισμών πληρούν την απαραίτητη προϋπόθεση της συλλογικής δράσης για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Όμως, ο δρόμος προς την δημιουργία μιας επαρκώς ρυθμιζόμενης παγκόσμιας αγοράς και κοινότητας αναμφίβολα είναι μακρύς και δύσβατος. Δεν είναι αυτονόητο ότι οι κυβερνήσεις θα αντιπαρέλθουν τις πιέσεις των lobbies των ισχυρότερων οικονομικά πολιτών τους, οι οποίοι χρειάζονται τις υπεράκτιες δικαιοδοσίες που πλήττονται. Επίσης, υποστηρίζεται ότι, τα εξωχώρια κέντρα δημιουργήθηκαν, διότι εξωχώριοι επενδυτές διαθέτουν κίνητρα να τα χρησιμοποιούν λόγω της υπερβολικών ρυθμίσεων και φορολογιών του κράτους κατοικίας τους. Και εύλογα τίθεται το ερώτημα, μήπως η εναρμόνιση των ρυθμίσεων και της φορολογίας των ανεπτυγμένων κρατών προς το ελάχιστο θα είναι το μεγαλύτερο κίνητρο για τους πολίτες, ώστε να επαναπατρίσουν τα κεφάλαιά τους; Κυρίως, όμως, είναι δυνατόν να συντονισθούν οι πολιτικές και να εναρμονισθούν οι ρυθμίσεις όλων των κρατών κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να υπάρξει επαρκής ρύθμιση των εξωχώριων κέντρων; Τα ερωτήματα αυτά, όπως και το εάν οι πρωτοβουλίες που λαμβάνονται θα είναι πράγματι αποτελεσματικές, δύνανται να απαντηθούν μόνο από τις μελλοντικές εξελίξεις.

²⁸² Ένθετο «Οικονομία» Καθημερινής, 23.8.2009, σελ. 9

²⁸³ Άρθρο της Guardian, 21.8.2009, με τίτλο «Tax Avoidance: the crackdown continues», διαθέσιμο στην ηλ. Διεύθυνση www.guardian.co.uk/commentisfree/2009/aug/21/swiss-tax-ubs-income

²⁸⁴ Ένθετο «Οικονομία» Καθημερινής, 30.8.2009, σελ. 11

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

1. Κανονισμός 218/1992 του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 1992 σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα των έμμεσων φόρων (ΦΠΑ)
2. Κανονισμός 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)
3. Κανονισμός 1798/2003 του Συμβουλίου, της 7ης Οκτωβρίου 2003 για τη διοικητική συνεργασία στον τομέα του φόρου προστιθεμένης αξίας και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 218/92
4. Κανονισμός 2073/2004 του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2004 για τη διοικητική συνεργασία στον τομέα των ειδικών φόρων κατανάλωσης
5. Κανονισμός 1889/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005 , σχετικά με τους ελέγχους ρευστών διαθέσιμων που εισέρχονται ή εξέρχονται από την Κοινότητα .
6. Κανονισμός 1781/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Νοεμβρίου 2006, περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών

ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Οδηγία 77/799/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1977 περί της αμοιβαίας συνδρομής των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών στον τομέα των αμέσων φόρων
2. Οδηγία 90/434/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 1990 σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς για τις συγχωνεύσεις, διασπάσεις, εισφορές ενεργητικού και ανταλλαγές μετοχών που αφορούν εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών
3. Οδηγία 90/435/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 1990 σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς το οποίο ισχύει για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών
4. Σύμβαση- Οδηγία 90/436/ΕΟΚ σχετικά με την αποφυγή διπλής φορολόγησης των εσόδων σχετιζόμενων εταιρειών
5. Οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 10ης Ιουνίου 1991 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

6. Οδηγία 92/12/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1992 σχετικά με το γενικό καθεστώς, την κατοχή, την κυκλοφορία και τους ελέγχους των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης
7. Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 2001, για την τροποποίηση της οδηγίας 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες - Δήλωση της Επιτροπής
8. Οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Ιουνίου 2003, για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις
9. Οδηγία 2003/49/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Ιουνίου 2003, για την καθιέρωση κοινού συστήματος φορολόγησης των τόκων και των δικαιωμάτων που καταβάλλονται μεταξύ συνδεδεμένων εταιρειών διαφορετικών κρατών μελών
10. Οδηγία 2003/123/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για τροποποίηση της οδηγίας 90/435/ΕΟΚ σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς το οποίο ισχύει για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες διαφόρων κρατών μελών
11. Οδηγία 2004/106/ΕΚ του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2004, για την τροποποίηση των οδηγιών 77/799/ΕΟΚ όσον αφορά την αμοιβαία συνδρομή των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών στον τομέα των άμεσων φόρων, ορισμένων ειδικών φόρων κατανάλωσης και των φόρων επί των ασφαλιστρών και 92/12/ΕΟΚ σχετικά με το γενικό καθεστώς, την κατοχή, την κυκλοφορία και τους ελέγχους των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης
12. Οδηγία 2005/19/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 2005, για την τροποποίηση της οδηγίας 90/434/ΕΟΚ σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς για τις συγχωνεύσεις, διασπάσεις, εισφορές ενεργητικού και ανταλλαγές μετοχών που αφορούν εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών
13. Οδηγία 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας
14. Οδηγία 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής, της 1ης Αυγούστου 2006, για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τον ορισμό του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή της εξαίρεσης σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση
15. Οδηγία 2006/98/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2006, για την προσαρμογή ορισμένων οδηγιών στον τομέα της φορολογίας, λόγω της προσχώρησης της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας

16. Οδηγία 2006/112/EK του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006 , σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας
17. Οδηγία 2008/20/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2008 , για την τροποποίηση της οδηγίας 2005/60/EK σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όσον αφορά τις εκτελεστικές αρμοδιότητες που ανατίθενται στην Επιτροπή

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

1. Απόφαση 2004/912/EK του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2004, για τη σύναψη της συμφωνίας υπό μορφήν ανταλλαγής επιστολών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με την ημερομηνία εφαρμογής της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας που προβλέπει μέτρα ισοδύναμα με τα θεσπιζόμενα στην οδηγία 2003/48/EK του Συμβουλίου, της 3ης Ιουνίου 2003, για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις
2. Απόφαση 1482/2007/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2007 , σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος για τη βελτίωση της λειτουργίας των συστημάτων φορολογίας στην εσωτερική αγορά (Fiscalis 2013) και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 2235/2002/EK
3. Απόφαση 878/2007/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2007 , που τροποποιεί και παρατείνει την απόφαση αριθ. 804/2004/EK για τη θέσπιση προγράμματος κοινοτικής δράσης για την πρόωθηση δράσεων στον τομέα της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας (πρόγραμμα Hercule II)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ- ΕΚΘΕΣΕΙΣ

1. COM (2004), 448 Τελικό, Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
2. COM (2004) 709, Τελικό, 25.10.2004, Έκθεση της Επιτροπής η εφαρμογή από τα κράτη μέλη της σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των πρωτοκόλλων της Άρθρο 10 της Σύμβασης
3. COM (2006) 254 Τελικό, 31.5.2006, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική

- και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την ανάγκη χάραξης συντονισμένης στρατηγικής με σκοπό τη βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής
4. COM (2006), 473 Τελικό, 14.9.2006, Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με την αμοιβαία διοικητική συνδρομή για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έναντι της απάτης και οποιασδήποτε άλλης παράνομης δραστηριότητας
  5. COM (2006), 823 Τελικό, 19.12.2006, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή - Συντονισμός των συστημάτων άμεσης φορολογίας των κρατών μελών στην εσωτερική αγορά
  6. COM (2007) 758 Τελικό, 23.11.2007, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο σχετικά με ορισμένα βασικά στοιχεία που συμβάλλουν στη χάραξη στρατηγικής για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής στον τομέα του ΦΠΑ στο πλαίσιο της ΕΕ
  7. COM (2007), 785 Τελικό, 10.12.2007, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή - Η εφαρμογή κανόνων κατά των καταχρήσεων στον τομέα της άμεσης φορολογίας – εντός της ΕΕ και όσον αφορά τρίτες χώρες
  8. COM (2008) 77, Τελικό, 14.2.2008, Second Report from the Commission - Implementation of the Convention on the Protection of the European Communities' financial interests and its protocols - Article 10 of the Convention
  9. COM(2008) 147 Τελικό, CNS 2008/0058, 17.3.2008, Πρόταση οδηγία του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/EK του Συμβουλίου σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας με στόχο την πάταξη της φοροδιαφυγής που συνδέεται με τις ενδοκοινοτικές πράξεις
  10. COM (2008) 147 Τελικό, CNS 2008/0059, 17.3.2008, Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1798/2003 με στόχο την πάταξη της φοροδιαφυγής που συνδέεται με τις ενδοκοινοτικές πράξεις
  11. COM (2008) 807 Τελικό, 1.12.2008, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με μια συντονισμένη στρατηγική για τη βελτίωση της καταπολέμησης της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ στην Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. Νομοθετικό Διάταγμα 2687/1953, περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού
2. Αναγκαστικός Νόμος 89/1967, περί εγκαταστάσεως εν Ελλάδι αλλοδαπών Εμποροβιομηχανικών εταιρειών
3. Αναγκαστικός Νόμος 378/1968, περί συμπληρώσεως του Α.Ν. 89/1967 «περί εγκαταστάσεως εν Ελλάδι Αλλοδαπών Εμποροβιομηχανικών Εταιρειών»
4. Νόμος 27/1975, περί φορολογίας πλοίων, επιβολής εισφοράς προς ανάπτυξιν της Εμπορικής Ναυτιλίας, εγκαταστάσεως αλλοδαπών ναυτλιακών επιχειρήσεων και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων
5. Νόμος 814/1978, περί συμπληρώσεως και τροποποιήσεως φορολογικών και άλλων τινών συναφών διατάξεων
6. Νόμος 2331/1995, Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις - Ολομέλεια Αρείου Πάγου - Διαιτησίες και άλλες διατάξεις.
7. Νόμος 2578/1998, φορολογικό καθεστώς συγχωνεύσεων, διασπάσεων, εισφοράς ενεργητικού και ανταλλαγής τίτλων μεταξύ εταιριών διαφορετικών Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλες διατάξεις.
8. Νόμος 2601/1998, ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και άλλες διατάξεις.
9. Νόμος 2992/2002, μέτρα για την ενίσχυση κεφαλαιαγοράς και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και άλλες διατάξεις
10. Νόμος 3052/2002, απλουστεύσεις στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, στον τρόπο απόδοσης του φόρου Προστιθέμενης Αξίας και άλλες ρυθμίσεις
11. Νόμος 3091/2002, απλουστεύσεις και βελτιώσεις στην φορολογία εισοδήματος και κεφαλαίου και άλλες διατάξεις
12. Νόμος 3424/2005, Τροποποίηση, συμπλήρωση και αντικατάσταση διατάξεων του ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α΄) και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες διατάξεις
13. Νόμος 3691/2008 Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις

NΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

1. C-28/95, A.Leur-Bloem κατά Inspecteur der Belastingdienst/Ondernemingen Amsterdam 2
2. C-110/99, Emsland-Stärke GmbH κατά Hauptzollamt Hamburg-Jonas
3. C-324/00, Lankhorst-Hohorst GmbH κατά Finanzamt Steinfurt
4. C-255/02, Halifax plc, Leeds Permanent Development Services Ltd και County Wide Property Investments Ltd κατά Commissioners of Customs & Excise
5. C-524/04, Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation κατά Commissioners of Inland Revenue
6. C 492/04, Lasertec Gesellschaft für Stanzformen mbH κατά Finanzamt Emmendingen

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1. IMF Working Paper, 1999, Offshore Banking: An analysis of Micro and Macro Prudential Issues
2. FSF, 2000, Financial Stability Forum Releases Grouping of Offshore Financial Centres (OFCs) to Assist in Setting Priorities for Assessment
3. IMF Working Paper, 2002, Caribbean offshore financial centers: Past, Present and possibilities for the future
4. IMF, 2008, IMF Executive Board integrates the Offshore Financial Center Assessment with the FSAP

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

1. IOSCO, 1999, Report of the Technical Committee of the IOSCO
2. IOSCO, 2003, Regulatory and Investor Protection Issues Arising from the Participation by Retail Investors in (Funds-of) Hedge funds
3. IOSCO, 2005, SC5 Hedge Fund Survey Mandate
4. IOSCO, 2005, Strengthening capital markets against financial fraud
5. IOSCO, 2006, The regulatory environment of hedge funds a survey and comparison
6. IOSCO, 2007, Principles of the valuation of hedge fund portfolios
7. IOSCO, 2008, Report of funds of hedge funds

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ

1. Κοινή Θέση CEBS 2008 156/CEIOPS-3L3-12-08/CESR/08/773/16.10.08

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

1. BCBS, 2001, Customer new diligence for banks
2. BCBS, Αύγουστος 2003, Consolidate KYC Risk Management
3. The Joint Forum, Ιανουάριος 2005, Initiatives by the BCBS, IAIS and IOSCO to combat money laundering and the financing of terrorism- Update
4. The Joint Forum, Σεπτέμβριος 2009, Report on Special Purpose Entities

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

1. ΕΟΚΕ, 2009/C77/29, Γνωμοδότηση

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1. OECD, 1998, Harmful Tax Competition - An Emerging Global Issue
2. OECD, 2004, A process of achieving a global level playing field
3. OECD, 2.4.2009, A progress report on the jurisdictions surveyed by the oecd global forum of implementing the internationally agreed tax standard
4. OECD, 2009, A progress report on the jurisdictions surveyed by the oecd global forum of implementing the internationally agreed tax standard
5. OECD, 2009, A progress report on the jurisdictions surveyed by the oecd global forum of implementing the internationally agreed tax standard.
6. OECD, 2009, Summary of Outcomes of the Meeting of the Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes Held in Mexico on 1-2 September 2009

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

1. FSF, 2004, FSF Reviews its offshore financial centers initiatives
2. FSF, 2007, Financial Stability Forum reviews its offshore financial centres initiative
3. FSF, 2009, Financial Stability Forum reviews its offshore financial centres initiative – Update Implementation
4. FSB, 2009, Improving Financial Regulation, Overview on progress implementing the London summit recommendations for strengthening the financial stability

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

1. Υπ' αρ. Πρ. 1021764/10217/B0012/ΠΟΛ.1041/5.3.2003 Ερμηνευτική Εγκύκλιος Υπ. Οικονομικών

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Υπ' αρ. 281/17.3.2009 Απόφασή της Τράπεζας της Ελλάδος

2. Υπ' αριθ. 285/9.7.2009 Απόφαση με τίτλο «ενδεικτική τυπολογία ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών κατά την έννοια των παραγράφων 13-14 του άρθρου 4 του ν. 3691/2008»
3. Από 22.7.2008 έγγραφο της Τράπεζας της Ελλάδος «κατάλογος με κράτη με ισοδύναμο εποπτικό καθεστώς με την Ε.Ε.».

G-20

1. G-20, Washington, 2008, Declaration Summit on Financial Market and the World Economy.
2. G-20, 24-25.9.2009, «Leaders' Statement: The Pittsburgh Summit»

OFFSHORE GROUP OF BANKING SUPERVISORS

1. OGBS, Ιούνιος 2008, The role of offshore financial centers
2. OGBS, 23.9.2009, OGBS concludes 2009 annual plenary meeting

THE WOLFSBERG GROUP

1. The Wolfsberg Group, 2002, The Suppression of the Financing of Terrorism
Wolfsberg Statement
2. The Wolfsberg Group, 2006, Guidance on a risk based approach for managing money laundering risks

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. *Barber H.*, 2007, *Tax Havens Today*, New Jersey, John Wiley & Sons Inc.
2. *Gough L.*, 1998, *Going Offshore*, G. Britain, Financial Times Prentice Hall
3. *Hampton M.-Abbott J.*, 1999, *Offshore Finance Centres & Tax Havens The Rise of Global Capital*, London, Macmillan Press Ltd
4. *Palan R.*, 2003, *The Offshore World*, USA, Cornell University Press
5. *Radaelli C.*, 1997, *The politics of corporate taxation in the European Union*, G.Britain, Routledge
6. *Sharman J.C.*, 2006, *Havens in a Storm*, USA, Cornell University Press

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. *Γκλαβίνης Π.*, 2002, *Η νομική διάσταση της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα
2. *Δουβής Π.*, 2008, *Offshore Δραστηριότητες*, Αθήνα
3. *Κάτσιος Σ.*, 1998, *Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλας
4. *Λεοντάρης Μ.*, 2003, *Προσωπικές εταιρείες- ΕΠΕ- κοινοπραξίες*, Αθήνα, Εκδοτικός Οίκος ΠΑΜΙΣΟΣ
5. *Ρουμελιώτης Π.*, 2006, *Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση*, Αθήνα, Εκδοτικός Οίκος Α.Α.Λιβάνη
6. *Σκουρής Β.*, 2003, *Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, Αθήνα, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα
7. *Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε.*, 2006, *Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον*, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλα
8. *Στεφάνου Κ., Γκόρτσος Χ.*, 2006, *Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη
9. *Τραγκάκης Γ.*, 1996, *Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. *Desai M., Foley F., Hines J.*, 2004, Economics effects of regional tax havens, USA, University of Michigan and NBER
2. *Zorome A.*, Απρίλιος 2007, Concept of offshore financial centers: in search of an operational definition, International Monetary Fund
3. *Pieth M, Aiolfi G.*, The private sector becomes active: the wolfsberg group, Basel, Universität Basel
4. *Ventosa I.*, 2008, Taxation, Innovation and the Environment – The Spanish Case, Paris France, OECD
5. *Vlaanderen P.*, 2009, The essential role of fatf style regional bodies in the fight against money laundering and terrorist financing, Opening remarks at the 12th APG Annual Meeting, FATF

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. *Γκόρτσος Χ., Λιβαδά Χ.*, Η τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση: ρυθμιστικές παρεμβάσεις σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, ΧρΔικ 1/2009-Έτος 3^ο Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη
2. *Καινούργιος Δ.*, Διαδικασία της χρηματοοικονομικής καινοτομίας και χρηματοοικονομική μηχανική: μια συνολική θεωρητική προσέγγιση και ανάλυση, Επιθεώρηση Οικονομικών Επιστημών, Τεύχος 7, 2005, Άρτα, Τ.Ε.Ι. Υπείρου
3. *Μάλλιον Α.*, Η φορολογική μη αναγνώριση προς έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα επιχειρήσεων των αποσβέσεων και των δαπανών για αγορά αγαθών και παροχή υπηρεσιών από εξωχώριες εταιρίες, ΔΕΕ 11/2003-Έτος 9^ο, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ & ΛΟΠΙΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. www.bbc.co.uk,
2. www.investopedia.com,
3. www.itfglobal.org
4. www.fatf-gafi.org,
5. www.oecd.org,
6. www.imf.org
7. www.tax-news.com,
8. www.financialstabilityboard.org,
9. www.ogbs.net
10. www.wolfsberg-principles.com,
11. www.fidomes.com,
12. <http://europa.eu>,
13. www.hba.gr,
14. www.gsis.gr
15. www.bankofgreece.gr,
16. www.guardian.co.uk
17. Καθημερινή φύλλο 23.8.2009

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

002000108923